

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Plán sociálního začleňování Liberec 2022 - 2027

Revize duben 2023

Obsah:

1	Úvod.....	3
1.1	Představení plánu	4
1.2	Zpracovatelský tým.....	5
1.3	Zařazení plánu a řešené problematiky v rámci územního celku a jeho úřadu.....	5
1.4	Vazba na další strategické dokumenty	6
2	Analytická část.....	7
2.1	Představení města.....	7
2.2	Vyhodnocení předchozího plánovacího cyklu	8
2.3	Charakteristika sociálního vyloučení	10
2.3.1	Index sociálního vyloučení.....	11
2.3.2	Bezpečnost	12
2.3.3	Bydlení	13
2.3.4	Dluhy.....	16
2.3.5	Ohrožené rodiny s dětmi	18
2.3.6	Zaměstnanost.....	19
2.3.7	Zdraví	21
2.4	Sociální služby	23
2.4.1	Další služby a aktivity financované v roce 2021.....	28
2.4.2	Financování místní sítě a rozvojových aktivit.....	28
2.5	Syntetická analýza.....	29
2.5.1	Bezpečnost	30
2.5.2	Bydlení.....	33
2.5.3	Dluhy.....	36
2.5.4	Ohrožené rodiny s dětmi	39
2.5.5	Zaměstnanost.....	43
2.5.6	Zdraví	45
3	Strategická část.....	47
3.1	Mapa strategie	47
3.2	Strategické cíle.....	49
3.3	Opatření.....	54
4	Implementační část.....	74
4.1	Řídící struktura implementace	74
4.2	Analýza rizik a nastavení řízení rizik.....	76
4.3	Sledování, vyhodnocení a revize.....	77
4.3.1	Monitoring realizace PSZ.....	77
4.4	Financování plánu sociálního začleňování	78
4.4.1	Alokované prostředky KPSV 2021+	78
5	Seznam zdrojů:.....	79
6	Seznam obrazových příloh:.....	80
7	Seznam tabulek:	80
8	Seznam zkratk:	81
9	Seznam příloh:.....	82

1 Úvod

Vážení čtenáři,

podruhé za posledních šest let vám předkládáme strategii začleňování tzv. Plán sociálního začleňování (PSZ) na území statutárního města Liberec. Jestliže v roce 2016 jsme u části veřejnosti možná mohli být tak trochu za podivíny, dnes už prakticky nikdo nepochybuje, jak důležitým dokumentem strategie začleňování vlastně je. A že i sociální politika je jednou z klíčových oblastí zájmu územních samospráv (obcí i krajů) vůbec.

Samozřejmě platí, že žádný dokument nikdy nemůže změnit situaci v terénu. Ale na druhou stranu je neoddiskutovatelně nenahraditelný v identifikaci kritických míst v sociální oblasti i potřebách jednotlivých cílových skupin. A souběžně v návrhu nástrojů, aktivit a projektů, jak vytčené problémy ve střednědobém výhledu řešit. Nemůžeme být naivní v tom, že PSZ například zbaví Liberec sociální zátěže v podobě lidí bez domova, ale dokážeme prostřednictvím některých dobře navržených nástrojů povznést potřeby této cílové skupiny z linie humanitární na sociální (tedy do sféry systematické, nikoli nahodilé intervence) a pomoci jednotlivcům i v návratu do ubytování/bydlení. Nemůžeme být naivní ani v tom, že PSZ zajistí našim občanům život bez exekucí a vyřeší jim dluhovou zátěž. Ale ve spolupráci s dalšími službami i vhodně nastavenou prevencí můžeme existující dluhové břemeno snížit a řadu dalších lidí pozitivně ovlivnit v tom, že se nestanou jeho obětí. Konečně nelze očekávat, že PSZ třeba automaticky zvýší pocit bezpečí obyvatel v centru města. Ale dokáže jasně říci, jakými prostředky – například asistenty prevence – lze tento podstatný indikátor vylepšovat.

PSZ zároveň svým uživatelům z veřejného i soukromého sektoru (neziskového i ziskového) ukazuje, kde na jednotlivé aktivity nalézt zdroje financí. Naším cílem je pochopitelně nové programovací období EU (do roku 2027+) a budoucí operační programy, které se začleňováním souvisejí (OPZ, OPJAK, IROP), i národní zdroje (např. ministerstvo vnitra). Za město Liberec tak minimálně stojíme třeba o pokračování projektů Centrum bydlení Liberec i Asistenti prevence kriminality, stejně jako o obecnou potřebu navýšení kapacit dostupného bydlení.

Vážení čtenáři, nový PSZ je výsledkem dlouholeté spolupráce města, Agentury pro sociální začleňování a partnerů ze čtyř desítek organizací neziskového sektoru. Celkem se tak na jeho tvorbě v různých fázích podílelo asi 100 lidí. Děkuji všem.

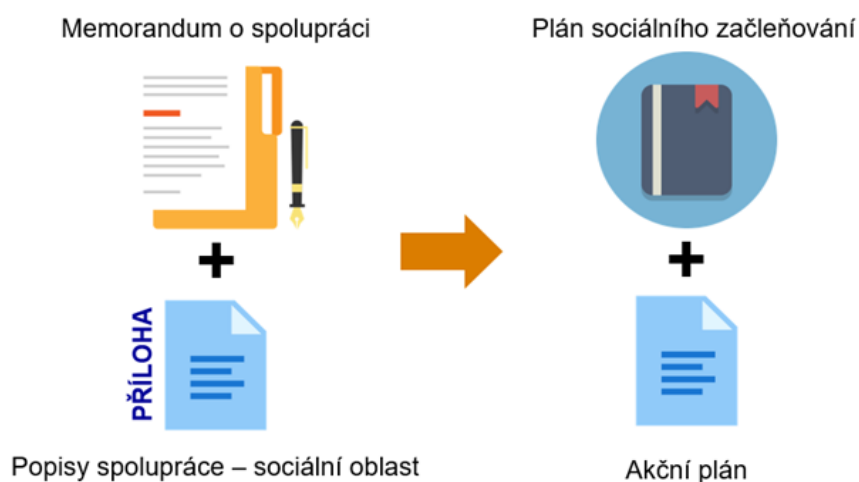
PhDr. Mgr. Ivan Langr, Ph.D

Náměstek primátora města Liberec pro kulturu, školství, sociální věci a cestovní ruch

1.1 Představení plánu

Plán sociálního začleňování je klíčovým strategickým dokumentem, který vznikl ze spolupráce města Liberec, odboru (Agentury) pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj a partnerů v území. Rámec tohoto plánu je definován memorandem o spolupráci, mezi městem Liberec a Agenturou. Přílohou memoranda je Popis spolupráce, který stanovuje harmonogram aktivit a společných kroků pro nadcházející období s podporou členů Lokálního partnerství.

Obrázek 1: Schéma spolupráce

Zdroj: Agentura - vlastní zpracování

PSZ představuje finální a zásadní výstup a je obsahově vymezen popisem spolupráce. Dokument s platností pěti let může být v případě potřeby aktualizován po schválení revize v orgánech města. PSZ je nastaven jako dokument, který zpracovává rozvoj sociálního začleňování v dílčích oblastech: bezpečnost, bydlení, dluhy, ohrožená rodina, zaměstnanost a zdraví. Základní cílovou skupinou PSZ jsou osoby sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené. Nositelem dokumentu je statutární město Liberec. Agentura zajišťuje odbornou podporu. Dokument je dělen do několika základních oblastí. Analytická část obsahuje popis problematiky sociálního vyloučení na území města, popis jednotlivých tematických oblastí, specifikaci cílových skupin a syntetickou analýzu (analýza metodou stromu problému). Návrhová část navazuje na analytickou část a předkládá řešení a popisuje kroky k dosažení cílů. Implementační část popisuje uvedení předložených řešení do praxe a postupy vyhodnocení.

1.2 Zpracovatelský tým

Na dokumentu pracovali zástupci Agentury, kteří zajišťují spolupráci v území města Liberec (lokální konzultant, metodička lokálních intervencí, lokální poradci pro bydlení, dluhy, sociální služby a bezpečnost) a zástupci města (manažer sociálního začleňování, zástupci oddělení humanitního, odboru školství a sociálních věcí) ve spolupráci s místními aktéry (členové Lokálního partnerství, členové jednotlivých pracovních skupin).

1.3 Zařazení plánu a řešené problematiky v rámci územního celku a jeho úřadu

Plán sociálního začleňování je zastřešující strategicko-koncepční dokument se střednědobou platností, který je v synergii se strategickými dokumenty územního celku. Je v souladu s Komunitním plánem sociálních služeb (dále jen KPSS). Jelikož dokument zpracovává problematiku a rozvoj sociálního začleňování, je dokument v gesci Odboru školství a sociálních věcí města Liberce. Tento dokument bude pro příslušné období konkretizovat cíle, odpovědnosti aktérů a alokační zdroje. Obsahově je materiál PSZ zaměřen komplexně na jednotlivé oblasti sociálního začleňování: **bezpečnost, bydlení, dluhy, ohrožené rodiny s dětmi, zaměstnanost a zdraví**. PSZ je v synergii se strategickými dokumenty územního celku, dle hierarchie strategie takto:

Obrázek 2: Schéma hierarchie strategie

Zdroj: Agentura - vlastní zpracování

1.4 Vazba na další strategické dokumenty

PSZ je v synergii s již vzniklými nebo souběžně vznikajícími (Komunitní plán služeb v sociální oblasti) materiály města Liberce, Krajského úřadu Libereckého kraje a s dotčenými národními strategiemi.

Na úrovni města se jedná o materiály:

- Koncepce sociálního bydlení statutárního města Liberec 2019 – 2022
- Evaluační zpráva Liberec
- Plán prevence kriminality statutárního města Liberec pro období 2020-2022
- Komunitního plánu služeb v sociální oblasti SML
- Tematický akční plán pro oblast zaměstnanosti a dluhů v Liberci 2020-2022
- Tematický akční plán pro oblast bydlení, bezpečnosti a občanského soužití Liberec 2020-2022
- Strategie rozvoje města Liberce 21+
- Tematický výzkum: Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci (Agentura, 2022)

Na úrovni Libereckého kraje se jedná o materiál:

- Strategie sociálního začleňování LK 2021+

Na národní úrovni se jedná o materiály:

- Strategie sociálního začleňování 2021–2030 (MPSV, 2020),
- Strategie rovnosti, začlenění a participace Romů na období 2021–2030 (ÚV ČR, 2021).

Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+

- Ve stejném období vzniku Plánu sociálního začleňování vznikal na úrovni města Komunitní plán služeb v sociální oblasti SML na období let 2023 – 2027. Pro oblast sociálního začleňování vycházíme ze stejných analytických podkladů a popsanych potřeb členů Lokálního partnerství.

2 Analytická část

2.1 Představení města

Liberec je nejseverněji položené krajské město, centrum Libereckého kraje (dále jen LK) a zároveň páté největší město České republiky (dále jen ČR) z hlediska počtu obyvatel. Počet obyvatel města činí (k 1. 1. 2022) 102 981 osob. Liberec je obcí s rozšířenou působností nacházející se v okrese Liberec. Je součástí Libereckého kraje, který společně s krajem Královehradeckým a Pardubickým vytváří tzv. region soudržnosti. Liberec je rovněž součástí Euroregionu Nisa, dobrovolného zájmového sdružení obcí, měst, okresů a dalších subjektů působících v prostoru Trojzemí. Území města se organizačně dělí na 26 katastrálních území a 33 částí, Vratislavice n. N. jsou samostatnou městskou částí, která má vlastní samosprávu.

Dalším důležitým ukazatelem demografické analýzy města je charakteristika obyvatelstva dle dosaženého vzdělání. Vzdělanost obyvatel Liberce se v první dekádě 21. století významně zlepšila, a to ve všech sledovaných ukazatelích. Dle posledního Sčítání lidu, domů a bytů (dále SLDB) disponuje ukončeným středoškolským vzděláním (bez/s maturitou) téměř 60 %. V tomto ukazateli patří Liberec mezi přední krajská města v ČR. Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v Liberci rovněž roste a přesahuje republikový průměr (15 % vs. 12,5 %).¹

Počet uchazečů o zaměstnání měl v rámci Liberce dlouhodobou pozitivní (tedy klesající) tendenci. Výjimkou je až tento rok 2020 (údaj k 7/2020), kdy je patrný značný nárůst uchazečů oproti předcházejícímu období 2019 (33,6 %). Počet volných pracovních míst naopak dlouhodobě rostl, a to opět až do roku 2020, kdy došlo k poklesu zhruba o 18 %. Příčinu lze spatřit zejména ve vývoji hospodářství a trhu práce v souvislosti s celosvětovou pandemií COVID-19. Lze předpokládat, že po odeznění tohoto stavu se míra nezaměstnanosti opět dále významně sníží. Klíčovým ukazatelem trhu práce v Liberci je míra nezaměstnanosti a její vývoj, v podmínkách města je do roku 2020 poměrně strmý klesající trend. Vzhledem k současným okolnostem a stavu na českém pracovním trhu včetně vlivu pandemie COVID-19 liberecké nezaměstnanosti osciluje v posledních 2 letech okolo úrovně 4 %.

Na soukromém trhu s bydlením sledujeme za poslední roky setrvalý nárůst cen za prodej i pronájem. Zatímco v roce 2015 se měsíčně jeden m² bytu pronajímal v Liberci průměrně za 140,- Kč, v roce 2019 už to bylo 193,- Kč za m², což odpovídá nárůstu o téměř 38 %. U prodeje bytů došlo ještě k dramatičtějšímu růstu z původních 25 000,- Kč za m² v roce 2015 na 37 000,- Kč za m² v roce 2019, tj. nárůst o 48 %. V následujících letech 2020 a 2021 byla i díky zvýšené míře inflace dynamika růstu cen nadále stejně vysoké. Výsledkem je cenová nedostupnost nájemního bydlení nejen pro osoby sociálně znevýhodněné či ohrožené, ale i pro podstatnou část střední třídy. Tyto skupiny obyvatel poté vynakládají za bydlení měsíčně tolik finančních prostředků, že splňují podmínky pro přiznání příspěvku na bydlení. Statutární město Liberec se přinejmenším v posledních letech snaží o komplexní řešení řady sociálních otázek, mezi něž patří také problém sociálního vyloučení. Výrazem této snahy je, mimo jiné, spolupráce s Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování, která se snaží do Liberce přenést

¹ Zdroj: Český statistický úřad: *Výsledky SLDB 2021 (VDB)* Praha. 1. června

zkušenosti s řešením obdobných problémů v jiných lokalitách ČR. Sociální vyloučení ve městě významně souvisí s odsunem původního obyvatelstva po druhé světové válce a následným osidlováním. Dalším důležitým faktorem je úpadek průmyslu a transformace ekonomiky po r. 1989. Odhady počtu sociálně vyloučených osob žijících v Liberci se různí podle zvoleného vymezení a metodiky sčítání. SPSZ (2016)² uvádí odhad 2 000 osob sociálně vyloučených (kombinace dlouhodobě problémového bydlení, nezaměstnanosti, dluhů a dalších rizikových faktorů). Tento dokument dále poukazuje na další skupinu lidí (cca 2 000), kteří jsou sociálním vyloučením ohroženi. Novější dílčí analýzy při řešení některých problémů sociálního vyloučení ukazují, že toto číslo je poměrně dynamické ve vztahu k ekonomickým realitám, kdy při vyšším tempu růstu životní úrovně se současně zvětšuje počet osob sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených. Aktuálně hovoříme o skupině o velikosti cca 5% obyvatel Liberce, tedy cca 5 200 – 5 500 lidí.

2.2 Vyhodnocení předchozího plánovacího cyklu

Shrnutí analýzy výstupů a výsledků implementace Strategického plánu sociálního začleňování s platností v r. 2016 - 2019 popsal Mgr. Jiří Motl Ph.D. v Evaluační zprávě Liberec (dále jen EZ)³ Tato zpráva, se zaměřuje na 5 vlastních tematických kapitol plánu (bydlení, zaměstnanost, bezpečnost, vzdělávání, sociální služby) a na průřezové téma dluhy.

Z EZ vyplývá, že spolupráce Agentury s městem Liberec měla významný vliv na proces sociální inkluze v obci. Podařilo se přispět k rozvoji sociálních služeb (zejména odborného sociálního poradenství a terénních služeb) a vzniklo též velké množství opatření podporujících sociální začleňování např. HF, Azylový dům, APK. Akteři zapojení do aktivit LP jsou nyní schopni lépe strategicky plánovat, zavádět inovativní opatření a získat pro ně finanční krytí.

Tato opatření přispěla pozitivně ke snížení míry sociálního vyloučení, což potvrzuje snížení tzv. indexu sociálního vyloučení.⁴ Ke strategickému plánování obec přistupovala zodpovědně a aktivně. Jisté rezervy byly dle členů LP zaznamenány z řad větších institucí a některých dalších aktérů (Krajská nemocnice, Úřad práce, OSPOD/ aj.).

Mnohá realizovaná opatření podpořila stabilizaci životní situace obyvatel sociálně vyloučených, nebo sociálním vyloučením ohrožených. Dělo se tak prostřednictvím nastavení splátkových kalendářů na dluhy, pomoc při udržení, hledání, či ztrátě bydlení. Díky investičním dotacím vzniklo též několik desítek bytů.

² Zdroj: UVČR, ASZ. *Strategický plán sociálního začleňování pro statutární město Liberec (2016–2019)*. Praha. Leden 2017. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-skolstvi-kultury/lokalni-partnerstvi/spsz-liberec-final.pdf>

³ Zdroj: MMR, Agentura. *Evaluační zpráva Liberec*. Praha. Březen 2021. Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-skolstvi-kultury/lokalni-partnerstvi/ez-liberec_23-3-2021.pdf

⁴ 1 Index sociálního vyloučení byl v roce 2016 na hodnotě 16, v roce 2019 se snížil na hodnotu 11

Nepodařilo se zřídit další **NZDM, terénní službu pro děti a mládež, navýšit kapacity SAS či sociálně zdravotní službu ve smyslu sanitky či ordinace**, chyběla také realizace různých forem participace CS včetně komunitní práce.

Důvody byly různé, u **NZDM a terénní služby pro děti a mládež** byla bariérou absence vhodného prostoru, nedostatek kapacit na realizaci projektů, obtíže s personálním obsazením a nedostatečným spolufinancováním. **SAS** byla realizována jen z části organizací D.R.A.K. **Sociálně zdravotní služba** nebyla realizována z důvodu změny podmínek výzvy. Zejména podmínky vytvoření zdravotnického zařízení, kterou sociální služba nemohla splnit a **participace CS včetně komunitní práce** se děla jen částečně na ubytovně Františkov a to prostřednictvím menšího projektu financovaného KÚ LK, který realizovala Asociace romských představitelů LK.

Velkým rizikem je nejistota v návazném financování, které se děje na 1 rok, chybějící reciprocita mezi výší úvazku v základní síti sociálních služeb Libereckého kraje a přidělenými financemi na tento úvazek. Neuspokojivá výše finančních prostředků na úrovni LK, obce a též nepodílení se na financování sociálních služeb menšími obcemi.

Tabulka 1: Realizované projekty v rámci prioritní osy: Sociální začleňování a boj s chudobou

Číslo výzvy ŘO	Název projektu	Název žadatele/příjemce	Realizace skutečná	Délka trvání realizace	Celkové způsobilé výdaje	Příspěvek Unie
03_16_052	Včas	Člověk v tísni, o.p.s.	1/2018 - 12/2020	36	2 814 738,13	2 392 527,40
03_16_052	Sociální služby Romodrom Liberec	Romodrom o.p.s.	1/2018 - 12/2021	36	4 172 115,00	3 546 297,74
03_16_052	Terénní služby Romodrom Liberec	Romodrom o.p.s.	1/2018 - 12/2021	36	9 242 015,00	7 855 712,74
03_16_052	Rozšíření služby odborného sociálního poradenství v občanské poradně Liberec	Děčko Liberec z.s.	1/2018 - 12/2021	36	2 508 159,00	2 131 935,14
03_16_052	Asistenti prevence kriminality Liberec	Statutární město Liberec	03/2018 – 2/2021	36	6 366 625,00	5 411 631,25
03_16_052	Kontaktní sociální práce Liberec 2018-2020	Statutární město Liberec	1/2018 – 12/2020	36	6 881 550,00	5 849 317,50
03_16_052	Včas	Člověk v tísni, o.p.s.	1/2018 – 12/2020	36	2 814 738,13	2 392 527,40
03_16_052	Azylový dům pro ženy a rodiny s dětmi v Liberci	Návrat, o.p.s.	1/2020 - dosud	-	281 473,13	9 962 212,50
03_16_052	S D.R.A.K.em proti chudobě	Občanské sdružení D.R.A.K. z.s.	10/2020 - dosud	-	4 960 633,75	4 216 538,68
03_16_052	Asistenti prevence kriminality Liberec II	Statutární město Liberec	9/2020 - dosud	-	10 035 237,50	8 529 951,87
03_16_052	Centrum bydlení Liberec	Statutární město Liberec	01/2021 - dosud	-	10 276 250,00	8 734 812,50
Celkem:					71 077 566	59 905 931

Zdroj: Agentura, (vlastní zpracování)

V rámci KPSV bylo v Liberci realizováno celkem 11 projektů za 71 077 566 Kč. Z toho 7 navázaných na strategii SPSZ 2016 – 2019. 2 projekty navázané na Tematické akční plány (dále jen TAP) pro oblast bydlení, bezpečnosti a občanského soužití Liberec 2020 - 2022. A další 2 na TAP pro oblast zaměstnanosti a dluhů v Liberci 2020 – 2022.

Výše uvedené vyhodnocení plánovacího cyklu se věnuje zejména SPSZ 2016 – 2019. Tematické akční plány jsou ještě v platnosti až do roku 2022 a jsou tedy s touto strategií synergické.

2.3 Charakteristika sociálního vyloučení

Sociální vyloučení je komplexní a dynamický sociální fenomén, který je zapříčiněn kombinací několika faktorů, jako je nezaměstnanost, nízké nebo žádné vzdělání, diskriminace na trhu s bydlením, materiální chudoba, předlužení nebo exekuce a diskriminace na základě etnicity. Sociální vyloučení je dynamický jev a data a popis stavu velice rychle zastarává. Z tohoto důvodu na přelomu zimy a jara 2021 realizovala Agentura na základě požadavku města terénní výzkum k aktualizaci znalosti o SVL v Liberci⁵. Sociální vyloučení v Liberci popisuje výzkum následujícím způsobem:

- V Liberci je nejméně 20 lokalit, které lze označit jako sociálně vyloučené, které jsou ve všech částech města s vyšší koncentrací osob se sociálními hendikepy
- Lokality jsou samostatné bytové domy nebo ubytovny, někdy se jedná o shluk několika domů v těsném sousedství
- Objekty v SVL vlastní soukromí majitelé, většinou se jedná o objekty, pocházející z privatizovaného majetku města
- Domy nebo ubytovny jsou často ve velmi špatném technickém stavu (stará okna, staré inženýrské sítě, rozbité vybavení ve společných prostorách). Stav bydlení se průběžně mění a většinou se zhoršuje a může vést k ohrožení zdraví člověka
- V lokalitách žije podle posledního průzkumu cca 820 osob z toho přibližně 320 dětí
- Až 80% obyvatel těchto lokalit tvoří v Liberci Romové (jedná se o kvalifikovaný odhad)
- K lokalitám patří některé ubytovny, z nichž minimálně 1/3 ubytovává osoby sociálně vyloučené (celkem je v Liberci 25 soukromých ubytoven.)
- V lokalitách lze zaznamenat vyšší míru migrace, stejně jako v rámci Libereckého kraje, i ve vztahu k dalším krajům, zejména v sousedním Ústeckém kraji
- V Liberci žije odhadem dalších 300 osob bez přístřeší

Lze shrnout, že situace na poli sociálního vyloučení v roce 2021 v Liberci koresponduje s dřívějšími analýzami (Šolková 2015⁶, SPSZ 2016 atd.). Některé lokality se kvalitativně zhoršily, jiné zanikly (např. Vojanova, Jablonecká) nebo procházejí rekonstrukcí a domácnosti musely odejít jinam. V této souvislosti došlo k přetížení několika ubytoven a lokalit (Mydlák, oblast Hanychovská-Krkonošská). Některé bytové domy byly uzavřeny stavebním úřadem (Vesecká 330 v září 2021) nebo byly poškozeny (požár v Kateřinkách – únor 2022). Lokality jsou setrvalým problémem Liberce a jejich osazenstvo se z většiny překrývá s domácnostmi v bytové nouzi dle ETHOS (zejména kategorie bez

⁵ Zdroj: MMR, Agentura. *Tematický výzkum: Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci*. Praha. Březen 2021. Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-skolstvi-kultury/lokalni-partnerstvi/final_aktualizace-lokalit-lbc_fin-1406_2021.pdf

⁶ Zdroj: Šolková. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a ubytoven na území města Liberce*. Liberec. 2015. Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/vizitky_prilohy/analiza-socialne-vyloucenych-lokalit-ubytoven-uzemi-mesta-liberce_verejna-verze.pdf

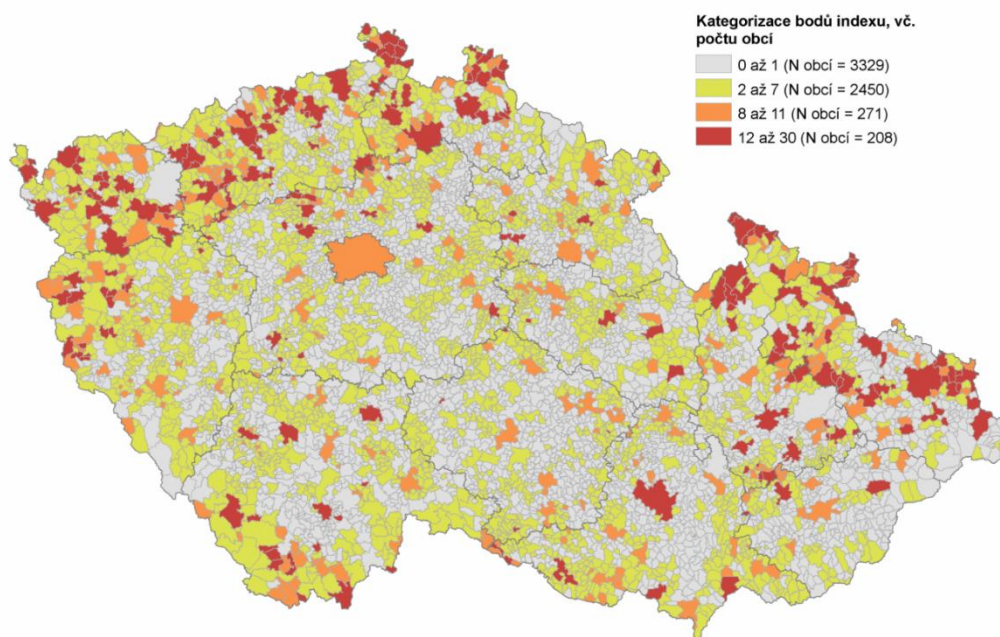
bytu, nejisté a nevyhovující bydlení). Alarmující je množství dětí, které v tomto prostředí musí vyrůstat. Na tento fenomén se podíváme v následující kapitole.

2.3.1 Index sociálního vyloučení

Index sociálního vyloučení⁷ je analytický nástroj, který používá Agentura. Tento nástroj umožňuje na základě administrativních dat srovnání míry sociálního vyloučení mezi různými lokalitami a také sledování změn rozsahu sociálního vyloučení v čase. Index také slouží, jako zdroj aktuálních informací potřebných pro návrhy sociálních politik, jejich realizaci a monitoring. Do tvorby indexu se promítá pět indikátorů – **počet příjemců příspěvku na živobytí, počet příjemců příspěvku na bydlení, počet osob v exekuci, počet dlouhodobě nezaměstnaných osob a počet předčasných odchodů** ze systému vzdělávání. Uvedené indikátory se meziročně aktualizují po obdržení výchozích dat od odpovědných institucí. Administrativní statistická data mají svou omezenou vypovídající hodnotu a je účelné je kombinovat s kvalitativními daty z terénu.

Obrázek 3: Index sociálního vyloučení v českých obcích v roce 2020

Index rozsahu sociálního vyloučení v obcích v roce 2020

Zdroj: Agentura

⁷ Index sociálního vyloučení je nástroj, který v sobě zahrnuje klíčové ukazatele z různých oblastí sociálního vyloučení a umožňuje posoudit v celorepublikovém i lokálním rozsahu míru zatížení sociálním vyloučením. Škála indexu nabývá hodnot od 0 do 30 bodů, přičemž hodnota 0 znamená absenci nebo minimální rozsah sociálního vyloučení a hodnota 30 bodů nejvyšší míru zatížení sociálním vyloučením. Kompletní metodika je dostupná z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/index_socialniho_vyloucenii/.

Celková škála indexu sociálního vyloučení se pohybuje od 0 až do 30 bodů, kdy 30 bodů indikuje maximální rozsah sociálního vyloučení v obci a 0 naopak indikuje minimální rozsah sociálního vyloučení.

Liberec měl index sociálního vyloučení za rok **2018 na hodnotě 15**, v roce **2019 snížení na hodnotu 11**, v roce **2020 mírné zvýšení na hodnotu 12**.

Tabulka 2: Srovnání indexu sociálního vyloučení a příslušných ukazatelů na úrovni města, kraje a České republiky

Ukazatel	Liberec (město)	Liberecký kraj	Česká republika
Index SV (2019)	11	-	-
Podíl osob v exekuci (březen 2020)	10,83 %	10,56 %	8,61 %
Podíl příjemců PnŽ (2019)	0,64 %	0,71 %	0,70 %
Podíl příjemců PnB (2020)	2,77 %	2,19 %	1,72 %
Podíl uchazečů o zaměstnání 6 měsíců+ (12/2019)	1,15 %	1,08 %	1,11 %
Podíl předčasných odchodů ze ZŠ (2019/20)	4,07 %	4,90 %	4,30 %

Zdroj: Agentura (vlastní zpracování)

Z výše uvedeného vyplývá, že Liberec má oproti celorepublikovému průměru horší index sociálního vyloučení ve třech z pěti sledovaných indikátorů. Ve zbylých dvou, dosahuje lepších hodnot jen s velice těsným výsledkem.

2.3.2 Bezpečnost

Celkové klima ve společnosti je do značné míry dáno bezpečnostní situací. Na obyvatele sociálně vyloučených lokalit rovněž dopadá zhoršená bezpečnostní situace v území, což negativně ovlivňuje jejich důvěru v instituce. Nabourání důvěry v systém v důsledku způsobuje zhoršenou spolupráci sociálně vyloučených osob s institucemi, čímž dochází k oslabení kompetencí v této oblasti. U lidí sociálně vyloučených a zároveň kriminalitou ohrožených se tak výrazně snižuje jejich motivace čelit problémům pomocí legálních a přiměřených nástrojů v rámci zákona. Toto prostředí dává vzniknout (je příznivé) pro extremistické, nacionalistické a násilné tendence ve snaze zajistit bezpečí a spravedlnost vlastními prostředky (sebeozbrojování, vyřizování si účtů, msta, inklinace k násilným skupinám, domobrany, eskalace násilí z frustrace a strachu apod.). Bezpečnostní situace se tedy promítá do sociální stability území.

V souvislosti s aktuálním děním s válkou na Ukrajině a přílivem uprchlíků do Liberce není zaznamenáván nárůst kriminality, ve které by uprchlíci figurovali jako pachatelé, což je pravděpodobně způsobeno i tím, že většinu uprchlíků tvoří ženy a děti. Naopak jsou různými terénními pracovníky přenášeny zprávy o tom, že se uprchlíci stávají obětí nečestného, neetického až protiprávního jednání, často ze strany jejich krajanů. Byly zaznamenány následující jevy:

- Výběr výpalného u nově příchozích utečenců do Liberce
- “Lov duší”, přebírání záštity a stahování do struktur pracovních agentur
- Zprostředkování pomoci a výhod za úplatu nebo za to, že se stanou klienty (agentury, ubytovny)
- Přeregistrování již dříve registrovaných uprchlíků a vnucení nevýhodných podmínek
- Šíření dezinformací (majitelé ubytoven) že ubytování zdarma je poskytováno pouze na dva měsíce (a proto je lepší volit ubytovnu)
- Čerpání příspěvku od státu na ubytování uprchlíků a zároveň výběr nájemného od těchto samých osob (podvod, kdy inkasuje poskytovatel ubytovacího zařízení 2x za stejnou službu)
- Zaměstnávání za nevýhodných až vykořisťovatelských podmínek

Podrobný popis problematiky naleznete v těchto dokumentech:

- **Příloha č.1 Bezpečnost – analytika**
- **Kapitola 2.5.1 Syntetická analýza Bezpečnost**

2.3.3 Bydlení

Výše byla popsána situace v sociálně vyloučených lokalitách v Liberci. Sociální vyloučení a vyloučení z bydlení spolu úzce souvisí. V analýze problematiky bydlení v Liberci budeme vycházet z typologie ETHOS^{8, [1]} Typologie ETHOS terminologicky kategorizuje situace bezdomovství a vyloučení z bydlení a slouží k lepší orientaci v problematice bytové nouze a vyloučení z bydlení na místní a státní úrovni. Typologie ETHOS vychází z principu, že domov lze chápat ve třech různých oblastech – mít přiměřené bydlení, které může domácnost užívat výlučně (fyzická oblast); mít prostor pro vlastní soukromí a budování sociálních vztahů (sociální oblast) a mít právní důvod k užívání (právní oblast). Vznikají tak čtyři formy vyloučení z bydlení, z nichž všechny ukazují na absenci standardního bydlení. Typologii lze využít pro monitoring bezdomovectví, vytváření politik, jejich rozvoj a vyhodnocování.

Klíčové jsou čtyři koncepční kategorie, které poukazují na dominantní aspekt bytové nouze domácnosti, za každou kategorií rovněž uvádíme několik konkrétních příkladů dané životní situace,

⁸ Typologie ETHOS byla vytvořena organizací FEANTSA (Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdomovci)

https://www.feantsa.org/download/cz_8621229557703714801.pdf

kteří příslušnou kategorii charakterizují. Bližší charakteristika, vč. metodologie stanovení počtů viz příloha Bydlení.

Tabulka 3: Počet domácností v bytové nouzi

Kategorie	Životní situace	Domácností
Bez střechy	přežívající venku, v noclehárně	100 (až 300)
Bez bytu	v ubytovnách, azylových domech, zdravotnická zařízení, zařízení pro děti, věznice a vazební věznice	150
Nejisté bydlení	nejisté, přechodné bydlení, domácí násilí	180
Nevyhovující bydlení	provizorní, nevhodné, přelidněné bydlení	100
Celkem	V bytové nouzi	min. 530

Zdroj: Centrum bydlení Liberec a místní aktéři (vlastní zpracování)

System městského bytového fondu SML představuje velmi komplexní technický a administrativní správní fenomén. Po roce 1989 čítal bytový fond SML přes 17.000 bytů. Postupná masová privatizace znamenala významné umenšení, takže v roce 2020 čítal bytový fond města již jen 1219 bytů. Několik desítek bytů prošlo nebo prochází rekonstrukcí v rámci projektů sociálního bydlení IPRÚ (IROP v rámci Integrovaného plánu rozvoje území Liberec-Jablonec nad Nisou). Zhruba třetina bytového fondu jsou byty v domech s pečovatelskou službou (DPS). Dispoziční rozvržení bytového fondu (2020) je následující: nejvíce je bytů o velikosti 1+kk nebo 1+1 (cca 800 bytů), následují 2+kk a 2+1 (cca 250), bytů 3+kk nebo 3+1 je cca 120 a bytů 4+1 (cca 15). Vzhledem k potřebám cílové skupiny, kde velkou část tvoří početné rodiny je zjevné, že v **bytovém fondu chybí stále především větší byty (3+1 a větší)**. Speciální kategorií je bydlení nízkého standardu v podobě noclehárny v kateřinkách a bytů tamtéž. Zde platí nižší práh, místo je spravováno organizací Naděje.

Městský bytový fond je rozdělen do několika poměrně podobných kategorií. System byl v minulosti pro žadatele a často i pro pracovníky v oboru nepřehledný, zájemci o byt často podávali žádosti do několika programů nebo složitě volili mezi kvalitou bytu, cenou nájmu, délkou smlouvy, typem podpory a šancí na získání bytu. Toto do značné míry přetrvává i nyní. V roce 2021 do systému bydlení vstoupil **projekt Centrum bydlení Liberec**, který je naplněním Koncepte sociálního bydlení ve snaze systematizovat podporu, pomáhat domácnostem v nouzi byt získat a udržet si ho, snižuje rizika plynoucí pro město a je hybatelem dalších možných změn ve správě bytového fondu města. U většiny kategorií nebylo v minulosti prováděno sociální šetření při vstupu a pouze u speciálních kategorií DPS, dostupného bydlení a Housing First byla doprovodná sociální práce. Zjednodušení celého systému, sjednocení některých kategorií a stejná nabídka podpory pro všechny nájemníky v životní krizi (prevence ztráty bydlení všude a intenzivní podpora u speciálních programů) spolu se zjednodušením procesu přidělování bytů se ukázalo jako řešení, které by prospělo jak transparentnosti systému, tak jeho administraci a efektivitě pomoci obyvatelům Liberce. Realizace těchto kroků ale není jednoduchá, protože část bytů je řízena dotačními pravidly nebo čekají na rekonstrukci apod. V bytovém fondu se uvolňuje maximálně 60 bytů ročně (včetně DPS). **Z jednoduchého srovnání cílové skupiny domácností v bytové nouzi a počty uvolněných bytů vyplývá, že poptávka po městském nájmem**

a sociálním bydlení významně převyšuje nabídku. Město pozvolna podniká kroky k navýšení bytového fondu (v současné době prošlo několik domů rekonstrukcí v rámci projektů IROP) a v dlouhodobé perspektivě uvažuje o navýšení bytového fondu až na 2000 bytů (cíl Koncepce bydlení).

Mezi hlavní prahy pro vstup do bydlení města patří:

- administrativní náročnost podání žádosti (dokládání všech příjmů, výpis z rejstříku trestů a dalších podkladů)
- příjmové limity u dotačních bytů a posuzování příjmu před srážkami exekucí nebo insolvencí
- podmínka bezdlužnosti vůči obci, včetně tématu dluhů nezahrnutých do insolvence.

Výše uvedené prahy jsou z perspektivy města pochopitelné, cílové skupině ale vstup komplikují nebo znemožňují. Překonat tyto překážky pomáhá projekt Centrum bydlení Liberec.

Bytový fond SML se potýká i s dalšími problémy. U části cílové skupiny selhává prevence ztráty bydlení nebo není dostatečná, takže vede k předlužení, soudním výpovědím a někdy i k poničení bytu. Bytové domy města jsou v různé míře sociálně zatížené tak, že umístování dalších zatížených domácností musí být pečlivě zvažováno, a občané ze středních vrstev se již do bytových domů města stěhovat nechtějí.

Centrum bydlení Liberec (dále jen **CBL**) je projekt tzv. **kontaktního místa pro bydlení**, které slouží ke komunikaci a podpoře široké veřejnosti, zejména osobám a domácnostem v bytové nouzi, ohroženým ztrátou bydlení nebo nízkopříjmovým skupinám obyvatel, kteří hledají bydlení v Liberci. Centrum funguje jako detašované pracoviště oddělení humanitního, odboru školství a sociálních věcí města Liberec. Přednostně je centrum určeno obyvatelům Liberce, kteří zde mají trvalé bydliště nebo jinou dlouhodobou vazbu (dlouhodobě zde žijí, dlouhodobě zde pracují). V rámci centra se **registrují zájemci o městské bydlení** a provází se procesem přidělování městských bytů různých kategorií. Vyhodnocuje situaci zájemce, informuje o podmínkách vstupu do městského bydlení a navrhuje další postup. Poskytuje základní poradenství v oblasti dostupnosti bydlení v Liberci, vyhodnocuje potřebnost sociálního bydlení, pomáhá řešit konkrétní životní situace související s bydlením a přesměrovává na další odborné služby. V CBL **usilují systematizaci realizace sociálního bydlení v Liberci**. Do městského bytu může jít člověk s nízkými příjmy, domácnost s problémy nebo osoba či domácnost s řadou problémů. Pro každou domácnost je nastaveno adekvátní řešení a podpora. Za 16 měsíců své činnosti byl sociální byt v některém z režimu podpory přidělen více než 70 domácnostem, z toho cca 25 domácnostem v režimu individuální podpory (Housing Led⁹ přístup) a 15 domácnostem v režimu Housing First ¹⁰podpory. Další významnou činností CBL je **prevence ztráty bydlení**, zejména pak v městských bytech. To znamená, že se snaží zamezit ztrátě bydlení u domácností, které by o něj mohly přijít z důvodu neplacení nájmu nebo jiného porušování nájmní smlouvy. Nezaplacený nájem je pro

⁹ Viz. např. přístup v Německu: <http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydleni/sb-u-nas-a-v-zahranici>

¹⁰ Viz.: <http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydleni/housing-first-v-cr>

město varovným signálem, chce vědět, jaký je důvod neplacení a nabídnout pomocnou ruku. CBL úzce spolupracuje s dalšími odbory města, NNO a ÚP.

Město Liberec začalo rekonstruovat z dotací některé domy na tzv. sociální bydlení. K 31. 12. 2021 se městu podařilo v rámci projektů IROP rekonstruovat tři bytové domy a vzniklo tak 33 bytů, které jsou pronajímány v režimu sociálního bydlení. Investiční projekty IROP úzce spolupracují s neinvestičním projektem OPZ Centrum bydlení Liberec, který spolu s humanitním oddělením města zajišťoval výběr domácností a realizuje podporu sociální práce domácnostem v několika režimech sociálního bydlení.

Tabulka 4: Byty v rámci projektu sociálního bydlení IROP/IPRU

Adresa/ulice	Počet bytů	Rok ukončení rekonstrukce
ul. Žitavská	11	listopad 2019 / obsazení CS Q1/2020
ul. Orlí	12	září 2021 / obsazení CS 1. 12. 2021
ul. Proboštská	10	září 2021 / obsazení CS 1. 12. 2021
ul. M. Horákové	9	kolaudace květen 2022
ul. Na Žižkově	49	předpoklad kolaudace jaro 2023

Zdroj: SML - vlastní zpracování

Město Liberec realizuje sociální bydlení v omezené kapacitě svého bytového fondu. Pracuje na zlepšení podpory CS v rámci projektu CBL. Navyšuje kapacity sociálního bydlení v rámci investic. Přes veškerou snahu není v možnostech města rozsáhlou bytovou nouzi řešit, protože bytů není dostatek a nejsou dostatečně rozptýlené po městě. Budoucím řešením může být rozvoj sociálně-reálnosti činnosti, další veřejná výstavba a zlepšení prevence ztráty bydlení na soukromém trhu s nájemními byty.

Podrobný popis problematiky naleznete v těchto dokumentech:

- Příloha č.2 Bydlení – analytika
- Kapitola 2.5.2 Syntetická analýza Bydlení

2.3.4 Dluhy

Dluhy, zejména následné exekuční vymáhání způsobuje velikou zátěž. A to nejen pro dlužníka, ale i celé jeho okolí (blízkou i širší rodinu, případně přátele). Materiální i psychická zátěž má pak neblahé dopady na zdraví, vztahy a sociální status lidí v dluhové pasti. Výše exekuční srážky z příjmu ze zaměstnání, resp. skutečnost, že pracující člověk s exekucemi má výdělek, z něhož lze jen obtížně hradit životní náklady (zejména, pokud není v domácnosti další příjem, který by exekučně nebyl postižen), celý problém zhoršuje a je silně demotivující. Dluhová a finanční gramotnost by měla být součástí

povinného vzdělávání již od dětství a větší pozornost by též měla být věnována prevenci sekundární. Nabízená pomoc by měla být dostupná a účinná. Řešení zadlužení značně komplikuje i intra-psychická dynamika dlužníků, kde je významnou veličinou stud. Ze zkušeností můžeme říci, že odhalení všech dluhů a zejména příčin jejich vzniku vyžaduje dlouhodobější profesionální sociální práci, která předpokládá vytvoření důvěry na úrovni pracovník-klient.

Tabulka 5: Exekuce obcí v Libereckém kraji v roce 2020

ORP	počet obyvatel 15+ (2019)	počet osob v exekuci (fyzické osoby)	počet osob v exekuci/počet obyvatel 15+	počet exekucí (jedním z účastníků je fyzická osoba)	počet exekucí/počet osob v exekuci	celkový dluh (fyzické osoby) na jistinu (orientační)
Česká Lípa	64 356	8 157	12,67%	49 293	6,04	2 916 472 089 Kč
Frýdlant	20 501	2 475	12,07%	14 783	5,97	783 416 172 Kč
Jablonec n. N.	46 902	4 986	10,63%	30 251	6,07	2 048 500 923 Kč
Jilemnice	18 718	878	4,69%	4 505	5,13	398 833 320 Kč
Liberec	121 148	12 319	10,17%	77 196	6,27	5 157 287 241 Kč
Nový Bor	22 292	2 237	10,03%	12 998	5,81	846 357 226 Kč
Semily	21 615	1 455	6,73%	7 985	5,49	511 086 039 Kč
Tanvald	17 350	2 028	11,69%	12 842	6,33	676 441 215 Kč
Turnov	28 236	1 386	4,91%	7 240	5,22	877 905 628 Kč
Železný Brod	10 236	662	6,47%	3 539	5,35	241 541 619 Kč
Liberecký kraj	371 354	36 583	9,01%	220 632	5,768	14 457 841 472 Kč

Zdroj: 12/2020 Exekutorská komora (vlastní zpracování)

Z tabulky níže vyplývá, že Liberec je v rámci kraje město s největším počtem osob v exekuci. Samozřejmě je to dáno velikostí města a spádovostí. Ve městě se v roce 2019 nacházelo 12 319 osob v exekuci z celkového krajského součtu 36 583. O příčinách předluženosti obyvatel města podrobně v kapitole Syntetická analýza Dluhy.

Podrobný popis problematiky naleznete v těchto dokumentech:

- Příloha č.3 Dluhy – analytika
- Kapitola 2.5.3 Syntetická analýza Dluhy

2.3.5 Ohrožené rodiny s dětmi

I když je oblast Ohrožené rodiny s dětmi spíše vymezením z pohledu cílové skupiny, tak jsme jej z důvodu důležitosti a zranitelnosti zařadili mezi tematické oblasti V Liberci je velké množství rodin, včetně mladých dospělých, ohroženo sociálním vyloučením nebo se nachází v pasti sociálního vyloučení a podpora neodpovídá jejich potřebám a specifickým situacím, v nichž se nachází. Kvalifikovaný odhad počtu rodin v bytové nouzi na území Liberce se pohybuje mezi hodnotou 120 - 240 rodin. Jedná se o rodiny, které bydlí na ubytovnách, jsou bez střechy nad hlavou (příbuzní, azylové domy, garáže) nebo přežívají v nevyhovujících objektech v sociálně vyloučených lokalitách. Zpráva o vyloučení z bydlení (2018) uvádí 120 takovýchto rodin na území ORP Liberec. Výzkumná zpráva Agentury pro sociální začleňování (2021) uvádí přes 130 rodin na území města Liberce (v 18 lokalitách žilo cca 450 lidí, kteří byli identifikováni jako sociálně znevýhodnění, z toho 210 dětí. Společným znakem většiny obyvatel těchto lokalit byla různá sociální znevýhodnění, která byla u jednotlivých osob často kumulovaná. Tato znevýhodnění tvořila překážky na standardním trhu s bydlením, ve vzdělávání, při získání nebo udržení zaměstnání a v dalších oblastech života. Častými obyvateli byli lidé s romskou etnicitou.

V souvislosti s válkou na Ukrajině a přílivem uprchlíků do Liberce se zvyšuje počet rodin ohrožených sociálním vyloučením a chudobou. Většinou se jedná o matky s dětmi a seniory. Lze předpokládat, že i po ukončení válečného konfliktu na Ukrajině, část rodin na území města zůstane. Je to způsobeno tím, že některé rodiny už nemají možnost se vrátit do svého bydlení, které bylo zničeno válkou, obávají se o svou bezpečnost, zahynuli jim rodinní příslušníci a nemají již žádné rodinné zázemí.

Již v současné době dochází k problémům u těchto rodin v mnoha oblastech (bydlení, vzdělávání, zaměstnanosti, informovanosti a dalších). Většina rodin žije v substandardním bydlení, které bylo uměle vytvořeno pro zvládnutí přílivu uprchlíků, ale po skončení války bude zrušeno a neseženo na přehřátém trhu s bydlením standardní bydlení, budou tedy nuceni zůstat na ubytovnách a jiných místech, které nelze označit za bydlení, jako jsou různé prostory majitelů budov, které nejsou určené k bydlení. Další riziko je spojeno s bezpečností v ubytování, již nyní dochází k případům a ke snaze o vykořisťování této zranitelné skupiny v oblasti bydlení. Ještě větší riziko v tomto ohledu představuje skutečnost, že v současné chvíli skupinu uprchlíků tvoří především ženy s dětmi.

V oblasti vzdělávání je problematická integrace dětí do škol, v současné době jsou problémy spojeny s nedostatkem kapacit ve školách a školkách, vznikají adaptační třídy při školách, ale ty jsou jen dočasným řešením. Předpokládá se, že rodiny, které zůstanou v Libereckém kraji, budou časem migrovat do větších měst z oblastí, kde je méně rozvinutá infrastruktura a není počítáno s tak velkým počtem dětí. Zároveň je Liberec přirozeným centrem kraje, kde je snadnější najít práci a bydlení. To může způsobit přetlak na kapacity škol a školek a způsobovat další problémy rodin, které se rozhodnou zůstat v České republice. Samotná integrace dětí bude problematická kvůli jazykové bariéře a předsudkům.

V oblasti zaměstnanosti, již jsou zaznamenány problémy, kdy mnoho uprchlíků, kteří si hledají práci, naráží na nekalé praktiky pracovních agentur. Většinu těchto agentur provozují již v Liberci a jeho okolí žijící Ukrajinci, kteří zneužívají jejich neznalosti pracovního trhu. Zároveň vzhledem k neznalosti jazyka a dalších zákonných povinností, nemohou plně využít hned své kvalifikace a jsou

zaměstnávání na méně kvalifikované práce. To je vše spojeno i s nabídkou bydlení v místě práce a z uprchlíků se stávají “moderní otroci”, kteří mají práci závislou právě na bydlení a pokud by odmítali pracovat za podmínek pracovních agentur, mohou se ocitnout, tzv. “na ulici”.

Je třeba zmínit odlišnost Ukrajinského rodinného práva a práva ČR. Jiné pojetí rodiny může způsobit nedorozumění v mnoha právních otázkách zejména pak v sociálně právní ochraně dětí. (Např. právo na samostatný život mají dospělí na Ukrajině již od 16 let a do výchovy mohou aktivně zasahovat prarodiče.)

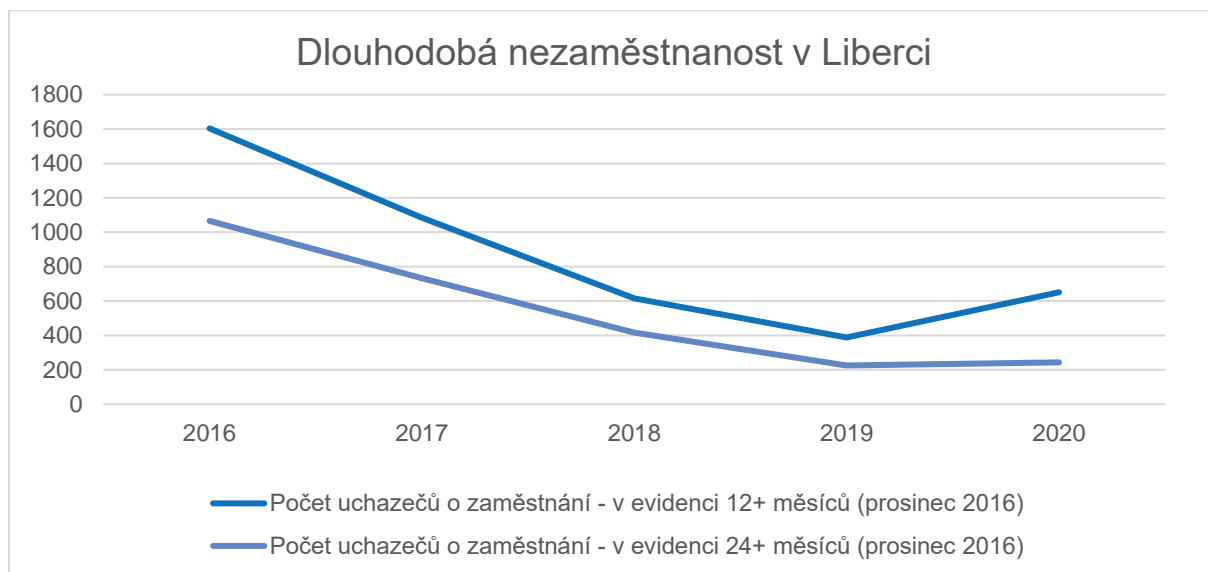
Podrobný popis problematiky naleznete v těchto dokumentech:

- **Kapitola 2.5.4 Syntetická analýza Ohrožené rodiny s dětmi**

2.3.6 Zaměstnanost

Problematika nezaměstnanosti patří mezi důležité aspekty sociálního vyloučení v Liberci. Nemůžeme opomenout ani fakt, že problém dlouhodobé nezaměstnanosti souvisí i s předlžením cílové skupiny, kterým se díky současnému nastavení exekucí „nevyplatí“ chodit do legálního zaměstnání, resp. je tato cílová skupina demotivovaná, protože legální zaměstnání nepřináší osobám v exekuci dostatečné materiální zajištění. V důsledku toho je možné, že část těchto lidí pracuje nelegálně, tzv. „na černo“, přičemž se jim z dlouhodobého hlediska snižuje důchodové pojištění a tím i materiální zajištění do budoucna. Kromě dalších rizik, která s sebou nezaměstnanost přináší, jako je ztráta bydlení, či zadluženost, do značné míry nastává i velké riziko ztráty základních pracovních návyků a kompetencí. Děje se tak především osobám, které jsou nezaměstnány dlouhodobě. O příčinách a dopadech dlouhodobé nezaměstnanosti blíže viz kapitola Syntetická analýza Zaměstnanost.

Obrázek 4: Graf dlouhodobé nezaměstnanosti v Liberci

Zdroj: GŘ ÚP

I když graf, vycházející ze statistik uváděných Úřadem práce napovídá, že dlouhodobá nezaměstnanost v Liberci meziročně klesá. Je třeba se ptát na interpretaci dat a další faktory, jež do těchto ukazatelů vstupují. Opravdu se daří dlouhodobě nezaměstnané osoby v takové míře zaměstnávat? **Spíše lze říci, že dlouhodobě nezaměstnaní z různých důvodů nejsou registrováni na ÚP jako uchazeči o zaměstnání. A náhled na dlouhodobě nezaměstnané skrze evidenci na ÚP je zúžený a nemůže mít tedy dostatečnou vypovídající hodnotu, co se počtu uchazečů o zaměstnání a dlouhodobě nezaměstnaných týče.**

Podrobný popis problematiky naleznete v těchto dokumentech:

- Příloha č.4 Zaměstnanost – analytika
- Kapitola 2.5.5 Syntetická analýza Zaměstnanost

2.3.7 Zdraví

Oblastí zdraví nechvalně rezonuje nedostatečná dostupnost zdravotní péče pro strukturálně ohrožené obyvatele města. Jedná se zejména o osoby s dlouhodobou zkušeností s bezdomovectvím a obyvatelé sociálně vyloučených lokalit, kteří mají omezený přístup ke zdravotní péči. Tento fakt je způsoben bariérami na straně CS (např. nízké kompetence, rezignovanost), na straně lokality (např. absence sociálně-zdravotní služby, fungující prevence zdraví). A na straně systému (nedostatečné kapacity primární zdravotní péče i specialistů, paternalistický přístup zdravotníků). Z výzkumů Úřadu vlády ČR vyplývá, že bariéry k reálnému rovnému přístupu představuje nízká zdravotní gramotnost, ztížená místní, geografická a finanční dostupnost zdravotních služeb a přímá a nepřímá diskriminace zejména při registraci sociálně vyloučených osob k poskytovatelům primární zdravotní péče¹¹. Z národní strategie Romské integrace také vyplývá, že naděje dožití je u Romů zhruba o 10–15 let kratší než u ostatní populace ČR.¹²

¹¹ BALTAG, T. Frýdlantsko - dostupnost zdravotní péče. 2018. Praha: Agentura pro sociální začleňování. Dostupné z: <https://docplayer.cz/127671990-Frydlantsko-dostupnost-zdravotni-pece-zpracovala-mgr-tereza-baltag.htm>

¹² Implementation of the National Roma Integration Strategy and Other National Commitments in the Field of Health, Czech republic (A multi-stakeholder perspective report on 2005-2014 developments), s. 13

Obrázek 5: Náčrt možností osob v bytové nouzi se zdravotními problémy řešit svou situaci

Zdroj: Pracovní skupina bydlení r. 2020 (zpracoval Mgr. Martin Chochola, PhD.)

Podrobný popis problematiky naleznete v těchto dokumentech:

- Kapitola 2.5.6 Syntetická analýza Zdraví

2.4 Sociální služby

Oblast sociálních a navazujících služeb pro cílovou skupinu je v Liberci pokryta zejména poskytovateli z neziskového sektoru a veřejné správy. Síť služeb je z vyšší části tvořena kapacitami registrovaných sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, kdy je prostřednictvím procesu komunitního plánování snaha o dostatečné pokrytí sociálních potřeb obyvatel města. Nedostatky sítě sociálních služeb lze spatřit zejména v omezené pružnosti sítě a nedostatečných kapacitách některých služeb (například dluhové poradenství nebo sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi), což je způsobeno zejména podhodnoceným a nestabilním financováním služeb ze strany městské samosprávy. Jako finančně nevýhodné se jak pro město, tak i pro služby ukazuje nezapojení okolních obcí v rámci ORP Liberec do společného financování. Není tak výjimkou, že město Liberec žádají služby o příspěvek na klienta, který však není obyvatelem města. Jako velký problém se opakovaně ukazuje i systém jednoletého financování sociálních služeb, což má za následek nejistotu, kvůli které nemohou služby plánovat svůj rozvoj. Ačkoliv je pro potřebné služby poměrně široká škála možností čerpání financí z projektů ESF, jako problematická se ukazuje udržitelnost těchto služeb v daných kapacitách i po skončení doby trvání projektů. Od roku 2022 k tomuto došlo u organizace Děčko Liberec, z. s., kdy oproti minulým letům musel být snížen úvazek PPP o 0,5 úvazku u služby odborné sociální poradenství – dluhová poradna. V době tvorby tohoto dokumentu se zároveň služby musí potýkat s negativními dopady nadále probíhající pandemie nemoci Covid-19, které představuje zejména snížení finančních prostředků z dalších zdrojů (kraj, MPSV), ale i restriktivní opatření vlády dotýkající se poskytování sociálních služeb.

Tato část dokumentu je zpracována zejména pomocí výstupů procesu komunitního plánování – jak výstupů samotných pracovních skupin, tak i Komunitního plánu služeb v sociální oblasti statutárního města Liberec na období let 2018 – 2022, jakožto hlavního nástroje pro určení směru rozvoje sociálních služeb a navazujících programů ve městě Liberec. Tento plán pokrývá veškeré služby v sociální oblasti působící na území města (včetně vřetislavického městského obvodu a čtyř okolních obcí – Šimonovic, Dlouhého Mostu, Stráže nad Nisou a Jeřmanic). Vzhledem k tematickému zaměření SPSZ jsou níže uvedena data týkající se pouze služeb zaměřených primárně na cílovou skupinu osob ohrožených sociálním vyloučením.

Tabulka 6: Přehled poskytovatelů sociálních služeb vybrané CS za rok 2021

Poskytovatel / Název služby	Druh služby	Forma služby	Regionalita	Cílová skupina	Úvazky PPP ¹³	Počet lůžek
<u>Advaita</u> Terapeutická komunita	§68 Terapeutické komunity	pobytová	Liberecký kraj	osoby v krizi, osoby závislé na návykových látkách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy	8,35	15,00
<u>Advaita</u> Centrum ambulantních služeb - program ambulantního poradenství	§37 Odborné sociální poradenství	ambulantní	Liberecký kraj	osoby závislé na návykových látkách	5,30	0,00
<u>Advaita</u> Centrum ambulantních služeb - doléčovací program	§64 Služby následné péče	ambulantní a pobytová	Liberecký kraj	osoby v krizi, osoby závislé na návykových látkách, pachatelé trestné činnosti, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy	2,45	10,00
<u>Centrum intervenčních a psychosociálních služeb Libereckého kraje</u> Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Liberec	§37 Odborné sociální poradenství	ambulantní	Liberec	senioři, etnické menšiny, rodiny s dětmi, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, oběti domácího násilí, osoby v krizi, osoby žijící v sociálně vyloučených místech, děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy	10,10	0,00
<u>Centrum pro integraci cizinců</u> Sociální poradenství pro migranty	§37 Odborné sociální poradenství	ambulantní a terénní	Liberecký kraj	imigranti a azylanti	2,00	0,00
<u>Člověk v tísni</u> Programy sociální integrace	§62 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	ambulantní	Liberec	rodiny s dětmi, popř. mladí lidé do 26 let děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy	3,00	0,00
<u>Člověk v tísni</u>	§69 Terénní programy	terénní	Liberec	osoby žijící v sociálně vyloučených místech	6,00	0,00

¹³ Pozn. pracovníků v přímé péči

Programy sociální integrace - pobočka Liberec						
<u>Člověk v tísní</u> Odborné sociální poradenství	§37 Odborné sociální poradenství	ambulantní	Liberec	rodiny s dětmi, jejichž sociální situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby, osoby žijící v sociálně vyloučených místech	6,00	0,00
<u>Děčko Liberec</u> Občanská poradna Liberec	§37 Odborné sociální poradenství	ambulantní	Liberec	imigranti a azylanti, osoby komerčně zneužívané, osoby s chronickým duševním onemocněním - ostatní, osoby s mentálním postižením, osoby bez přístřeší, osoby s jiným zdravotním postižením, osoby s chronickým onemocněním, rodiny s dětmi, popř. mladí lidé do 26 let, osoby žijící v sociálně vyloučených místech, osoby se sluchovým postižením, osoby v krizi, děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, etnické menšiny, osoby s tělesným postižením, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, osoby se zrakovým postižením, senioři (snížená soběstačnost z důvodu věku), osoby s kombinovaným postižením	5,23	0,00
<u>Charita Liberec</u> Domov pro matky s dětmi v tísní - Domov sv. Moniky	§57 Azylové domy	pobytová	Liberec	osoby bez přístřeší, rodiny s dítětem, jejichž sociální situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby, osoby v krizi	4,50	17,00
<u>Charita Liberec</u> Domov pro matky s dětmi v tísní - Domov sv. Anny	§57 Azylové domy	pobytová	Liberec	osoby bez přístřeší, rodiny s dítětem, jejichž sociální situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby, osoby v krizi	4,65	17,00
<u>Laxus</u> Centrum poradenských služeb pro obviněné a odsouzené	§37 Odborné sociální poradenství	ambulantní a terénní	Liberec	pachatelé trestné činnosti, osoby závislé na návykových látkách	2,00	0,00
<u>Maják Plus</u> NZDM Zapes	§62 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	ambulantní a terénní	Liberec	děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, osoby závislé na návykových látkách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, rodiny žijící v sociálně vyloučených místech (nevyhovující bytové podmínky, nezaměstnanost, odlehlost místa pobytu)	3,00	0,00

<u>Most k naději</u> Terénní programy	§69 Terénní programy	terénní	Liberec	etnické menšiny, osoby v krizi, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, osoby bez přístřeší	2,00	0,00
<u>Most k naději</u> Dům na půl cesty	§58 Domy na půl cesty	pobytová	Liberecký kraj	osoby do 26 let věku opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní péče	4,09	10,00
<u>Most k naději</u> K-centrum Liberec a Jablonec nad Nisou	§59 Kontaktní centra	ambulantní	Liberec	osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, rodiny ohrožené společensky a sociálně nežádoucími jevy (užívání drog, dluhy, gamblerství,...), osoby závislé na návykových látkách	6,00	0,00
<u>Most k naději</u> Terénní programy pro lidi ohrožené drogou	§69 Terénní programy	terénní	Liberecký kraj	osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, rodiny ohrožené společensky a sociálně nežádoucími jevy (užívání drog, dluhy, gamblerství,...), osoby závislé na návykových látkách, osoby v krizi	10,00	0,00
<u>Naděje</u> Středisko Naděje Liberec - Valdštejnská	§61 Nízkoprahová denní centra	ambulantní	Liberec	osoby bez přístřeší, osoby v krizi	3,50	0,00
<u>Naděje</u> Středisko Naděje Liberec	§63 Noclehárny	ambulantní	Liberec	osoby bez přístřeší, osoby v krizi	2,15	32,00
<u>Naděje</u> Středisko Naděje Liberec	§69 Terénní programy	terénní	Liberec	děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, osoby v krizi, osoby žijící v sociálně vyloučených místech, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, osoby bez přístřeší, etnické menšiny	6,10	0,00
<u>Naděje</u> Dům Naděje Jablonec nad Nisou	§69 Terénní programy	terénní	Liberec	osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, osoby bez přístřeší, osoby v krizi	1,00	0,00
<u>Návrat</u> Azylový dům Speramus	§57 Azylové domy	pobytová	Liberec	osoby bez přístřeší, osoby v krizi	6,00	25,00
<u>Návrat</u> Azylový dům pro ženy a rodiny s dětmi	§57 Azylové domy	pobytová	Liberec	rodiny s dětmi, jejichž sociální situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby, osoby v krizi	8,00	22,00

<u>Občanské sdružení</u> <u>D.R.A.K.</u> Sociální poradenství	§37 Odborné sociální poradenství	ambulantní a terénní	Liberec	osoby se zdravotním postižením, osoby s kombinovaným postižením, osoby s tělesným postižením, rodiny s dítětem, jejichž sociální situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby	1,20	0,00
<u>Občanské sdružení</u> <u>D.R.A.K.</u>	§69 Terénní programy	terénní	Liberec	osoby s kombinovaným postižením, rodiny s dětmi, popř. mladí lidé do 26 let, děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, osoby s tělesným postižením, osoby se zdravotním postižením, osoby žijící v sociálně vyloučených místech	1,20	0,00
<u>Občanské sdružení</u> <u>D.R.A.K.</u>	§65 Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	ambulantní a terénní	Liberec	rodiny s dětmi, jejichž sociální situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby	2,00	0,00
<u>Romodrom</u> Odborné sociální poradenství - Liberecký kraj	§37 Odborné sociální poradenství	ambulantní a terénní	Liberec	osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, etnické menšiny, rodiny žijící v sociálně vyloučených místech (nevyhovující bytové podmínky, nezaměstnanost, odlehlost místa pobytu)	2,00	0,00
<u>Romodrom</u> Terénní programy - Liberecký kraj	§69 Terénní programy	terénní	Liberec	etnické menšiny, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, rodiny žijící v sociálně vyloučených místech (nevyhovující bytové podmínky, nezaměstnanost, odlehlost místa pobytu)	9,60	0,00
<u>Rozkoš bez rizika</u> Terénní programy R-R	§69 Terénní programy	terénní	Liberec	osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, oběti obchodu s lidmi, osoby komerčně zneužívané	0,60	0,00
<u>Správa uprchlických zařízení</u> <u>Ministerstva vnitra ČR</u> Centrum na podporu integrace cizinců pro Liberecký kraj	§37 Odborné sociální poradenství	ambulantní a terénní	Liberecký kraj	cizinci dlouhodobě legálně pobývající na území ČR na základě Zákona o pobytu cizinců, držitelé mezinárodní ochrany – azyl, doplňková ochrana, osoby, které nepatří do výše uvedených skupin a mají prokazatelně obdobné integrační potřeby jako výše uvedené skupiny	2,40	0,00

2.4.1 Další služby a aktivity financované v roce 2021

Tabulka 7: Přehled dalších služeb a aktivit

Název organizace	Název služby nebo aktivity	Dotace město
Potravinová banka Libereckého kraje, z.s.	Potravinová banka Libereckého kraje	300 000 Kč
ADVAITA, z. ú.	Protidrogové služby - Ambulantní služby, Služby následné péče a Terapeutická komunita	524 436 Kč
Most k naději, z. s.	Protidrogové služby - Kontaktní centrum a Terénní programy	572 112 Kč
ADVAITA, z. ú.	Programy primární prevence	200 000 Kč
Dramacentrum Bezejména, z. s.	Programy primární prevence	30 000 Kč
Centrum Protěž, z.ú.	Pomoc rodinám s dětmi ve vztahové krizi	30 000 Kč
Charita Liberec	Charitní šatník	50 000 Kč
Charita Liberec	Domov pro seniory - Dům sv. Vavřince	200 000 Kč
Oblastní spolek Českého červeného kříže Liberec	Účelová finanční podpora činnosti OS ČČK Liberec	100 000 Kč
Nábytková banka Libereckého kraje, z. s.	Provoz Nábytkové banky Libereckého kraje	100 000 Kč

2.4.2 Financování místní sítě a rozvojových aktivit

Statutární město Liberec při spolufinancování sociální služeb přistupuje k Pověření výkonu služby obecného hospodářského zájmu (SGEI) vydaného Krajským úřadem Libereckého kraje nebo Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Financování sociálních služeb je upraveno pravidly pro poskytování dotací z rozpočtu statutárního města Liberec na podporu financování sociálních služeb poskytovaných na území města Liberec. Pravidla stanoví postup a podmínky pro poskytování neinvestičních dotací z rozpočtu statutárního města Liberec poskytovatelům sociálních služeb zařazených do Základní sítě sociálních služeb Libereckého kraje (dále jen „ZSSS LK“), kteří mají platné pověření k poskytování služeb obecného hospodářského zájmu, k financování běžných nákladů souvisejících s poskytováním základních činností sociálních služeb.

Pravidla jsou dostupná z odkaz: <https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-humanitni/pravidla-pro-poskytovani-dotaci.pdf>

Statutární město Liberec prostřednictvím fondů města umožňuje financovat další doplňkové aktivity, jedná se o aktivity, které nejsou základní činností registrovaných sociálních služeb. Fondy a jejich pravidla jsou dostupná z odkaz: <https://www.liberec.cz/cz/mesto-samosprava/granty-dotace/fondy-mesta/>

Individuální dotace na podporu činností sociálních služeb a navazujících služeb, se řídí Klíčem k vyhodnocení žádostí o individuální dotaci z rozpočtu statutárního města Liberec schváleným Radou města Liberec v roce 2015 a dostupným z odkazu: https://www.liberec.cz/files/vizitky_prilohy/klic-k-vyhodnoceni-zadosti-individualni-dotaci-z-rozpocetu-mesta.pdf. Tento dokument popisuje pravidla pro poskytování a vyhodnocení žádostí o individuální dotaci.

Pro udržitelnost sítě sociálních služeb vytvořil Krajský úřad Libereckého kraje „Metodiku pro poskytovatele sociálních služeb 2021+“, jejíž příloha upravuje optimální výši spolufinancování z veřejných zdrojů (kraje, obce). Metodika není pro kraj ani obce, ve kterých je poskytována sociální služba, závazná. Zároveň není určena přesná procentuální výše finančních zdrojů, kterou mají jednotlivé obce poskytnout na sociální službu. Služby jsou tak odkázány na výši příspěvků, kterou jim jednotlivé obce z rozpočtu poskytnou.

2.5 Syntetická analýza

Vzhledem ke komplikovanosti problematiky sociálního vyloučení, která se vyznačuje nejasnými příčinami, dalekosáhlými dopady, protichůdnými zájmy a nevyjasněnými kompetencemi aktérů, byla pro účely analýzy situace sociálního vyloučení v Liberci v tomto dokumentu zvolena jako nejvhodnější metoda, metoda stromu problému (Problem Tree).

Metoda umožňuje zachycení příčin a dopadů neřešení problému ve vzájemných vazbách, metoda je též vhodná pro formulaci projektové záměru, vychází z logiky projektového rámce. Metoda umožňuje efektivní definování indikátorů díky rozboru dopadů a popisu příčin problému, což dává naději pro kvalitní výstup při vyhodnocení strategie a cílenou revizi.

Analýza problému je dělena dle prioritních tematických oblastí, na které navazuje strategická část s postupy řešení.

2.5.1 Bezpečnost

Pro analýzu problému tématu bezpečnosti bylo čerpáno z následujících zdrojů: Plán prevence kriminality statutárního města Liberec pro období 2020-2022; Tematický výzkum: Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci (Agentura, 2022); Labyrintem zločinu a chudoby: kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách (Toušek, Laco (ed.), 2018); Index kriminality (MV, 2021); výstupy jednání pracovních skupin při komunitním plánování; monitoring dopadů projektů KPSVL v r. 2021.

OBLAST	BEZPEČNOST
HLAVNÍ PROBLÉM	Snížený pocit bezpečí vycházející z kumulace sociálně patologických jevů souvisejících se sociálním prostředím
POPIS	Podle Tematického výzkumu ¹⁴ z března 2021 žije v sociálně vyloučených lokalitách v Liberci minimálně 820 osob z toho 320 dětí ¹⁵ . Kumulace sociálně patologických jevů a z ní vyplývající vyšší míra kriminality a/nebo sníženého pocitu bezpečí je spojeno s místy, která jsou označována jako sociálně vyloučené lokality. Na území Liberce se jedná zejména o ubytovny (velké množství ubytoven), domy tzv. obchodníků s chudobou (bytové domy nízkého standardu a vysokých cen), o městské části a sousedství, kde je kumulace objektů horšího technického stavu a obecně nižší atraktivita života pro lidi z vyšších společenských tříd. Díky příhraniční poloze Liberce, v sousedství s Německem a Polskem se zde v hojné míře vyskytuje drogová kriminalita, prostituce a krádeže ¹⁶ . V roce 2020 byl okres Liberec na 12. pozici indexu celkové kriminality ze 77 okresů. Na úrovni kraje je Liberecký kraj čtvrtým nejvíce kriminalitou zatíženým krajem ze 14. krajů ČR. Pozoruhodná je v Libereckém kraji i vysoká míra sebevražd, kdy má Liberecký kraj nechvalné prvenství v počtu sebevražd.
SPECIFIKACE CS	Obyvatelé sociálně vyloučených a ohrožených lokalit (některá sídliště) a obyvatelé v sousedství: <ul style="list-style-type: none"> • sociálně znevýhodněné děti a mládež • děti a mládež s rizikovým chováním • sociálně vyloučené rodiny, rodiny žijící rizikovým způsobem života (sociálně patologické jevy) • rodiny cizinců a národnostních menšin • jednotlivci z minorit, jednotlivci závislí, jednotlivci v riziku kriminálního života či po VTOS, oběti TČ • komunity, subkultury, menšiny ohrožené sociálním vyloučením
DOPADY NEŘEŠENÍ PROBLÉMU	Kumulace a prohlubování sociálně patologických jevů, růst drogové kriminality, prostituce a krádeží. Rostoucí míra sebevražd. Vznik prostředí vhodného pro trestnou činnost. Větší míra kriminality a nižší pocit bezpečí.
PROBLÉM Z LOKÁLNÍ PERSPEKTIVY	Děti a mládež ze sociálně znevýhodněného prostředí nemají možnost smysluplně trávit volný čas a vysoký podíl těchto osob (děti a mládež) tráví volný čas patologickým způsobem

¹⁴ Duffek, Korecká. (2021). *Tematický výzkum: dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci*. Dostupné z: https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/Liberec_TV-SVL_ZOR11_Aktualizace-lokalit_final.pdf

¹⁵ Toušek, Laco (ed.). (2018). *Labyrintem zločinu a chudoby: kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách*. Brno. Dostupné z: <http://brizolit.org/wp-content/uploads/2019/02/Labyrintem-zlo%C4%8Dinu-a-chudoby.pdf>.

¹⁶ Zdroj: <https://mapakriminality.cz/>

PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • Většina volnočasových aktivit je určená pro děti a mládež ze stabilizovaných rodin. Bariéry jsou ve financích, pravidelnosti kroužků, již existující homogenní skupině a dalších nárocích, kterým rodiny ze SVL nejsou schopny dostát • Urbanistické řešení města nenabízí možnost bez finančních prostředků trávit volný čas v podnětném prostředí • V částech města s potenciálem podnětného trávení volného času došlo nebo dochází ke gentrifikaci¹⁷ • Negativní vzory v okolí, akceptace patologického způsobu trávení času v rodině nebo skupině přátel • Vysoký práh sociálních služeb a neochota CS respektovat pravidla sociálních služeb • Chybí skatepark, hřiště i parky odpovídající velikosti města a potřebám CS • Absence nebo nedostatečná kapacita služeb. Jedná se zejména o streetwork pro děti a mládež, SAS, NZDM • Chybí mapování možností volnočasových aktivit v oblastech s vyšším rozsahem sociálního vyloučení jako základ podpory a nastavení cílených intervencí pro smysluplné trávení volného času dětí a mládeže v lokalitách, kde chybí podpora dětem a mládeži
DOPADY NEŘEŠENÍ PROBLÉMU	Ve městě se pohybuje často neorganizovaná mládež, dochází k drobné kriminalitě, záškoláctví. Děti a mládež nemají pozitivní vzory trávení volného času. Dochází zde k zahálce a rozvoji patologií.
PROBLÉM Z PERSPEKTIVY CS	<p>Lidé v sociálně vyloučených lokalitách a jejich okolí mají snížený pocit bezpečí.</p> <p><i>Snížený pocit bezpečí je spojený s místy, která jsou vnímána obyvateli, jako ghetta. Tyto jsou obecně označovány, jako sociálně vyloučené lokality. Na území Liberce se jedná zejména o ubytovny, domy tzv. obchodníků s chudobou (bytové domy nízkého standardu a vysokých cen).</i></p>
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • Drogy: výroba, distribuce, konzumace • Hromadění odpadků (nezájem obyvatel lokalit, možná spoluúčast obyvatel lokalit na problému – hromadění odpadu pro další využití: topivo, sběr surovin apod.) • Vandalismus • Hluk: oslavy, konzumace alkoholu a drog, neorganizovaný volný čas mládeže • Vysoká koncentrace domácností a osob s různými sociálními hendikepy, přelidněnost obytných jednotek a společných prostor • Lidé v SVL a blízkém okolí nemají možnost se bezpečně organizovat, za využití možností a principů komunitní práce/komunitního rozvoje a participace. Nedochozí tak k posilování odpovědnosti místních obyvatel za vlastní bezpečnost. Osobní vazby mezi sousedy a sdružování s dalšími lidmi na veřejnosti mohou mít na bezpečí v lokalitě větší vliv než samotná policejní činnost¹⁸ • Osoby žijící v sociálním vyloučení nedůvěřují institucím a v čase ztrácejí kompetence komunikovat s institucemi
DOPADY NEŘEŠENÍ PROBLÉMU	Pocit sníženého bezpečí znamená permanentní frustraci, jenž má negativní dopad na psychické/fyzické zdraví osob, které tuto frustraci zažívají. Konkrétními průvodními jevy je pak: nezaměstnanost, neplnění školní docházky, závislosti na

¹⁷ Gentrifikace je označení pro lokální sociálně-kulturní změny, které jsou důsledkem toho, když bohatší lidé nakupují nemovitosti k bydlení v dosud méně prosperujících společenstvích. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Gentrifikace>

¹⁸ Zdroj: The Four Essential Elements of an Asset-Based Community Development Process (2018)

	návykových látkách, existence domácího násilí, krádeže, lichva, zadluženost, ničení společných prostor, hromadění odpadků ve společných prostorách nebo na veřejných komunikacích. Osoby žijící v SVL i sousedství zažívají snížený pocit bezpečí. Dochází zde k problémům v občanském soužití uvnitř samotných SVL i v interakci se sousedstvím.
PROBLÉM Z PERSPEKTIVY SYSTÉMU (STRUKTURÁLNÍ)	Vyšší ohrožení kriminalitou u osob žijících v SVL <i>Není prokázáno, že by obyvatelé lokalit sociálního vyloučení páchali kriminalitu více než jiní lidé. Naopak se zdá, že tyto lidé jsou často oběťmi kriminality nebo se jako oběti kriminality cítí, tedy jsou viktimizováni (BRIZOLIT 2018: 178).</i>
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • Velký počet osob žijících v substandardním bydlení a jejich nerovné postavení vůči majitelům objektů a časté zneužívání moci správci objektů • Vysoké náklady na bydlení v SVL a existence nelegálních ekonomických příležitostí • Příhraniční geografická poloha vhodná pro rozvoj obchodu s drogami, prostitucí a krádežemi • Výskyt osob s trestní minulostí nebo v řešení Probační a mediační služby • Nedostatečná podpora osob vycházejících z VTOS a obětí trestných činů • Osoby z menšin a sociálně znevýhodnění lidé jsou více ohroženi kyberkriminalitou, kyberšikanou a jsou na ně mířeny nenávistné nebo falešné zprávy (tzv. hoax) • Osoby sociálně vyloučené mají zhoršený přístup k informacím a jsou snadnějším cílem dezinformací
DOPADY NEŘEŠENÍ PROBLÉMU	Nedůvěra v instituce a osvojení si alternativní životních strategií, a to i takových, které mají na život CS negativní dopad. U osob ze SVL je větší míra zneužitelnosti podvodníky, neetickými obchody. Kriminalita páchaná na CS je většinou skrytá, tzn. CS trestnou činnost méně hlásí orgánům policie.
CO SE STALO OD ROKU 2016	Podařilo se realizovat projekt Asistenti prevence kriminality I a II. Kdy v původním projektu vzniklo 5 úvazků a v následujícím již 10. Podařilo se regenerovat a rozšířit městský kamerový a dohlížecí systém na 54 kamer a 3 mobilní kamery. Dále byl proveden výzkum bezpečnostních témat (pocit bezpečí, mapy kriminality, prevence, vztah veřejnosti a obyvatel SVL k bezpečnostním složkám). Částečně bylo vylepšené veřejné prostranství vznikem několika workoutových hřišť. Dále byl zaveden resocializační program pro pachatele trestné činnosti (20 ročně) a dluhové poradenství pro osoby z VTOS (12 ročně). Také se realizovalo několik preventivních aktivit pro 100 seniorů a 800 žáků základních a středních škol. Podařilo se navýšit a udržet počet pracovníků zacílených na drogově závislé.

2.5.2 Bydlení

Pro analýzu problému tématu bydlení bylo čerpáno z následujících zdrojů: Analýza sociálně vyloučených lokalit a ubytoven na území města Liberce (2015), Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci (2021), Strategický plán sociálního začleňování pro statutární město Liberec (2016–2019), Koncepce sociálního bydlení SML (2019 – 2022), Tematický akční plán pro oblast zaměstnanosti a dluhů 2020 - 2022, Tematický akční plán pro oblast bydlení a bezpečnost 2020 - 2022, Evaluační zpráva Liberec (2021), Strategie rozvoje statutárního města Liberec 2021+ a Strategie sociálního začleňování Libereckého kraje 2021+, výstupy z pracovních skupin bydlení.

OBLAST	BYDLENÍ
HLAVNÍ PROBLÉM	Vysoká míra bytové nouze a vysoké ohrožení ztrátou bydlení
POPIS	V Liberci se nachází min 500 - 600 domácností v bytové nouzi, přepočteno na jednotlivce je v bytovou nouzi cca 1200 osob. Přibližně polovina osob v bytové nouzi jsou děti. Je mnohem méně bytů k dispozici než osob v bytové nouzi, potřeby CS jsou velmi často komplexní (bezdomovectví, vícečetné rodiny s více hendikepy). Město se snaží podnikat nápravná opatření. Problém je masivní a k významnému zlepšení situace je nutné přistoupit k dalším intervencím (viz návrhová část)
DOPADY NEŘEŠENÍ PROBLÉMU	Velký počet dětí umístovaných do zařízení ústavní péče (Lumos, 2021). Rozšiřující se SVL. Školní neúspěchy dětí. Reprodukce a mezigenerační přenos chudoby, prohlubující se vylučování ze společnosti. Prohlubující se patologie, domácí násilí. Zvyšující se riziko kriminality. Zvyšují se zdravotní dopady a náklady pro systém zdravotní péče
SPECIFIKACE CÍLOVÉ SKUPINY	Domácnosti vyloučené z bydlení dle ETHOS min. 530: ¹⁹ <ul style="list-style-type: none"> • z toho bez střechy 100 – 300 (kvalifikovaný odhad aktérů včetně CBL) • z toho bez bytu 150 (kvalifikovaný odhad podpořený daty CBL) • z toho v nejistém bydlení 80 (kval.odhad podpořený daty CBL) • z toho v nevyhovujícím bydlení 100 (kval.odhad podpořený daty CBL) <u>Specifické skupiny zvláště zranitelných osob vylučovaných z bydlení:</u> <ul style="list-style-type: none"> • více četné rodiny s komplexními potřebami (obzvláště ohrožení bytovou nouzí) • národnostní a etnické menšiny-specificky Romové (cca 80 % obyvatel SVL, diskriminace), Ukrajinci v souvislosti s uprchlickou vlnou (od 2022) • lidé starší 65 let s nízkým důchodem (rozšiřující se CS) • sólo rodiče a domácnosti s nízkými příjmy, domácnosti jednotlivců • děti a mládež, mladí lidé opouštějící zařízení ústavní péče • lidé s dlouhodobou zkušeností s bezdomovectvím, vč. duálních diagnóz • lidé po výkonu trestu (stigmatizace) • lidé s více jak 3 exekucemi, dlužníci vůči městu, domácnosti v insolvenci • lidé s výdaji za bydlení více jak 40 % (po odečtení nákladů na bydlení jim zbývá méně jak 1,6 násobku životního minima) • lidé se závislostním chováním (většinou alkohol) • lidé se zdravotním hendikepem, psychickým onemocněním
PROBLÉM Z LOKÁLNÍ PERSPEKTIVY	Osoby z cílové skupiny zvláště zranitelných osob nedosáhnou na standardní bydlení

¹⁹ Zdroj: Kvalifikovaný odhad z dat CBL a od místních aktérů

PŘÍČINY PROBLÉMU	<p>Nízká kapacita bytového fondu města a nulové možnosti zajistit bydlení ve standardním bytě na komerčním trhu s bydlením</p> <ul style="list-style-type: none"> malý bytový fond města, rychlost zvětšování bytového fondu neodpovídá množství lidí v bytové nouzi. Chybí cost-benefit socioekonomická analýza. Z důvodu malého bytového fondu nemůže v sociálním bydlení docházet k optimálnímu rozmístění domácností a na některých místech se poté kumulují problémy a nelze další osoby se sociálním hendikepem dále zařazovat do bydlení v těchto domech/lokalitách (riziko vzniku dalších SVL nebo ohrožených) na soukromém trhu jsou prázdné byty, držené jako investiční (pouze jako komodita), neochota vlastníků poskytnout bydlení pro CS kvůli nepokrytí rizik, předsudkům, diskriminaci, předchozí negativní zkušeností z ekonomických a pragmatických důvodů zanikají byty větších dispozic soukromí pronajímatelé hledají tzv. ideálního nájemníka, vyhýbají se „problematickým“ domácnostem není zavedena sociálně realitní činnost upřednostňování zásluhového systému před potřebností z důvodu převisu poptávky fungují diskriminační mechanismy trhu (diskriminace na základě financí, zdraví, počtu osob v domácnosti, etnicitě, věku aj.)
	<p>Nekoordinovanost systému</p> <ul style="list-style-type: none"> magistrát řeší bydlení třemi odbory (Odbor školství a sociálních věcí, odbor majetkové zprávy a Odbor sociální péče). Dle evaluační zprávy není mezi obory ideálně nastavená komunikace chybí společná vize podpory v bydlení a nastavení multioborové spolupráce k řešení SVL chybí diskuze s veřejností na téma podpory v bydlení chybí ustálená metoda sběru dat o bytové nouzi a provázání mezi řízením politik a realizací opatření ke snížení bytové nouze prostor pro zlepšení spolupráce úřadu práce a dalších institucí. Zapojení ÚP, IZS, Stavebního úřadu a KHS není systematické; částečná příčina: zákonné limity aktérů aktéři, kteří se podílejí na řešení problémů CS v bydlení, neznají systém městského bydlení (NNO, ÚP, státní správa) dobré aktivity jsou často projektového charakteru, bez zajištění stabilního financování s výhledem jistoty jako předpokladu tvorby dlouhodobých vizí a plánů (např. CBL) <p>Podpora není adekvátní situaci CS (problematika více čtených rodin žijících v sociálním vyloučení)</p> <ul style="list-style-type: none"> absence či nedostatečná kapacita krizových ubytovacích zařízení např. krizových lůžek problematické zabydlování početných rodin (nedostatek velkých bytů, sociálních pracovníků, zákonné limity např. u OSPOD) problematické zabydlování osob se závislostí (absence tzv. wethouse přístupu²⁰)

²⁰ přístup tolerující u uživatelů služby návykové látky (drogy, alkohol aj.), podobný přístup se uplatňuje v některých městech západní Evropy, ve Vídni, ale i v Brně

	<ul style="list-style-type: none"> • ohodnocení pracovníků podpory neodpovídá náročnosti CS, fluktuace pracovníků, chybí kvalitní a zapracovaní sociální pracovníci • není dostatečně reflektována finanční situace domácností a riziko vstupu a udržení v bydlení - dluhy jako práh pro vstup do bydlení (chybí garanční fondy, vhodně nastavené splátkové kalendáře, cílené programy, dobrá práce s dluhy domácnosti a vyhodnocení její finanční situace) • zcela nedostatečná kapacita SAS • u programu Housing First chybí odborné kapacity (lékař, adiktolog, psycholog)
DOPADY NEŘEŠENÍ PROBLÉMU	<p>CS je nucena platit vysoké náklady pro vstup i udržení v ubytování (kauce, provize, nájem, energie), přesto, že bydlí v nízkém standardu nebo přímo v SVL. Dochází tak ke kumulaci osob sociálně znevýhodněných a riziku vzniku dalších sociálně vyloučených lokalit, naproti tomu jiné části města jsou čím dál více exkluzivní nebo se proměňují působením gentrifikace a to opět vytlačuje nízkopříjmové osoby do částí ohrožených kumulací sociálního znevýhodnění. Diskriminované osoby absorbují substandard a vznikají SVL. Negativní dopady nevyhovujícího bydlení na děti, nemožnost dětí obstát ve vzdělávání, předčasné odchody ze ZŠ, nedokončené SŠ.</p>
PROBLÉM Z PERSPEKTIVY CS	<p>Domácnosti mají kumulaci problémů, které se systémovými bariérami a diskriminací posilují a brání jim vstupu do bydlení nebo si bydlení udržet</p>
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • Předlženost, nestabilní příjmy, nepředvídatelné výdaje, nejsou zmapovány dluhy • Rodiny představují komplexní fenomén, který zahrnuje bývalé partnery, děti různých rodičů a děti v domácnosti nebo v nějaké formě náhradní rodinné péče • Podceňování problematiky hygieny bydlení u některých domácností, špatné hygienické návyky nájemníků a podceňování problému; kontaminovaný nábytek; návštěvy z napadeného prostředí; slabé dezinfekční prostředky. Ničení bytů nájemníky z CS • Domácnosti žijící v přelidněných nebo technicky nevyhovujících bytech, sice se standardní nájemní smlouvou, ale bez možnosti na zlepšení nevyhovujícího stavu bydlení • Socio-ekonomické problémy posilují stres v rodině, reprodukce násilných vzorců od rodičů, zranitelnost matek samoživitelek / rodičů samoživitelů, chudoba samotných matek vede k hledání partnera i z ekonomických důvodů. Chybí podpůrné svépomocné skupiny pro matky samoživitelky a pomocná síť podpory • Závislosti, duální diagnózy, dlouhodobý pobyt v bytové nouzi • Chování a vystupování CS navenek • Objektivně nízké kompetence komunikační nebo dorozumívací • Omezený přístup ke zdravotní péči, prevenci, i v případě zdravotní podpory a zvyšování kompetencí rodičů nemožnost udržovat zdravý a bezpečný životní styl bez standardního bydlení (většina domácností v bytové nouzi deklaruje zdravotní problémy, v anamnézách dětí dominují poruchy učení, autismus, traumatizace, opožděný vývoj apod.)
DOPADY NEŘEŠENÍ PROBLÉMU	<p>Reprodukce nouze, mezigenerační přenos chudoby. Zvyšující se problém domácího násilí, patologií, závislostního chování. Prohlubující vylučování ze společnosti. Školní neúspěchy dětí, bez životní perspektivy. Další generace v horším postavení než generace jejich rodičů. Významně narůstá potenciální riziko týrání a zanedbávání dětí.</p>
PROBLÉM Z PERSPEKTIVY SYSTÉMU	<p>Nízká míra stability nájemního bydlení v ČR a neexistence zákona o sociálním bydlení</p>

(STRUKTURÁLNÍ)	
DOPADY NEŘEŠENÍ PROBLÉMU	Diskriminace na základě etnicity, genderu, věku, rodinného statusu a prohlubování bytové nouze. Migrace osob v bytové nouzi v rámci regionů i celé ČR, zvyšování počtu osob v „zatížených“ regionech, lokalitách. Zvyšující se podíl domácností žijících v nejistotě, tedy lidé s velkým rizikem ztráty bydlení, kteří ale dosud žijí v bytech. Neúměrné náklady na bydlení osob žijících v substandardním typu bydlení. Početné rodiny s kumulovanými hendikepy vypadávají z bydlení, bez šance na získání bydlení na komerčním trhu a v obecním nájemním bydlení, končí na ubytovnách a domech tzv. „obchodníků s chudobou“.
CO SE STALO OD ROKU 2016	V Liberci byl realizován systém dostupného bydlení, který se postupně utlumoval a od roku 2017 jej nahradil přístup Housing First. Při zabydlování úzce spolupracuje město s dalšími NNO. Dále byl realizován projekt Komunitní práce Liberec a následně návazný projekt Centrum bydlení Liberec. Organizace Romodrom v rámci projektu na sociální bydlení získala 5 bytů. SML zrekonstruovalo 41 bytů a do r. 2024 plánuje dalších 58. Bylo rozšířeno krizové ubytování o Azylový dům pro ženy a rodiny s dětmi.

2.5.3 Dluhy

Pro analýzu problému tématu dluhy bylo čerpáno z následujících zdrojů: 3x setkání pracovní skupiny v roce 2021, Setkání k síťování dluhových služeb, online dluhová platforma v letech 2021-2022, setkání PS při komunitním plánování, monitoring projektů v r. 2021, Evaluační zpráva Liberec (Agentura, 2021), Tematický výzkum: Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci (Agentura, 2022).

OBLAST	DLUH Y
HLAVNÍ PROBLÉM	Vysoký počet osob v dluhové pasti
POPIS	Dluhy a jejich následné vymáhání představují velkou zátěž nejen pro jednotlivce, ale i pro celé rodiny. Materiální i psychické dopady z důvodu předluženosti mají negativní vliv na zdraví, vztahy a sociální status osob v dluhové pasti. Liberecký kraj je v počtu exekucí na počet obyvatel 3. nejhorší v české republice. Tento fakt bohužel odráží i podíl osob v exekuci v samotném Liberci, jakožto krajském městě. V roce 2019 bylo v Liberci 10,83 % osob v exekuci. To znamená, že z celkového počtu 87 323 osob starších 15 let bylo 9 454 osob v exekuci. Celkový počet exekucí pak činil 56 749. Největší podíl tvořily osoby se 3 až 9 exekucemi, celkem 42 %, 10 a více má 22 % z výše zmiňovaného počtu. ²¹ Tzn. že více než dvě třetiny osob v exekuci má 3 a více exekucí. Nemohou svou situaci vyřešit svépomocí a pro řešení situace je nezbytná intervence zvenčí. Kapacity dluhového poradenství by měly být zachovány na současném stavu, případně navýšeny. Služby stále reportují převis poptávky, nad nabídkou. Existuje část CS, která by své dluhy mohla řešit, ale není buď dostatečně motivována, nebo o možnosti řešit dluhy neví.
SPECIFIKACE CS	osoby ohrožené dluhy, osoby v exekuci (v r. 2019 9454 osob 10,83%), osoby v exekuci zvláště ohrožené <ul style="list-style-type: none"> - osoby s 3 a více exekucemi 3971 tj. 42% - osoby s 10 a více exekucemi 2079 tj. 22%
DOPADY PROBLÉMU	Dluhy představují masivní zátěž pro jednotlivce i rodiny. Dluhy jsou často vyústěním nebo naopak právě začátkem multifaktoriálního zatížení dlužníka. Nejpalčivějším problémem je pak ztráta bydlení, nemožnost získat bydlení nebo jen obtížné udržení bydlení stávajícího. Dlužník pak strádá zdravotně, sociálně i

²¹ Zdroj: <http://mapaexekuci.cz/>

	<p>finančně. Zadlužené osoby často volí negativní životní strategie, model života v zadlužení se často dědí. Své dluhy zamlčují, nekomunikují s věřitelem, sociálními službami, okolím. Uchylují se k práci na černo.</p>
<p>PROBLÉM Z LOKÁLNÍ PERSPEKTIVY</p>	<p>Nedostatečné využití potenciálu místní sítě služeb a doprovodných aktivit má za následek, že poradenství pro jednotlivé CS není vždy dostupné a adekvátní k potřebám konkrétní CS. V území chybí systematická prevence.</p> <p>Na území Liberce působí několik organizací se zaměřením na dluhové poradenství. Tyto organizace mají vysoké odborné kvality a velkou výhodou území je, že každý klient může využít službu, která odpovídá jeho nastavení, preferencím a různé míře kompetencí k řešení situace. Limity lze spatřit ve vzájemné spolupráci, koordinaci, udržitelnosti služeb a úvazků, spolupráci s ostatními službami a organizacemi. V území je poptávka po síťovací aktivitě, v současnosti síťovací aktivitu realizuje jedna z místních NNO. Ideální by však bylo, kdyby tuto aktivitu realizovalo město, jako držitel znalosti problematiky a nástrojů k jejímu řešení.</p>
<p>PŘÍČINY PROBLÉMU</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Služby mají různou kvalitu, chybí inovační rozvojová vize/aktivita. Není zajištěna udržitelnost u projektových aktivit a úvazků • Jednotlivé služby poskytující dluhové poradenství nemají společné indikátory kvality a nespolupracují na inovacích • Služby nejsou pravidelně vzdělávány • Neexistuje jednotné minimum v oblasti dluhů, které služby poskytují • Některé služby jsou méně pružné při nabízení dluhového poradenství a neodrážející aktuální potřeby klientů • Město nekoordinuje služby v oblasti dluhů a neurčuje jednotný postup intervencí (např. dluhové minimum u služeb), chybí pozice koordinátora, který by pravidelně vyjednával s klíčovými aktéry (např. VZP, MHD, knihovna, ÚP, organizace ze sociální oblasti, správa majetku) • Město nemá jednotný postup při vymáhání vlastních pohledávek (nájmy, pokuty, poplatky), vymáhání některých pohledávek neprobíhá v podstatě vůbec (poplatky za odpady), u jiných pohledávek dochází k předání externím advokátním kancelářím (nájmy), přičemž město pak nemá přehled o procesu vymáhání a pohledávkách (kolik bylo vymoženo, zda běží exekuční řízení apod.) • Službám poskytujícím dluhové poradenství chybí aktivita ze strany města • Potenciál organizací, úřadů a institucí (vzájemná komunikace, nabízené služby či kvalita poskytované služby) není plně využitý. Chybí systematické preventivní aktivity v oblasti dluhů, chybí společné PR všech aktérů pracujících s dlužníky • Není nastaven koordinovaný systém sdílení a přenosu informací, který by umožňoval reagovat na trendy a následně vytvářet cílenou kampaň zaměřenou na konkrétní aktuální témata a aktivity (milostivé léto, zvyšující se ceny energií, tzv. „šmejdi“, množící se nabídky půjček v období Vánoc atd.) • Chybí napojení odborných dluhových služeb na školy, domovy seniorů, velké zaměstnavatele • Dopady legislativních změn a změn v poskytovaných službách dluhového poradenství (např. akce typu “milostivého léta”) nejsou aktivně vyhodnocovány a chybí příprava na další podobné změny a příležitosti, klesá tak efektivnost využití. • Chybí ucelený přístup města a směrnice, jak zajistit, aby bylo ve veřejném prostoru co nejméně reklam na nebankovní půjčky (zpravodaj, městské objekty, MHD, odstraňování nelegálních výlepů)
<p>DOPADY PROBLÉMU</p>	<p>Velká fluktuace sociálních pracovníků a související potíže, jako opakující se zaučování a nové budování kontaktů mezi službami na bázi osobních vztahů. Kvalitní organizace jsou přetížené zájmem klientů. Dostupnost dluhových služeb (a informací o jednotlivých službách/ poskytovatelích/ kapacitě) není ideální. CS</p>

	společně s postoupením dluhu u města na externího právníka vznikají větší náklady a zároveň má těžší situaci při zjišťování výše dluhu (nejspíše z důvodu kapacity externího právníka).
	CS svou dluhovou zátěž zvyšuje neuváženými/zoufalými kroky ve smyslu užívání nevýhodných finančních produktů. CS nemá dostatek informací o probíhajících akcích typu „Milostivé léto“. CS nemá z veřejného prostoru dostatek informací edukačního a preventivního charakteru.
PROBLÉM Z PERSPEKTIVY CS	Cílová skupina nemá motivaci a/nebo možnosti řešit stav předlužení, nevidí žádné řešení situace.
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • CS neřeší své finanční problémy včas. Často se bojí o problému mluvit se svým okolím kvůli studu nebo ze strachu z dopadů, které by mohlo otevření problému zadlužení mít (ztráta bydlení, podezření OSPOD o nezvládnutí zabezpečení dětí atd.) • Dostupnost neetických půjček, nemožnost si půjčit nerizikově. I přes legislativní změny, které v minulosti nastavily celou řadu povinností poskytovatelům spotřebitelských úvěrů a půjček (zejména prověřit úvěruschopnost žadatele) a omezily legální růst sankcí, jsou na trhu poskytovatelé (zejména krátkodobých půjček, tzv. mikroúvěrů), kteří se chovají neeticky, své povinnosti neplní, půjčují bez prověření a dluhy neúměrně navyšují.) • CS nemá ve stavu naprostého předlužení přehled o dlužích a nevidí pozitivní efekty mapování dluhů a nastavení si priority, protože nevěří v řešitelnost problému. • Nedostatečná spolupráce služeb a nekoordinovanost dluhové pomoci ze strany města (dle potřeb konkrétní CS) vede k tomu, že není vždy nabízena nejvhodnější služba (např. není nabízená služba dostatečně nízkoprahová a srozumitelná) • Systém správy a vymáhání dluhů vůči městu, je nepřehledný. Dluhy na městě nelze řešit na jednom místě a jednotným postupem a CS nemá přehled o svých závazcích ani v případě, že má zájem řešit • CS řeší celou řadu problémů, což vede k přetížení (dluhy, nejisté bydlení, nezaměstnanost....) Chybí zejména komplexní podpora rodin v nouzi (SAS) - dluhy nebývají prioritou
DOPADY PROBLÉMU	U CS se z důvodů neřešení finančních potíží prohlubují její problémy a patologie, často přesahující oblast financí. CS bez dostatečných informací nebo v nouzi využívá nevýhodných půjček, neumí se bránit proti nezákonným nebo problematickým praktikám neetických poskytovatelů (hrozba trestním oznámením, neúměrné navyšování dluhu apod.) Předlužené osoby jsou paralyzovány množstvím problémů a můžou rezignovat na řešení své situace. CS vnímá neúměrné navyšování dluhů (a mnohdy i samotný vznik dluhů) jako nespravedlnost (částečně oprávněně) a na život v předlužení se adaptuje. Model života v předlužení se předává transgeneračním přenosem. Nepřehledné spravování dluhů na městě zhoršuje nepřehlednou situaci zadlužených osob.
PROBLÉM Z PERSPEKTIVY SYSTÉMU (STRUKTURÁLNÍ)	Nedostatečná prevence a zastaralý legislativní rámec
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • Nahodilý a nekoordinovaný systém prevence na státní a krajské úrovni • Politická reprezentace často chápe téma dluhů, spíše jako nástroj k rozdělení společnosti a získání voličů, než jako téma k řešení • Absence finančně dostupného bydlení

	<ul style="list-style-type: none"> • Legislativa je i přes nedávné změkčení stále na straně exekutorů (vysoké náklady exekutorů, nespádovost aj.) • Dostupnost neetických půjček • Nemotivačně nastavený systém státní sociální podpory • Nízká finanční gramotnost u osob z CS
DOPADY PROBLÉMU	V roce 2021 bylo 698 000 osob v exekuci s celkem 4 430 000 exekucemi ²² . I přes to, že je to velká část populace, dluhy jsou často tabu.
CO SE STALO OD ROKU 2016	Díky realizovaným opatřením se zlepšila podpora dlužníků a jejich vyhledávání. Byla zajištěna větší kapacita dluhového poradenství, včetně odborného a podpory při hospodaření. Členům lokálního partnerství se také dařilo zlepšit vzájemnou informovanost o dluhové problematice mezi místními aktéry. Projekty: Včas,, Sociální služby Romodrom Liberec (OSP), Rozšíření OP Liberec, s D.R.A.K.em proti chudobě).

2.5.4 Ohrožené rodiny s dětmi

Pro analýzu problému tématu ohrožené rodiny s dětmi bylo čerpáno z následujících zdrojů:	
<i>Analýza důvodů vedoucích k umístění ohrožených dětí do Dětského centra Liberec (Lumos, 2021); Zpráva o vyloučení z bydlení (Platforma pro sociální bydlení, Lumos, 2018 – 2021); Evaluační zpráva Liberec (Agentura, 2021); Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci (Agentura, 2021); výstupy z jednání pracovních skupin Lokálního partnerství a Komunitního plánování sociálních služeb (2016 – 2021).</i>	
OBLAST	OHROŽENÉ RODINY S DĚTMI
HLAVNÍ PROBLÉM	Velké množství rodin, včetně mladých dospělých je ohroženo sociálním vyloučením nebo se nachází v pasti sociálního vyloučení a podpora neodpovídá jejich potřebám a specifickým situacím
POPIS	<p>Uváděný počet rodin v bytové nouzi na území Liberce se pohybuje mezi údajem 120 - 240 rodin. Jedná se o rodiny, které bydlí na ubytovnách, jsou bez střechy nad hlavou (příbuzní, azylové domy, garáže) nebo přežívají v nevyhovujících objektech v sociálně vyloučených lokalitách. Zpráva o vyloučení z bydlení (2018) uvádí 120 takovýchto rodin na území ORP Liberec. Výzkumná zpráva Agentury pro sociální začleňování (2021) uvádí přes 130 rodin na území města Liberce (v 18 lokalitách žilo cca 450 lidí, kteří byli identifikováni jako sociálně znevýhodnění, z toho 210 dětí).</p> <p>Významný znalostní aktér v území organizace Člověk v tísni uvádí kvalifikovaný odhad 240 rodin v bytové nouzi nebo ohrožené ztrátou bydlení (2022), ke stoupající tendenci přispívá zvyšování už tak vysokých nákladů vynaložených za bydlení z důvodu strmě se zvyšujících cen energií.</p> <p>Mladí dospělí²³ (18-29 let) vypadávají z podpory, přitom mají hodně hendikepů a znevýhodnění – startovací čára v mínusu. Při přechodu z dětství do „dospělosti“ ztrácejí podporu/kontrolu ze strany státu/obce a/nebo rodiny.</p>
SPECIFIKACE CS	<p>Lidé sociálně vyloučení a sociálním vyloučením ohrožení (rodiny a jednotlivci):</p> <ul style="list-style-type: none"> • vícečetné rodiny s kumulací sociálních hendikepů, v bytové nouzi • neúplné rodiny (samoživitelé) • národnostní a etnické menšiny - specificky Romové, Ukrajinci se statutem uprchlíků • lidé starší 65 let s více znevýhodněními, s nízkým důchodem, se závislostí na alkoholu • lidé bez domova, s dlouhodobou zkušeností s bezdomovectvím

²² <https://advokatnidenik.cz/2022/05/03/v-cr-ubylo-osob-s-exekucemi-pocet-rizeni-ale-mirne-vzrostl/>

²³ Pozn. Pro termín Mladí dospělí neexistuje ustálená definice, zde míněno věk 18-29 let.

	<ul style="list-style-type: none"> • zvlášť ohrožené skupiny lidí v bezdomovectví (ženy, starší, mladí dospělí, se zdravotním hendikepem, psychosociálním hendikepem, duální diagnózy) • domácnosti s nízkými příjmy, domácnosti s jedním příjmem (vč. sólo rodičů), domácnosti postižené exekucemi • rodiny s členem domácnosti/jednotlivci ve/po výkonu trestu • rodiny pečující o člena se zdravotním hendikepem, psychickým onemocněním
DOPADY NEŘEŠENÍ HLAVNÍHO PROBLÉMU	<p>Mladí dospělí z prostředí sociálního vyloučení jsou bez jakékoli životní perspektivy. Nízký sociální kapitál domácností je reprodukován. Další generace jsou nuceny pokračovat v osvojování alternativních životních strategií. Děti častěji končí v ústavní péči, nejen z nedostatku podpory ke zlepšení rodičovských kompetencí, ale kvůli existenčním problémům rodiny. Mladí lidé s nabytím plnoletosti zůstávají bez podpory státu i rodiny. V plné míře na ně dopadají negativní faktory prostředí, ve kterém žijí a jen málokdo má možnosti a schopnosti se úspěšně bez podpory začlenit.</p>
PROBLÉM Z LOKÁLNÍ PERSPEKTIVY	<p>Chybí systém podpory ohroženým rodinám, který by navazoval na skutečnou aktuální (a akutní) situaci domácností s dětmi, byl dostatečně pružný a komplexní, aby zabránil propadu a/nebo pomohl domácnosti vymanit se z pastí sociálního vyloučení</p>
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • Není jasná vize na úrovni města, která by udávala směr pro všechny aktéry a vedla k efektivní spolupráci a koordinaci k podpoře rodin z prostředí sociálního vyloučení a znevýhodnění. • Dva odbory. Existují dva odbory magistrátu, které mají v názvu slovo „sociální“ (oddělená státní správa a samospráva). Dle evaluační zprávy (2021) není mezi obory ideálně nastavená komunikace. <p>PODPORA SLUŽEB A KOORDINACE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na místní i krajské úrovni je nedostatek služeb pro podporu rodin. V území chybí nejvíce služby SAS, terénních programů pro děti a mládež, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, odlehčovacích služeb pro rodiče, streetwork pro děti a mládež • Není plně využíván nástroj case managementu v rámci multidisciplinární podpory • Rodiny s dětmi ohrožené sociálním vyloučením mají velké problémy kvůli nestabilní finanční situaci (dále viz perspektiva CS) a nedochází k navazování odborníků z dluhového poradenství k rodinám v nouzi – ve městě není nastavený systém provázání služeb, síťování a koordinace služeb dle potřeb a specifik klienta (v tomto případě rodin), není systémově nastavené vzdělávání pracovníků všech služeb a aktivit, kteří pracují s rodinami v nouzi • Není nastavená podpora pro mladé dospělé ze SVL. Podpora a kontrola od státu je nastavena pouze při povinné školní docházce, pak končí. Vzhledem k nízkému věku mladých dospělých a kumulaci hendikepů, kterými jsou zatíženi, se nachází v extrémně znevýhodněné pozici a potřeba podpory i po skončení povinné školní docházky je pro ně více než vhodná. <p>BYDLENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chybí kapacity a ochota zabydlovat rodiny s dětmi (vícečetné rodiny) – je u nich vyšší riziko problémů (= více osob, vyšší riziko, že někdo selže) a selhání, a tedy zvýšená potřeba podpory, která je obecně nedostatečná • Rodiny jsou předlužené a mají dluhy vůči městu (bariéra pro získání městského bydlení) • Rodiny sociálně vylučované často bydlí v nevyhovujícím, nejistém nebo přechodném bydlení (azylové domy, ubytovny, noclehárna, bytové domy nízkého standardu). „Špatná adresa“ dále posiluje bariéry vymanit se ze sociálního vyloučení – příčiny bytové nouze DÁLE VIZ BYDLENÍ

	<p>VZDĚLÁVÁNÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Častý neúspěch dětí z ohrožených rodin ve vzdělávacím systému. Školy nemají k dispozici nástroje a personální kapacitu k podpoře, kterou děti ze znevýhodněného prostředí nezískají ze strany rodiny (a tedy ani ze strany školy) • Neúčast na předškolním vzdělávání (důvody: komplikovaná organizace denního docházení do MŠ v případě rodin s více dětmi, existenční a finanční problémy – rodina nemá na platbu za stravné, rodina nemá na dopravu, nedůvěra v majoritní společnost a snaha ochránit malé dítě před nepodporujícími učitelkami MŠ a před dětmi z majority, rodiče mají vlastní špatnou zkušenost s MŠ i ZŠ, pro rodinu není škola prioritou). Stejně důvody neúčasti na předškolním vzdělávání platí i pro majoritní sociálně vyloučené rodiny.
DOPADY NEŘEŠENÍ PROBLÉMU	Velký počet dětí umisťovaných do zařízení ústavní nebo náhradní rodinné péče. Dochází k drop-outům, a k další reprodukci chudoby (nekvalitní vzdělávání není možností vymanit se z pasti sociálního vyloučení). Neefektivní využívání kapacit podpory vzhledem k nízké koordinaci a nevyčerpanému potenciálu spolupráce.
PROBLÉM Z PERSPEKTIVY CS	Sociálně vyloučené rodiny vzhledem k množství problémů a bariér, které se vzájemně posilují, nevidí řešení a ztrácejí motivaci ke změně. Čas musí přednostně věnovat řešení akutních situací před dlouhodobějšími životními plány, vč. podpory dětí ve vzdělávání a smysluplného trávení volného času
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • Rodiny trpí extrémní předlžeností, nestabilními příjmy a dlouhodobou nezaměstnaností (blíže viz téma Dluhy, Zaměstnanost) • Rodiny jsou postiženy bytovou nouzí (blíže viz téma Bydlení). Pokud přeci jen získají standardní bydlení (naprosté výjimky), tak bez adekvátní podpory se často neudrží ve standardní bydlení (specifika více čtených rodin, které jsou nejohroženější skupinu vylučovaných z bydlení) • Bez stabilního bydlení nemohou řešit další „nadstavbové“ aktivity – volný čas dětí, vzdělávání (dětí z domácností v bytové nouzi potřebují jiný typ podpory a motivaci). Děti většinou neabsolvuji předškolní vzdělávání, pouze jeden povinný rok v MŠ, což nepostačuje jako plnohodnotná příprava na zvládnutí povinné školní docházky • Problémy s rodičovskými kompetencemi, v rodinách se objevují vztahové problémy, není zajištěna ochrana dítěte vzhledem k objevujícímu se domácímu násilí, závislostnímu chování a nezajištění základní stability (blíže viz Zpráva Lumos, 2021) • Děti nejsou připraveny na vzdělávací systém – rodiče nejsou schopni nebo ochotni podpořit dítě, aby uspělo ve vzdělávacím systému (a děti nejsou podpořeny ani školou), a proto jsou děti neúspěšné – nedostanou podporu z žádné strany • Nízké kompetence rodičů v oblasti vzdělávání • Malá informovanost mezi rodiči o následcích v případě nedokončení ZV • Žáci z nepodněného prostředí často ani neusilují o studium na SŠ, hlavně pokud je v tomto záměru nepodporuje rodina (jako součást strategie rodiny získat finanční prostředky), případně hned zpočátku studia selhávají a SŠ nedostudují • Bída reprodukuje v rodinách alternativní ekonomické modely, nutnost rodiny zaopatřit finance rychle a nenadále, pak se lidé ze SVL mohou častěji stát obětí zneužívání v rámci širší rodiny – není sociální kontrola (lichva, prostituce, zneužívání, krádeže, parazitování na hendikepovaných osobách, parazitování na osobách s příjmem) • Narušování vztahů a rodinných vazeb častěji i vzhledem k nepřítomnosti členů rodiny s nástupem do výkonu trestu - chybí podpůrné svépomocné skupiny samoživitelkám a podpůrná síť

	<ul style="list-style-type: none"> Rodiny mají nízký sociální kapitál, bez vazeb mimo prostředí SVL a obecnou nedůvěru v instituce (PČR, školy, sociální úřad, apod.)
DOPADY NEŘEŠENÍ PROBLÉMU	<p>Absence finančních jistot a možnost hospodaření v pozitivních číslech nutí členy rodiny se pohybovat v tzv. šedé ekonomice, případně na hraně kriminality nebo za hranou. Týká se to i nekvalifikované práce v nejranějším věku a roste riziko nelegální dětské práce. Snížené sebevědomí členů rodin. Dosažené pouze základní vzdělání je příčinou omezené nabídky uplatnění na trhu práce, většinou uplatnění na pozicích s nejnižšími příjmy. Nedokončené základní vzdělání neumožňuje rekvalifikaci na ÚP, zároveň téměř neumožňuje uplatnění na trhu práce. Kvůli nestabilnímu domácímu prostředí a soc. vyloučení nemohou děti trávit smysluplně volný čas Častější rizikové chování. Vliv duševního onemocnění má vliv na výchovu dětí. Zvýšená míra záškoláctví.</p>
PROBLÉM Z PERSPEKTIVY SYSTÉMU (STRUKTURÁLNÍ)	<p>Nedostatečná prevence, identifikace problému rodiny a pomoc ze strany systému přichází až ve chvíli, kdy je na záchranu situace rodiny příliš pozdě nebo řešení nepříznivé situace je možné jen za cenu vysokých nákladů a s komplexním přístupem navázaným na vysoké kapacity</p>
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> Velký počet sólorodičů s nedostatečnými příjmy k zajištění základních životních potřeb rodiny (sólo rodič je v ČR významně ohrožený chudobou) Neexistuje rychlá cílená efektivní podpora X množství byrokracie a bariér, velká kontrola Nejsou pobídky státu směrem k samosprávám na krizové bydlení pro rodiny v nouzi a dlouhodobější bydlení pro rodiny s kumulovanými hendikepy nebo vícečetné rodiny
DOPADY NEŘEŠENÍ PROBLÉMU	<p><i>Rodiny s nízkými příjmy často musí bydlet v nevyhovujícím, nejistém nebo přechodném bydlení (azylové domy, ubytovny, noclehárna, bytové domy nízkého standardu). „Špatná adresa“ dále posiluje bariéry vymanit se ze sociálního vyloučení – příčiny bytové nouze. Tyto rodiny často nemohou ani podobné ubytování získat, nebo naopak z něj vypadávají. Rodiny také často kvůli dluhům nesplňují podmínky pro získání obecního bytu. Dluhová zátěž má dlouhodobý negativní vliv nejen na dlužníka, ale celou jeho rodinu.</i></p>
CO SE STALO OD ROKU 2016	<p>V roce 2020 začala fungovat služba Azylového domu pro ženy a rodiny s dětmi. Během prvního pololetí se zde ubytovalo 5 rodin s dětmi a 12 žen (žijících samostatně). Díky podpoře služby byly 3 děti vráceny do péče rodičům, 3 rodiny také získaly nájemní smlouvy.</p>

2.5.5 Zaměstnanost

Pro analýzu problému tématu zaměstnanosti bylo čerpáno z následujících zdrojů: setkání PS při komunitním plánování, monitoring projektů v r.2021, Evaluační zpráva Liberec (Agentura, 2021), Tematický výzkum: Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci (Agentura, 2022), data z Generálního ředitelství Úřadu práce České republiky, portálu Ministerstva práce a sociálních věcí a Českého statistického úřadu.

OBLAST	ZAMĚSTNANOST
HLAVNÍ PROBLÉM	Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit jsou ve zhoršeném postavení na trhu práce vzhledem ke kumulaci hendikepů a množství bariér
POPIS	Nezaměstnanost v důsledku marginalizace cílové skupiny na trhu práce je velkým a multifaktoriálním problémem. Dle odhadů je v sociálně vyloučených lokalitách z níže zmíněných důvodů 80-85 % osob v produktivním věku bez legálního zaměstnání. V Liberci bylo k březnu r. 2022 evidováno úřadem práce 2495 uchazečů o zaměstnání, z nichž 808 bylo v evidenci déle než 1 rok. Jednalo se tak o 35,8 % z celkového počtu uchazečů o zaměstnání. ²⁴ Mezi příčiny patří vysoká míra předluženosti, nejistota bydlení a nízké vzdělání. Dále pak nedostatečné využívání nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, malá flexibilita v pracovněprávních vztazích a různé formy diskriminace na trhu práce.
SPECIFIKACE CS	Osoby dlouhodobě nezaměstnané (nad 12 měsíců) a opakovaně nezaměstnané: <ul style="list-style-type: none"> • osoby s nízkou kvalifikací – se základním vzděláním či bez vzdělání • osoby s kumulovanými sociálními hendikepy a množstvím bariér • mladí lidé ze SVL (do 29 let) • osoby pečující (o děti, prarodiče, blízké) • osoby s exekucemi • osoby po výkonu trestu • nelegálně zaměstnaní (tzv. práce na černo)
DOPADY NEŘEŠENÍ HLAVNÍHO PROBLÉMU	Osoby sociálně vyloučené, s kumulovanými hendikepy se nemohou uplatnit na pracovním trhu a jsou nuceny si k zajištění základních potřeb osvojit alternativní životní strategie jako je závislost na sociálních dávkách, zadlužování, práce v sedé ekonomice, jiné neformální ekonomické aktivity.
PROBLÉM Z LOKÁLNÍ PERSPEKTIVY	Chybí komplexní program podpory pro osoby zvláště zranitelné s kumulací hendikepů (nízká nebo žádná kvalifikace, bez vzdělání, bytová nouze, předlužení, závislosti apod.)
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • Společnost a politická reprezentace nerozumí situaci CS a brání zavedení komplexního systému podpory • Špatná zkušenost nebo předsudky způsobují neochotu zaměstnavatelů zaměstnávat některé skupiny (Romové, pečující osoby, osoby se záznamem v RT, osoby v exekuci apod.) • Chybí partneři, kteří by se podíleli na systému podpory k úspěšnému přechodu na pracovní trh (podporované zaměstnání, síť zaměstnanosti, komplexní poradenství) • Nevyužitý potenciál již fungujících organizací/služeb/institucí – chybí zadání a vize • Nedostatečná kapacita doprovodných sociálních služeb (SAS, NZDM, kariérních poradců) a nedostatečné propojování programů podpory • Nedostatek pracovních míst vhodných pro CS (chybí síť zaměstnanosti) • Stigma tzv. „nezaměstnatelných“ brání konstruktivnímu řešení příčin a odstranění bariér • Absence terapeutických a rozvojových nástrojů pro CS (diagnostika, psychoterapie, koučink a motivace)

²⁴ Zdroj dat: GŘ ÚP ČR

	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivní politika zaměstnanosti pokrývá potřeby CS a obcí s množstvím dlouhodobě nezaměstnaných a sociálně vyloučených osob pouze částečně
DOPADY PROBLÉMU	Bez komplexního programu je podpora a vynaložené finance v oblasti zaměstnanosti neefektivní, protože necílí na odstranění bariér a nebere v potaz kumulaci hendikepů, která brání CS vstoupit a udržet se na pracovním trhu. Dochází k nepochopení a frustraci všech stran. Situace vede k dlouhodobé nezaměstnanosti CS, k cyklení mezi krátkodobým a sezónním zaměstnáním, evidencí na úřadu práce a prací v režimu VPP a z toho plynoucí finanční nestabilitě, která vede k dalšímu prohlubování chudoby a k ohrožení zajištění základních životních potřeb.
PROBLÉM Z PERSPEKTIVY CS	Osoby sociálně vyloučené, dlouhodobě nezaměstnané mají množství bariér, které je znevýhodňují a vedou k zacyklení v marginalizované pozici na trhu práce
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • V důsledku multi-faktorového přetížení rodin v sociálním vyloučení dochází k „selhávání“ členů domácnosti (nespolehlivost v práci, únava, nízký pracovní výkon, psychické a zdravotní problémy). Není možné vykonávat všechny „běžné“ aktivity kvůli množství času a úkonů nutných k přežití (nepředvídatelné náklady na bydlení, nejasné příjmy a neustálé shánění peněz na základní výdaje, komunikace s pracovníky z různých sociálních služeb, hledání zaměstnání a výkon zaměstnání, péče o blízké, řešení rodinných a sousedských problémů) • Kumulované hendikepy CS a bariéry se v důsledku sociálního vyloučení posilují a násobí (duševní a fyzické zdraví, nízká motivace, bytová nouze, bez vzdělání, bez kvalifikace, předlužení apod.) • Množství traumatických zážitků, vyšší míra dlouhodobého stresu CS a absence podpůrné sítě. Přehlížení psychických příčin neúspěchu a opakovaného selhávání na pracovním trhu ze strany aktérů • Ztráta nebo absence pracovních návyků, nízká nebo žádná kvalifikace • Bez vzdělání nebo s nedokončeným vzděláním • Obecně nízký sociální a kulturní kapitál (sociální kontakty a sítě a z toho plynoucí nízké sebevědomí a schopnost sebe prezentace, orientace v institucích a aktérech, nedůvěra k institucím obecně) • Tlak rodiny v setrvání mimo pracovní trh, preference kombinace „práce na černo“ a dávek, tlak na co nejrychlejší opouštění vzdělávacího systému a následná evidence na úřadu práce • CS jen těžko maskuje svou sociální situaci, a proto je na trhu práce stigmatizována
DOPADY PROBLÉMU	Prekérní situace CS využívají tzv. obchodníci s chudobou, lichváři, nepoctiví zaměstnavatelé.
PROBLÉM Z PERSPEKTIVY SYSTÉMU (STRUKTURÁLNÍ)	Pololegální a nelegální systém zaměstnání je pro CS (zdánlivě) výhodný. Pololegální a nelegální systém zaměstnávání je v určitých aspektech výhodný pro zaměstnance, zaměstnavatele i systém
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • Benefity pololegálního a nelegálního systému jsou krátkodobé – okamžité a pro CS zjevné, naproti tomu benefity legálního zaměstnávání nejsou CS zjevné a projeví se v dlouhodobém horizontu • Možnost a dosažitelnost práce „na černo“ pro CS, tlak rodiny pro práci „na černo“ • Nastavení dávkového systému a nízké mzdy (mzda nepokryje životní náklady) nutí CS „skládat“ příjmy z různých zdrojů • Ne-regulace půjček a jejich vymáhání • Všudypřítomné předlužení, dluhové pasti a nedosažitelnost řešení pro CS (insolvence, akce typu milostivé léto)

DOPADY PROBLÉMU	Rozšiřující se skupina lidí zacyklených v chudobě. Zdánlivá výhodnost je dekompenzována slabou zárukou vyplacení peněz, častým výpadkem příjmů na základní potřeby a ohrožení existence s návaznými dopady (ohrožení ztrátou bydlení, dohled SPOD, kriminalita apod.). Neplnění povinností vůči sociálnímu, důchodovému a zdravotnímu systému a problém při uplatňování případných nároků a řešení nenadálých problematických situací
CO SE STALO OD ROKU 2016	Bylo vytvořeno 10 tréninkových míst pro CS a několik dalších společensky účelných pracovních míst. Vznikly 2 sociální podniky. Částečně byli v oblasti zaměstnanosti vzděláni někteří terénní pracovníci. V menší, než předpokládané míře se realizovali kurzy zaměřené na kompetence pro zapojení na trh práce a uplatnitelnosti na trhu práce. ÚP byly podpořeny vybrané rekvalifikační kurzy. V projektu Férové školy se testovaly nové formy spolupráce mezi ZŠ/SŠ a zaměstnavatelem. Ve školách bylo 500 ti žákům poskytnuto kariérové poradenství.

2.5.6 Zdraví

Pro analýzu problému tématu zdraví bylo čerpáno z následujících zdrojů: 3 x PS bydlení (2021), setkání PS při komunitním plánování, monitoring projektů v r. 2021, Evaluační zpráva Liberec (Agentura, 2021), Tematický výzkum: Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci (Agentura, 2022), Implementation of the National Roma Integration Strategy and Other National Commitments in the Field of Health (2014).	
OBLAST	Z D R A V Í
HLAVNÍ PROBLÉM	Osoby s dlouhodobou zkušeností s bezdomovectvím a obyvatelé sociálně vyloučených lokalit mají omezený přístup ke zdravotní péči bez možnosti prevence se zvýšenými negativními dopady na jejich zdraví
POPIS	Osoby s dlouhodobou zkušeností s bezdomovectvím a obyvatelé sociálně vyloučených lokalit mají omezený přístup ke zdravotní péči. Tento fakt je způsoben bariérami na straně CS (např. nízké kompetence, rezignovanost), na straně lokality (např. absence sociálně-zdravotní služby, fungující prevence zdraví). A na straně systému (nedostatečné kapacity primární zdravotní péče i specialistů, paternalistický přístup zdravotníků). Z výzkumů Úřadu vlády ČR dále vyplývá, že bariéry k reálnému rovnému přístupu představuje nízká zdravotní gramotnost, ztížená místní, geografická a finanční dostupnost zdravotních služeb a přímá a nepřímá diskriminace zejména při registraci sociálně vyloučených osob k poskytovatelům primární zdravotní péče. ²⁵ Z národní strategie Romské integrace také vyplývá, že naděje dožití je u Romů zhruba o 10–15 let kratší než u ostatní populace ČR ²⁶ .
SPECIFIKACE CS	<ul style="list-style-type: none"> Osoby s dlouhodobou zkušeností s bezdomovectvím obyvatelé sociálně vyloučených lokalit
DOPADY NEŘEŠENÍ HLAVNÍHO PROBLÉMU	Ztížený přístup cílové skupiny ke zdravotní péči. Kumulující se zdravotní potíže psychického i fyzického rázu. Snížená kvalita života a kratší naděje na dožití.

²⁵ BALTAG, T. Frýdlantsko - dostupnost zdravotní péče. 2018. Praha: Agentura pro sociální začleňování. Dostupné z:

<https://docplayer.cz/127671990-Frydlantsko-dostupnost-zdravotni-pece-zpracovala-mgr-tereza-baltag.htm>

²⁶ Implementation of the National Roma Integration Strategy and Other National Commitments in the Field of Health, Czech republic (A multi-stakeholder perspective report on 2005-2014 developments), s. 13

PROBLÉM Z LOKÁLNÍ PERSPEKTIVY	Chybí komplexní program preventivních aktivit včetně koordinace
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • Na úrovni obce není oblast zdraví koncepčně uchopena (chybí koncepce, pozice koordinátora apod.) • Nedostatečná komunikace a spolupráce sociálního a zdravotního sektoru. • Absence sociálně-zdravotní služby (ambulantní nebo terénní formy) • Nedostatečné kapacity primární a odborné zdravotní péče pro CS (zejm. psychiatrů) • Mediátoři podpory zdraví z projektu Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením končí s rokem 2022
DOPADY PROBLÉMU	Přetěžování systému zdravotní péče a vysoké náklady za výkony, které by mohly poskytovat sociální služby. Zbytečně vysoké vynaložené finanční prostředky ze zdravotního pojištění, oproti podfinancovaným sociálním službám (např. RZS na výjezdy za osobami odmítajícími vyšetření).
PROBLÉM Z PERSPEKTIVY CS	CS se potýká s velkým množstvím bariér v přístupu ke zdraví, jak vnějších, tak vnitřních (nízká úroveň zdraví je ve většině případů vázaná na chudobu a sociální vyloučení)
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • CS je výrazně diskriminována již při registraci do zdravotní služby • Ztížená dostupnost zdravotních služeb • CS má v důsledku chudoby osvojený nezdravý životní styl (levné potraviny, absence pohybu, hygienické návyky) • CS často trpí kumulovanými zdravotními potížemi. Chronické zdravotní potíže, psychické potíže, duální diagnózy apod. • Nízká zdravotní gramotnost CS • CS odmítá zdravotní péči • CS má předsudky vůči zdravotní péči
DOPADY PROBLÉMU	CS se obtížně dostává ke zdravotní službě, často se léčí sami nebo zdravotní problémy neřeší. Lidé z CS díky chudobě více trpí tzv. civilizačními chorobami.
PROBLÉM Z PERSPEKTIVY SYSTÉMU (STRUKTURÁLNÍ)	Celková (ne)dostupnost zdravotní péče, zejména specializovaných zdravotníků. Přetrvávající paternalistický přístup některých zdravotníků.
PŘÍČINY PROBLÉMU	<ul style="list-style-type: none"> • Sociální služby mají jen velmi omezenou možnost poskytnout, byť jen základní zdravotní péči. • Zdravotní systém je nejvíce zaměřen na akutní péči, následná péče je pak zanedbávána. Následnou péči by mohli vykonávat sociální služby, ty jsou ovšem dlouhodobě podfinancované. • Zdravotnická zařízení nejsou připravena na obtížnou CS • Chybí multioborový přístup zdravotníků a sociálních pracovníků zároveň • Odepírání zdravotní péče na straně zdravotnických zařízení, kdy dochází k odmítání či předčasnému ukončování péče z celé řady důvodů
DOPADY PROBLÉMU	Odmítání poskytnutí zdravotní péče osobám z CS vede ke zhoršování zdravotních potíží, ale i k následnému zatěžování sociálních služeb CS se zdravotními obtížemi.
CO SE STALO OD ROKU 2016	Plán posílit terénní sociální služby zaměřené na zdraví a hygienu, včetně možnosti realizovat službu mobilního zařízení projekt na sanitku byl realizován pouze dílčím způsobem. Zdraví se v malé míře věnují terénní pracovníci, ale nevznikla žádná aktivita specificky zaměřená na tuto oblast. V lokalitě byl SZÚ realizován projekt “Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením”.

3 Strategická část

Strategická část obsahuje cíle PSZ, stanovené na základě poznatků analytické části, a nástroje, kterými budou cíle naplňovány. Strategická část zahrnuje zastřešující dlouhodobou vizi, strategické cíle vázané k jednotlivým tematickým oblastem, konkrétnější specifické cíle, které naplňují obecnější strategické cíle vázané na zásadní změny v území a opatření, které povedou k naplnění specifických cílů. Opatření jsou podrobně popsána, vč. odpovědného subjektu, indikátorů a harmonogramu plnění, příp. náklady a zdroji financování.

PSZ OBSAHUJE SEZNAM INDIKÁTORŮ, KTERÉ BUDOU SLEDOVÁNY. Indikátory PSZ jsou stanoveny na úrovni: výstupů aktivit (počet akcí, účastníků apod.) a na úrovni výsledku, tedy bezprostředních dopadů aktivit (zmapované dluhy, zabydlené domácnosti, klienti umístění na trh práce apod.). Podrobnější popis sledování a vyhodnocování indikátorů viz implementační část dokumentu.

Globální cíl

Liberec je město, které nabízí možnost rovných příležitostí a klidného soužití všem svým obyvatelům. Ve všech městských částech je možné plnohodnotně trávit volný čas. Ve městě fungují stabilně financované kvalitní sociální služby s optimálně nastavenými úvazky, včetně programu sociálního bydlení. Jednotlivci, rodiny, děti i mládež se tak mohou podílet na svém vlastním rozvoji a participovat na rozvoji města.

3.1 Mapa strategie

Tabulka 8: Mapa strategie

Hlavní problém 1 Bezpečnost	Snížený pocit bezpečí vycházející z kumulace sociálně patologických jevů souvisejících se sociálním prostředím
Strategický cíl 1	Všichni obyvatelé města budou mít možnost trávit svůj volný čas bezpečně a smysluplně, dochází ke snížení kumulace patologických jevů souvisejících se sociálním prostředím
Specifický cíl 1.1	Do roku 2025 vznikne zázemí, které budou moci využívat i děti a mládež ze sociálně znevýhodněného prostředí
Specifický cíl 1.2	Od roku 2022 dojde k posílení bezpečnosti veřejného pořádku a zkvalitnění občanského soužití v SVL a okolí
Specifický cíl 1.3	V území je od roku 2022 dostatek preventivních programů pro osoby po výkonu trestu, vycházejících z ústavní péče, při přechodu z instituce do běžného života a integrace do společnosti
Hlavní problém 2 Bydlení	Vysoká míra bytové nouze a vysoké ohrožení ztrátou bydlení
Strategický cíl 2	Zvýšit dostupnost bydlení pro cílovou skupinu domácností v bytové nouzi a ohrožených ztrátou bydlení
Specifický cíl 2.1	Zvýšit kapacity sociálního a dostupného bydlení v obecním bytovém fondu a na soukromém trhu pro CS domácností vyloučených z bydlení
Specifický cíl 2.2	Rozvíjet komplexní programy sociálního bydlení (vstup a podpora při udržení v bydlení) pro CS vyloučených z bydlení a cíleně podporovat v překonávání bariér pro vstup a udržení v bydlení

Hlavní problém 3 Dluhy	Vysoký počet osob v dluhové pasti
Strategický cíl 3	Území aktivně pracuje na snížení počtu osob v dluhové pasti a stabilizaci příjmů ohrožených domácností
Specifický cíl 3.1	Zajištění dostatečné podpory dluhového poradenství pro osoby s nízkými kompetencemi a kumulací sociálních hendikepů
Specifický cíl 3.2	Město koordinuje podporu v dluhové oblasti na území města. Vyhodnocuje postupy a nastavuje systematickou prevenci a osvětu
Specifický cíl 3.3	Minimálně 120 osob do roku 2025 z cílové skupiny bude mít zmapované dluhy a přehled o svých závazcích a budou připraveni využít akce typu dluhových amnestií
Hlavní problém 4 Ohrožené rodiny s dětmi	Velké množství rodin, včetně mladých dospělých je ohroženo sociálním vyloučením nebo se nachází v pasti sociálního vyloučení a podpora neodpovídá jejich potřebám a specifickým situacím
Strategický cíl 4	Díky adekvátní míře a způsobu podpory rodinám ohroženým sociálním vyloučením žijících v sociálně vyloučených lokalitách se zlepšuje jejich situace
Specifický cíl 4.1	Od roku 2022 je nastavena podpora ohroženým rodinám s dětmi v odpovídajících kapacitách a kvalitě
Specifický cíl 4.2	Je nastavena podpora rodinám s dětmi a mladým dospělým k úspěšnému dokončení základního stupně vzdělání a uplatnění na trhu práce
Specifický cíl 4.3	Rodiče z CS mají podporu při posilování svých rodičovských kompetencí
Specifický cíl 4.4	Je posílena a modernizován infrastruktura (sociálních) služeb
Hlavní problém 5 Zaměstnanost	Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit jsou ve zhoršeném postavení na trhu práce vzhledem ke kumulaci hendikepů a množství bariér
Strategický cíl 5	Dojde ke snížení počtu osob, které jsou ve zhoršeném postavení na trhu práce, odstranění bariér pro vstup a udržení se na trhu práce
Specifický cíl 5.1	Od roku 2022 je nastaven systém podpory k získání motivace a kompetencí CS k uplatnění na trhu práce. Systém podpory odpovídá potřebám CS
Specifický cíl 5.2	Min. u 50 % osob z CS, které projdou programem podpory zaměstnání, dojde ke snížení bariér pro uplatnění se na trhu práce
Specifický cíl 5.3	Do roku 2025 se zvýší počet pracovních míst pro zástupce CS
Hlavní problém 6 Zdraví	Osoby s dlouhodobou zkušeností s bezdomovectvím a obyvatelé sociálně vyloučených lokalit mají omezený přístup ke zdravotní péči bez možnosti prevence se zvýšenými negativními dopady na jejich zdraví
Strategický cíl 6	Osoby s dlouhodobou zkušeností s bezdomovectvím a obyvatelé sociálně vyloučených lokalit se účastní prevence a předchází se zvýšeným negativním dopadům na zdraví
Specifický cíl 6.1	Do roku 2023 vznikne komplexní zdravotně-sociální služba
Specifický cíl 6.2	Je nastaven systém podpory zdraví pro osoby ohrožené sociálním vyloučením

3.2 Strategické cíle

Tabulka 9: Strategický cíl 1 – Bezpečnost

Strategický cíl 1 Bezpečnost	Všichni obyvatelé města budou mít možnost trávit svůj volný čas bezpečně a smysluplně, dochází ke snížení kumulace patologických jevů souvisejících se sociálním prostředím
Očekávané výsledky	Zvýšení pocitu bezpečí, zmírnění sociálních nerovností
Indikátor	méně konfliktů občanského soužití, dotazník pocitu bezpečí
Gestor	SML, NNO, MPL
Termín	do roku 2025
Specifický cíl 1.1	Do roku 2025 vznikne zázemí, které budou moci využívat i děti a mládež ze sociálně znevýhodněného prostředí
Očekávané výsledky	Děti a mládež budou smysluplně trávit volný čas, budou mít volně přístupné a bezpečné zázemí (budou se moci realizovat, být v bezpečí a trávit volný čas i mimo obchodní centra).
Indikátor	počet dětí/mládeže, které umí aktivně a smysluplně trávit svůj volný čas; počet dětí/mládeže, u kterých došlo k pozitivnímu posunu v oblasti chování (snížení projevů rizikového chování, změna postoje k rizikovému chování, schopnost sebeháledu, schopnost spolupráce)
Gestor	SML, NNO
Termín	do roku 2025
Specifický cíl 1.2	Od r. 2022 dojde k posílení bezpečnosti veřejného pořádku a zkvalitnění občanského soužití v SVL a okolí
Očekávané výsledky	Dojde ke snižování možností vzniku konfliktů mezi obyvateli SVL a okolím, budou k dispozici kapacity, které budou řešit konflikty v zárodku a nebude docházet k jejich eskalaci
Indikátor	počet APK, kteří si rozšířili dovednosti a nabyli kompetence v oblasti základních legislativních norem, komunikačních dovedností, základních úkolů prevence kriminality a dal. počet občanů, u nichž se zvýšila, díky působení APK, informovanost o dodržování obecně závazných zákonů a vyhlášek vztahujících se k jejich bezpečnosti a veřejnému pořádku (počet, dotazník před/po) podíl území, která obec vyhodnocuje jako nebezpečná/riziková a která monitorují asistenti prevence kriminality z celkového počtu nebezpečných/rizikových území v obci (%) počet domovníků-preventistů, kteří si rozšířili dovednosti a nabyli kompetence v oblasti způsobu komunikace zejména s nepřizpůsobivými občany, základních zásad v oblasti prevence kriminality se zvláštním zaměřením na situační prevenci, předcházení a zvládnutí konfliktů a dal. (počet)
Gestor	SML, NNO, MPL
Termín	od roku 2022
Specifický cíl 1.3	V Liberci je od roku 202 dostatek preventivních programů pro osoby po výkonu trestu, vycházejících z ústavní péče, při přechodu z instituce do běžného života a integrace do společnosti
Očekávané výsledky	Sníží se riziko přechodu z institucionálního zařízení, do běžného života. Nejčastější rizika:

	<ul style="list-style-type: none"> - nemožnost získání bydlení - neřešená, nakumulovaná traumata - vznik a neřešení dluhů - nedostatečná péče o osoby blízké u pachatelů, ale i obětí - nemediované konflikty - riziko recidivy
Indikátor	počet osob, které se vrátily v posledních 6 měsících z VTOS a které si zvyšují kvalifikaci počet osob, které se vrátily v posledních 6 měsících z VTOS a které využívají služby psychosociální podpory
Gestor	NNO, instituce
Termín	od roku 2022

Tabulka 10: Strategický cíl 2 – Bydlení

Strategický cíl 2 Bydlení	Zvýšit dostupnost bydlení pro cílovou skupinu domácností v bytové nouzi a ohrožených ztrátou bydlení
Očekávané výsledky	Menší počet dětí umístovaných do ústavní péče, zvýšení úspěšnosti dětí z rizikového prostředí ve vzdělávání, nevznikají nové sociálně vyloučené lokality, zastavení reprodukce bytové nouze a mezigeneračního přenosu chudoby, snížení rizika kriminality, méně domácího násilí a dalších patologií
Indikátor	počet domácností s ekonomickými, sociálními a zdravotními hendikepy, včetně komplexních, které si získají a udrží bydlení
Gestor	SML, NNO
Termín	do roku 2025
Specifický cíl 2.1	Zvýšit kapacity sociálního a dostupného bydlení v obecním bytovém fondu a na soukromém trhu pro CS domácností vyloučených z bydlení
Očekávané výsledky	Větší bytový fond města, včetně vzniku noclehárny při městě. Byty ze soukromého trhu jsou přístupné/přístupnější CS, využívání prázdných bytů soukromníků držících, jako "investiční", větší ochota poskytnout byty CS
Indikátor	počet nově nabytých nebo prodloužených nájemních smluv, počet dostupných a sociálních bytů
Gestor	SML, NNO
Termín	do roku 2025
Specifický cíl 2.2	Rozvíjet existující i nové programy sociálního bydlení (vstup a podpora při udržení v bydlení) pro CS vyloučených z bydlení a cíleně podporovat v překonávání bariér pro vstup a udržení v bydlení
Očekávané výsledky	V Liberci funguje a rozvíjí se jednotné kontaktní místo pro bydlení a další projekty na podporu CS v bydlení. Tyto subjekty fungují společně s městem a vzájemně spolupracují. Týmy jsou optimálně kapacitně nastavené a specializují se na dluhy a bydlení, systematickou podporu rodin, přechodu z institucí aj. Je nastavený systém spolupráce a předávání informací ve prospěch CS.
Indikátor	pokračování služby CBL, nově vzniklé služby na zabydlování na soukromém trhu s bydlením. 6 pozic domovníků-preventistů Dodržování společné vize s městem a koordinace.
Gestor	SML, NNO
Termín	do roku 2025

Tabulka 11: Strategický cíl 3 – Dluhy

Strategický cíl 3 Dluhy	Území aktivně pracuje na snížení počtu osob v dluhové pasti a stabilizaci příjmů ohrožených domácností
Očekávané výsledky	Sníží se míra zadlužení v lokalitě. Dluhy a exekuce budou u jednotlivců i domácností z CS zmapované a v domácnostech bude nastavena prioritizace v oblasti domácího hospodaření (zajištění prioritních potřeb jako je nájem, jídlo, energie atd.). CS bude mít stabilizované příjmy skrze finanční plánování a případné zajištění dávek a příspěvků. Všechny organizace a aktéři, kteří pracují a setkávají se s CS, budou mít aktuální informace a budou umět efektivně předávat klienta k OSP dluhy.
Indikátor	menší počet osob v exekucích, zmapované dluhy, plány hospodaření, splátkové kalendáře, zastavené exekuce, počet vstupu do oddlužení, počet oddlužení; počet setkání aktérů
Gestor	NNO, SML
Termín	od r. 2023
Specifický cíl 3.1	Zajištění dostatečné podpory dluhového poradenství pro osoby s nízkými kompetencemi a kumulací sociálních hendikepů
Očekávané výsledky	Lidé z CS budou mít zmapované dluhy, budou vědět, kde dluhy vznikly, budou rozumět své situaci, to bude mít preventivní charakter při riziku prohlubování dluhové pasti v budoucnu. Budou vědět, kde jsou priority, aby nebyli ohroženi ztrátou bydlení, neefektivním splácením. Lidé z CS budou připraveni využít akcí typu Milostivé léto, budou mít sjednané splátkové kalendáře a možnost si požádat o městský byt. Budou motivovanější vstoupit na trh práce a bude snižována potřeba práce na černo. Jejich měsíční příjmy budou předvídatelnější a budou moct plánovat. Pokud jim situace dovolí, budou připraveni vstoupit do oddlužení.
Indikátor	Počet (kvalitně) zmapovaných dluhů; počet vstupu do oddlužení; počet finančně stabilizovaných domácností; počet oddlužení; počet lidí, kteří využili akce dluhových amnestií
Gestor	NNO; SML (KPSS)
Termín	od roku 2022
Specifický cíl 3.2	Město koordinuje podporu v dluhové oblasti na území města. Vyhodnocuje postupy a nastavuje systematickou prevenci a osvětu
Očekávané výsledky	Efektivní využití potenciálu místní sítě služeb, všichni aktéři pracují podle vize města, synergicky. Kapacity jsou udržitelné a jejich potřebnost reflektována. Město je koordinátorem osvěty, kampaní, spolupráce mezi subjekty, garantem aktivit typu milostivé léto. Město na základě auditu zpřehlední data, procesy, informace, komunikaci s veřejností o výši závazků vůči městu. Lidé z CS vědí, kam se na městě obrátit pro informaci o celkové výši dluhu vůči městu, vč. informací o umořování dluhu i v případě předání dluhu externímu subjektu. Město má dostatek dat a podkladů k vyhodnocení a nastavení kroků a politik (např. efektivnost dluhových amnestií, vymáhání dluhů, apod.).
Indikátor	existující vize; dobře fungující spolupráce (evaluační); transparentní informace o výši dluhu; audit
Gestor	SML
Termín	do roku 2025

Tabulka 12: Strategický cíl 4 – Ohrožené rodiny s dětmi

Strategický cíl 4 Ohrožené rodiny s dětmi	Díky adekvátní míře a způsobu podpory rodinám ohroženým sociálním vyloučením žijících v sociálně vyloučených lokalitách se zlepšuje jejich situace
Očekávané výsledky	Rodiny nejsou ohrožené ztrátou bydlení, finanční nestabilitou, patologiemi, rizikem umístění dětí v ústavní péči. Situace rodin se zlepšuje, dochází k zabydlování rodin ve standartních bytech. Děti prospívají ve škole. Dochází ke stabilizaci domácností. V těchto domácnostech mohou rodiče čas, který dříve věnovali krizovému zajištění základních životních potřeb, nyní věnovat péči o potomky a jejich rozvoj.
Indikátor	počet nově zabydlených rodin, nájemních smluv, počet finančního poradenství, počet stabilizovaných domácností, počet rodin, ve kterých se snížila míra zadluženosti
Gestor	NNO, SML
Termín	do roku 2025
Specifický cíl 4.1	Od roku 2022 je nastavena podpora ohroženým rodinám s dětmi v odpovídajících kapacitách a kvalitě
Očekávané výsledky	Město má vizi o aktivní spolupráci a koordinaci aktérů pomáhajícím rodinám a realizuje jí. Sociální odbory oddělené státní správy a samosprávy spolu úzce spolupracují. Na místní i krajské úrovni je dostatek služeb (SAS, terénní programy, NZDM, odlehčovací služby pro rodiče streetwork pro děti a mládež) pro podporu ohrožených rodin a mladých dospělých ze SVL. Existují ubytovací kapacity pro vícečetné rodiny. Školy mají nástroje k podpoře dětí ze SVL. Jsou zmírňovány bariéry, které mají za příčinu neúčast na předškolním vzdělávání
Indikátor	vize města a koordinátor, spolupracující sociální odbor, optimálně nastavená síť podpůrných služeb pro ohrožené rodiny, menší počet neúspěšných dětí ve vzdělávání
Gestor	SML, NNO, školy
Termín	do roku 2025
Specifický cíl 4.2	Je nastavena podpora rodinám s dětmi a mladým dospělým k úspěšnému dokončení základního stupně vzdělání a uplatnění na trhu práce
Očekávané výsledky	Děti neodcházejí předčasně ze základního vzdělávání, účastní se předškolního vzdělávání, získají základní stupeň vzdělání a pokračují ve studiu na střední škole, kterou dokončí a zvýší se jim šance uplatnit se plnohodnotně na trhu práce. Rodiče jsou informováni o následcích nedokončeného základního vzdělání svých dětí. Rodiče mají zvýšený sociální kapitál a důvěru v instituce.
Indikátor	menší počet tzv. „drop-outů“, větší účast na předškolním a dalším vzdělávání, vhodné volnočasové aktivity pro CS, doučovací aktivity, počet aktivit mezi subjekty (dítě, rodič, škola)
Gestor	SML, NNO, školy
Termín	do roku 2025
Specifický cíl 4.3	Rodiče z CS mají podporu při posilování svých rodičovských kompetencí
Očekávaná změna / dopad	Rodiny netrpí bytovou nouzí, extrémní předlužeností, nestabilními příjmy a chudobou a mohou se tak věnovat rozvoji rodičovských kompetencí a budování vztahů. V rodinách se objevuje méně vztahových problémů a je zajištěna ochrana dítěte.
Možné ukazatele	počet svépomocných skupin, odlehčovacích aktivit pro rodiče typu hlídání dětí a dalších, zlepšující se zdraví ohrožených rodin a dětí

Gestor	SML, NNO, školy
Termín	do roku 2025
Specifický cíl 4.4	Je posílena a modernizován infrastruktura (sociálních) služeb
Očekávaná změna / dopad	Od roku 2023 bude probíhat zkvalitněno zázemí sociálních a dalších služeb zabývajících se CS osob sociálně vyloučených, nebo soc. vyl. ohrožených
Možné ukazatele	počet pořízeních nemovitostí, výstavy, nebo rekonstrukce, modernizovaná infrastruktura služeb s adekvátním technicko - materiálním zázemím
Gestor	NNO; SML
Termín	od roku 2023

Tabulka 13: Strategický cíl 5 – Zaměstnanost

Strategický cíl 5 Zaměstnanost	Dojde ke snížení počtu osob, které jsou ve zhoršeném postavení na trhu práce, odstranění bariér pro vstup a udržení se na trhu práce
Očekávané výsledky	Sníží se počet dlouhodobě nezaměstnaných, dojde ke snížení sociálních hendikepů a bariér na straně CS a ke snížení bariér na straně zaměstnavatelů a tím se zvětší možnost uplatnění CS na trhu práce. Sníží se také závislost CS na sociálních dávkách, zadlužení CS, práce v šedé ekonomice a další neformální ekonomické aktivity CS.
Indikátor	snížení počtu nezaměstnaných, kteří jsou v evidenci úřadu práce déle, než 6 měsíců nebo 1 rok; počet osob, kterým se snížili min. 2 bariéry pro vstup do zaměstnání; počet osob, které vstoupily na trh práce; počet osob, které se udržely na trhu práce
Gestor	SML; ÚP; NNO
Termín	do roku 2027
Specifický cíl 5.1	Od roku 2022 je nastaven systém podpory k získání motivace a kompetencí CS k uplatnění se na trhu práce. Systém podpory odpovídá potřebám CS
Očekávané výsledky	Podpora v území odpovídá potřebám CS s ohledem na jejich nízké kompetence, bariéry (chudoba, nízký soc. status, exekuce, rasismus, ohrožené bydlení) a výsledkem je úspěch CS na trhu práce.
Indikátor	zvyšování kompetencí potřebných k uplatnění na trhu práce u mladých lidí ze SVL, počet adaptačních tréninkových a podporovaných míst, počet aktivit poskytnutého individuálně pracovního poradenství, mentoringu a koučinku; počet pracovní diagnostiky; počet životních anamnéz
Gestor	SML; ÚP; NNO
Termín	do roku 2025
Specifický cíl 5.2	Min. u 50 % osob z CS, které projdou programem podpory zaměstnání, dojde ke snížení bariér pro uplatnění se na trhu práce
Očekávané výsledky	Cílová skupina bude podporována při vstupu a udržení se na trhu práce. V rámci programu podpory bude s klientem sestavena při vstupu do projektu anamnéza, která určí bariéry jednotlivce pro vstup a udržení na trh práce a bude na nich s klientem pracovat, případně odkáže klienta na vhodnou odbornou službu. Na konci podpory vyhodnotí s klientem.
Indikátor	počet sestavených sociálních anamnéz klienta na začátku programu; počet osob se snížením min 2 bariér; počet spolupracujících organizací
Gestor	NNO; SML; ÚP
Termín	do roku 2027
Specifický cíl 5.3	Do roku 2025 se zvýší počet pracovních příležitostí pro zástupce CS

Očekávané výsledky	Bude se systematicky pracovat a podporovat vznik pracovních míst pro osoby z CS. Bude fungovat lokální síť zaměstnanosti, která bude propojovat zaměstnavatele a organizace pracující s CS a uchazeče o zaměstnání z CS. Lidé budou mít možnost přejít z podporovaného zaměstnání na běžný trh práce.
Indikátor	počet pracovních míst pro CS; počet spolupracujících aktérů; vznik platform
Gestor	NNO, SML, zaměstnavatelé
Termín	do roku 2027

Tabulka 14: Strategický cíl 6 – Zdraví

Strategický cíl 6 Zdraví	Osoby s dlouhodobou zkušeností s bezdomovectvím a obyvatelé sociálně vyloučených lokalit se účastní prevence a předchází se zvýšeným negativním dopadům na zdraví
Očekávané výsledky	Osoby z CS mají stejný přístup ke zdravotní péči, jako každý jiný. CS má zvýšené kompetence ve vztahu ke svému zdraví. Lékaři i sociální služby spolupracují mezi sebou a s CS bez předsudků. Funguje sociálně-zdravotní služba a je využívána.
Indikátor	vznik sociálně-zdravotní služby; zvýšení zdraví u CS; tematizovaná problematika
Gestor	NNO; SML; KÚLK; KHS; MZČR
Termín	do roku 2025
Specifický cíl 6.1	Do roku 2023 vznikne komplexní zdravotně-sociální služba
Očekávané výsledky	Vznik a udržení sociálně-zdravotní služby v ambulantní nebo terénní formě a její efektivní využití.
Indikátor	vznik sociálně-zdravotní služby, počet zapojených realizátorů (lékaři, sociální pracovníci aj.) počet ošetřených osob
Gestor	NNO; SML; KÚLK; KHS; MZČR
Termín	do roku 2025
Specifický cíl 6.2	Je nastaven systém podpory zdraví pro osoby ohrožené sociálním vyloučením
Očekávané výsledky	Existuje koordinátor zdraví, CS je v důsledku pravidelné a efektivní osvětové činnosti poučena v tématu péče o zdraví. V SVL je eliminován výskyt impetigo, štěnic, vši aj.
Indikátor	koordinátor zdraví; mediátor zdraví
Gestor	NNO; SML; KÚLK; KHS; MZČR
Termín	do roku 2025

3.3 Opatření

Bezpečnost: Specifický cíl 1.1: Do roku 2025 vznikne zázemí, které budou moci využívat i děti a mládež ze soc. znevýhodněného prostředí.

Tabulka 15: Opatření – Bezpečnost

Opatření 1.1.1	Kultivovat prostor a posílit preventivní práci s dětmi a mládeží v zařízeních i v terénu (skatepark, SVL, ubytovny, lokality městského bydlení, veřejný prostor)
-----------------------	---

Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - vznik krytého skateparku, případně modernizace původního venkovního skateparku a jeho provoz zajištěn terénními pracovníky pro děti a mládež - činnost NZDM - činnosti volnočasových a komunitních klubů pracujících s cílovou skupinou dětí a mládeže ohrožené sociálním vyloučením - terénní práce s dětmi a mládeží (streetwork) pro smysluplné trávení volného času pro cílovou skupinu 50 osob
Cílová skupina	obyvatelé sociálně vyloučených a ohrožených lokalit (sídliště) a obyvatelé v sousedství - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	počty NZDM a klubů, počty osob/dětí navštěvujících zařízení; existence služby streetwork pro děti a mládež; počet dětí/mládeže, které umí aktivně a smysluplně trávit svůj volný čas; počet dětí/mládeže, u kterých došlo k pozitivnímu posunu v oblasti chování (snížení projevů rizikového chování, změna postoje k rizikovému chování, schopnost sebenáhledu, schopnost spolupráce)
Odpovědný subjekt	NNO; SML; příspěvkové organizace
Harmonogram	zahájení / ukončení realizace, případně etapy realizace, je-li relevantní
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+; MŠMT; jiné
Předpoklad realizace	existence vhodného realizátora
Vazba na další opatření / cíle	

Bezpečnost: Specifický cíl 1.2: Od r. 2022 dojde k posílení bezpečnosti veřejného pořádku a zkvalitnění občanského soužití v SVL a okolí.

Opatření 1.2.1	Působit preventivně a mediovat případné konflikty v lokalitách sociálního vyloučení, dále v jejich okolí a ve veřejném prostoru působením asistentů prevence kriminality
Popis opatření	<p>působení APK ve výši 10,0 úvazku prevence kriminality nerespresivním působením APK mediátorská činnost (komunikace, vlastní přítomnost, informování o právech a povinnostech) snížování možností vzniku konfliktů mezi obyvateli SVL a okolím spolupráce s příslušnými odbory města a NNO, s romským poradcem, protidrogovým poradcem, manažerem prevence kriminality, občanskou poradnou apod. vzdělávání a zvyšování měkkých dovedností u APK umožnit alespoň částečnou zaměstnanost osob dlouhodobě nezaměstnaných</p>
Cílová skupina	obyvatelé sociálně vyloučených a ohrožených lokalit (sídliště) a obyvatelé v sousedství - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	vznik 10 pozic APK
Odpovědný subjekt	SML; MPL
Harmonogram	11/2022 – 11/2025
Předpokládané náklady	18 674 880 Kč
Zdroje financování	OPZ+; MVČR; jiné
Předpoklad realizace	od roku 2022
Vazba na další opatření / cíle	

Opatření 1.2.2	Zvýšit bezpečnost a veřejný pořádek, posílit osobní odpovědnost občanů za dodržování bezpečnostních standardů a společenských norem
Popis opatření	vznik pozice domovník-preventista, ve výši 6,00 úvazku, v souladu s metodikou MV ČR vytvoření podmínek pro dlouhodobé udržení pořádku, společensky žádoucích vztahů a jednání snižování možností vzniku konfliktů mezi obyvateli SVL a okolím posílení odpovědnosti nájemníků za užívání svěřeného majetku metodické vedení, vzdělávání a supervize domovníků za účelem rozvoje jejich pracovních schopností a dovedností umožnit alespoň částečnou zaměstnanost osob dlouhodobě nezaměstnaných
Cílová skupina	obyvatelé sociálně vyloučených a ohrožených lokalit (sídliště) a obyvatelé v sousedství - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	vznik 6 pozic domovníků-preventistů
Odpovědný subjekt	SML
Harmonogram	11/2022 – 11/2025
Předpokládané náklady	21 371 280 Kč
Zdroje financování	OPZ+; MVČR; jiné
Předpoklad realizace	od roku 2022
Vazba na další opatření / cíle	opatření 2.2.1
Opatření 1.2.3	Pozitivními vzory motivovat osoby sociálně vyloučené a sociálním vyloučením ohrožené k volení vhodných životních strategií
Popis opatření	- zmapování osob z CS, s vazbou na město Liberec, které vedou uspokojivý nebo naplňující život - tvorba krátkých medailonků (video, text) s těmito osobami - prezentování medailonků na komunikačních platformách města, sociálních sítích a spřátelených médiích příp. besedy s účastníky - motivování dalších lidí, zejména dětí a mládeže
Cílová skupina	obyvatelé sociálně vyloučených a ohrožených lokalit (sídliště) a obyvatelé v sousedství - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	minimálně 7 zveřejněných medailonků
Odpovědný subjekt	SML/NNO
Harmonogram	během platnosti PSZ
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	bez zdrojů; SML; nadace
Předpoklad realizace	od roku 2022
Vazba na další opatření / cíle	
Opatření 1.2.4	Do roku 2025 iniciovat službu komunitní práce pro 50 obyvatel SVL a okolí
Popis opatření	mapování kontextu komunity síťování a participace komunity pojmenování společných potřeb členů komunity a definování prostředků k jejich uspokojení metodické vedení, vzdělávání a supervize komunitních pracovníků za účelem rozvoje jejich pracovních schopností a dovedností
Cílová skupina	obyvatelé sociálně vyloučených a ohrožených lokalit (sídliště) a obyvatelé v sousedství - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	vznik projektu/initiativy; 50 zapojených členů komunity a posun v míře jejich participaci: 1. neúčast, 2. informování, 3. konzultace, 4. zapojování, 5.

	interaktivní (partnerská) spolupráce, 6. spontánní mobilizace/sebemobilizace.
Odpovědný subjekt	NNO
Harmonogram	03/2023-03/2026
Předpokládané náklady	14 061 600 Kč
Zdroje financování	OPZ+; jiné
Předpoklad realizace	realizátoři mezi sebou nesoupeří, pokrývají službou jiné potřebné části města např. 1. služba na periferii a 2. služba v centru města
Vazba na další opatření / cíle	opatření 1.2.5.
Opatření 1.2.5	Do roku 2025 iniciovat další službu komunitní práce pro 12 osob ze SVL a okolí s dopadem na dalších 250 členů komunity
Popis opatření	mapování kontextu komunity síťování a participace komunity pojmenování společných potřeb členů komunity a definování prostředků k jejich uspokojení metodické vedení, vzdělávání a supervize komunitních pracovníků za účelem rozvoje jejich pracovních schopností a dovedností
Cílová skupina	obyvatelé sociálně vyloučených a ohrožených lokalit (sídliště) a obyvatelé v sousedství - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	vznik projektu/iniciativy; 12 zapojených členů komunity a posun v míře jejich participaci: 1. neúčast, 2. informování, 3. konzultace, 4. zapojování, 5. interaktivní (partnerská) spolupráce, 6. spontánní mobilizace/sebemobilizace. S dopadem na dalších 250 členů komunity
Odpovědný subjekt	NNO
Harmonogram	10/2022-10/2025
Předpokládané náklady	3 105 748,80 Kč
Zdroje financování	OPZ+; jiné
Předpoklad realizace	realizátoři mezi sebou nesoupeří, pokrývají službou jiné potřebné části města např. 1. služba na periferii a 2. služba v centru města
Vazba na další opatření / cíle	opatření 1.2.4

Bezpečnost: Specifický cíl 1.3: V území je od roku 2022 dostatek preventivních programů pro osoby po výkonu trestu, vycházejících z ústavní péče, při přechodu z instituce do běžného života a integrace do společnosti

Opatření 1.3.1	Vytvořit nebo posílit preventivní opatření pro osoby z VTOS, ústavní péče nebo osoby vykonávající alternativní trest a jejich blízké
Popis opatření	- resocializační a probační program - sociálně právní poradenství a doprovázení pachatelům deliktů a jejich blízkým - včasná intervence u vykázaných osob

	<ul style="list-style-type: none"> - socio-terapeutické programy - mimo-soudní řešení konfliktů - podpora mladistvých a dospělých při vykonávání alternativního trestu
Cílová skupina	obyvatelé sociálně vyloučených a ohrožených lokalit (sídliště) a obyvatelé v sousedství - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	50 podpořených osob
Odpovědný subjekt	NNO
Harmonogram	12/2022 – 12/2025
Předpokládané náklady	2 787 170,40 Kč
Zdroje financování	OPZ+; MVČR; jiné
Předpoklad realizace	na konci roku 2022
Vazba na další opatření / cíle	opatření 3.1.1

Bydlení: Specifický cíl 2.1: Zvýšit kapacity sociálního a dostupného bydlení v obecním bytovém fondu a na soukromém trhu pro CS domácností vyloučených z bydlení

Tabulka 16: Opatření – Bydlení

Opatření 2.1.1	Od roku 2022 realizovat a koordinovat projekty sociálně-reálného činnosti, které přinesou nejméně 50 bytů pro potřeby CS
Popis opatření	Sociálně-reálná činnost může být realizována jak pod městem, tak jednotlivými organizacemi. Sociálně-reálná činnost je postavená na cílené komunikaci se soukromými majiteli standardního bydlení, kteří díky metodicky ošetřenému systému garancí a podpory cílové skupině poskytují byty pro potřeby bydlení cílové skupiny. V případě realizace této činnosti více aktéry je nutná vzájemná koordinace a rozdělení rolí, např. dle specifických CS.
Cílová skupina	osoby vyloučené z bydlení dle ETHOS - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza; konkrétně osoby s duševním onemocněním přicházející z institucí, domácnosti v kategorii bez bytu - uživatelé azylových domů; domácnosti diskriminované na trhu s bydlením kvůli etnicitě, předlužením a dalším aspektům života; další skupiny mohou být specifikovány
Indikátory	zavedení sociálně-reálné služby; zprostředkování min. 30 bytů pro CS
Odpovědný subjekt	NNO; SML
Harmonogram	do roku 2025
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+; IROP; ITI; jiné
Předpoklad realizace	vznik sociálně realizační služby, příznivé podmínky na trhu s bydlením, motivace soukromých vlastníků ke zprostředkování svých bytů
Vazba na další opatření / cíle	po reformulaci opatření provázat
Opatření 2.1.2	Do konce roku 2027 dokončit rekonstrukci 168 bytových jednotek a pokračovat ve výstavbě a rekonstrukci na cílový stav 2000 bytů v bytovém fondu města Liberce
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - dokončení realizace stávajících projektů IPRÚ/IROP a jejich procesní napojení na systém bydlení SML - realizace nových projektů (Výstavba, IROP, případně jiné) - výkup a úprava soukromých nemovitostí (“obchod s chudobou”)

Cílová skupina	osoby vyloučené z bydlení dle ETHOS - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	počty a dispozice bytových jednotek, o které je bytový fond navýšen
Odpovědný subjekt	SML
Harmonogram	58 nových bytů ro roku 2023; 60 zrekonstruovaných bytů do roku 2026; 50 nových bytů do roku 2027; příp. další počty nových/zrekonstruovaných bytů
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	IROP; jiné
Předpoklad realizace	personální kapacity SML, příprava žádostí, podání žádostí; splnění náležitostí investičního projektu, kapacity stavebního sektoru, splnění podmínek Stavebního Úřadu; dohoda se soukromými majiteli bytového fondu
Vazba na další opatření / cíle	
Opatření 2.1.3	Rozvíjet systém spolupráce se soukromníky, kteří se chtějí podílet na projektech sociálního bydlení
Popis opatření	Město vede diskuzi se soukromníky, iniciuje komunikaci a motivuje soukromníky k podílení se vytváření podmínek k bydlení pro CS níže popsanou
Cílová skupina	osoby vyloučené z bydlení dle ETHOS - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	počet bytů využívaných CS; počet rekonstruovaných/vystavěných bytů pro bydlení CS
Odpovědný subjekt	soukromníci, SML
Harmonogram	do roku
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	jiné
Předpoklad realizace	dobrá komunikace města se soukromníky, motivace soukromníků; participace soukromníků na společném zájmu města a obyvatel
Vazba na další opatření / cíle	opatření 2.1.4
Opatření 2.1.4	Monitorovat diskriminaci na trhu s bydlením a adekvátně na ni reagovat
Popis opatření	Opatření reaguje na situaci široce rozšířené diskriminace určitých cílových skupin na trhu s bydlením. Opatření cílí na sběr evidence diskriminačních faktorů na soukromém trhu s byty, zahrnuje komunikaci s diskriminovanými, advokacii ve prospěch cílové skupiny a právní podporu; v rámci antidiskriminačních aktivit je možné jednak asertivně komunikovat s majiteli bydlení, aby od diskriminace upustili, tak předávat konkrétní antidiskriminační podněty příslušným úřadům (např. tzv. veřejnému ochránci práv)
Cílová skupina	osoby v bytové nouzi dle ETHOS, které jsou zároveň předmětem diskriminace (cítí se diskriminované z konkrétního důvodu a tento svůj pocit vyjádří); základní diskriminační faktory: etnicita, složení domácnosti, zdravotní stav, gender, předlužení
Indikátor	Zprávy o diskriminaci z konkrétních důvodů, analýzy diskriminačních praktik, počty aktivních intervencí, počty dosažených dohod s majiteli bydlení
Odpovědný subjekt	NNO; obec
Harmonogram	od 2023
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022

Zdroje financování	OPZ+; výzva Housing Led; jiné
Předpoklad realizace	aktivní realizátor s inovativním přístupem
Vazba na další opatření / cíle	opatření 2.1.3
Opatření 2.1.5	Zřízení městské noclehárny
Popis opatření	Pořízení, výstavba, nebo rekonstrukce prostor vhodných pro městskou noclehárnu, která poskytne osobám bez přístřeší důstojnou formu pomoci při přenocování, či uspokojení hygienických potřeb
Cílová skupina	osoby vyloučené z bydlení dle ETHOS - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	projektová dokumentace, rekonstrukce objektu, pořízení vnitřního vybavení, kolaudace, maximálně 40 lůžek
Odpovědný subjekt	obec
Harmonogram	od 2023
Předpokládané náklady	55 680 000 Kč
Zdroje financování	IROP; jiné
Předpoklad realizace	opatření realizuje obec
Vazba na další opatření / cíle	

Bydlení: Specifický cíl 2.2: Rozvíjet komplexní programy sociálního bydlení (vstup a podpora při udržení v bydlení) pro CS vyloučených z bydlení a cíleně podporovat v překonávání bariér pro vstup a udržení v bydlení

Opatření 2.2.1	Udržení a rozvoj služby jednotného kontaktního místa bydlení jako vstupu do městského bydlení, včetně zjišťování a managementu potřeb cílové skupiny
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - registrace zájemců o bydlení a vytvoření pořadníku žadatelů bydlení - zajištění sociálních šetření a case management osob a domácností v bytové nouzi (vyhodnocení situace, návrh řešení, párování na byt s ohledem na sociální mix v bytových domech města a nastavení podpory) - sběr žádostí o byt a administrativních podkladů, ověření dluhů na městě - zabydlování klientů a zajištění prevence ztráty bydlení - základní dluhové a právní poradenství ve vztahu k bydlení - koordinace sociální práce v bydlení a přímá sociální práce s dopadem snižování bariér pro vstup a udržení se na trhu s bydlením - spolupráce s dalšími odbornými službami, včetně potravinová banky a nábytkové banky - podpora osob vycházejících z institucí při přechodu do bydlení
Cílová skupina	osoby vyloučené z bydlení dle ETHOS - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	udržení a rozvoj služby jednotného odborného vstupu do systému bydlení, 40 zabydlených domácností, z toho 10 v režimu Housing First/bydlení především, min. 7,00 HPP v přímé práci s CS
Odpovědný subjekt	SML
Harmonogram	od 01/2023 do 01/2026
Předpokládané náklady	24 986 696 Kč
Zdroje financování	OPZ+; jiné

Předpoklad realizace	finanční zdroje a odborná kapacita centra, aktivní realizátor, spolupráce aktérů a odborů na městě (dluhy, majetková správa); spolupráce dalších aktérů (PSB, Agentura)
Vazba na další opatření / cíle	opatření 1.2.2; opatření 4.1.5; opatření 4.1.6
Opatření 2.2.2	Minimálně 15 klientů sociální služby azylového domu přejde do standartního bydlení s podporou sociální služby
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - zajištění bytů z městského bytového fondu nebo na soukromém trhu - mapování situace uživatelů azylového domu s ohledem na bydlení - práce na kompetencích uživatelů - párování uživatel/byt (komunikace s majiteli bytu) - zabydlování CS - podpora v udržení samostatného bydlení - správa Garančního fondu - pilotní ověření a tvorba metodických postupů
Cílová skupina	osoby vyloučené z bydlení dle ETHOS - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	CS zabydlená v 15-ti bytech
Odpovědný subjekt	NNO
Harmonogram	od 01/2023 do 01/2026
Předpokládané náklady	12 578 916,00 Kč
Zdroje financování	OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	zajištění bytů, komunikace s majiteli bytů
Vazba na další opatření / cíle	
Opatření 2.2.3	Organizace pracující s CS sociálně znevýhodněných a ohrožených aktivně podporují své klienty a vytvářejí podmínky pro vstup a udržení se v bydlení
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - zajištění bytů (včetně výstavby, rekonstrukce, sociálně-realistní činnosti) - získání a udržení bydlení CS a tím zlepšení života i v dalších oblastech CS - podpora domácností dle jejich specifických potřeb, při vstupu do bydlení a jeho udržení - minimálně 5 bytů CS ohrožených sociálním vyloučením s duševním a zdravotním hendikepem - minimálně 20 bytů CS ohrožených sociálním vyloučením se zdravotním hendikepem
Cílová skupina	osoby vyloučené z bydlení dle ETHOS - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	počet bytů; počet domácností; počet pracovníků přímé podpory; počet nástrojů podpory
Odpovědný subjekt	NNO
Harmonogram	do roku 2027
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	zajištění bytů; komunikace s majiteli bytů; poskytnutí dotace
Vazba na další opatření / cíle	

Dluhy: Specifický cíl 3.1: Zajištění dostatečné podpory dluhového poradenství pro osoby s nízkými kompetencemi a kumulací sociálních hendikepů

Tabulka 17: Opatření – Dluhy

Opatření 3.1.1	Od r. 2023 dojde k posílení kapacit dluhového poradenství o 1,5 úvazku dluhového poradce a bude navýšena kapacita osob podpořených dluhovým poradenstvím min. o 40 osob/rok
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - snížení dluhové zátěže CS prostřednictvím zvýšení dostupnosti dluhového poradenství - aktivizace zadlužených, předlužených a exekovaných - zmapování dluhů - zapojení resocializačního pracovníka
Cílová skupina	osoby ohrožené dluhy, osoby v exekuci, osoby v exekuci zvláště ohrožené
Indikátor	počet osob podpořených dluhovým poradenstvím; počet úvazků
Odpovědný subjekt	NNO
Harmonogram	2023 – 2025; 2025 - 2027
Předpokládané náklady	5 849 424 Kč
Zdroje financování	OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	obsazení pozice dluhového poradce a resocializačního pracovníka
Vazba na další opatření / cíle	opatření 1.3.1

Dluhy: Specifický cíl 3.2: Město koordinuje podporu v dluhové oblasti na území města. Vyhodnocuje postupy a nastavuje systematickou prevenci a osvětu

Opatření 3.2.1	Od roku 2022 je zřízena pozice koordinátora dluhových aktivit za účelem nastavení spolupráce a koordinace aktérů, kteří pracují s CS a za účelem zpřehlednění vnitřních procesů a zajištění komunikace uvnitř úřadu
Popis opatření	Uplatňuje koordinovaný přístup, na základě posbíraných a vyhodnocených dat. Zprostředkovává vzájemnou znalost organizací a jejich průběžné vzdělávání. Dohlíží na to, aby všechny organizace uplatňovaly tzv. Dluhové minimum, které odráží potřeby CS v Liberci. Zajišťuje komunikaci mezi jednotlivými odbory za účelem zpřehlednění informací a dat pro veřejnost, CS a aktéry.
Cílová skupina	osoby ohrožené dluhy, osoby v exekuci, osoby v exekuci zvláště ohrožené
Indikátor	pozice koordinátora; počet školení; počet účastníků; počet organizací
Odpovědný subjekt	SML
Harmonogram	minimálně od roku 2024 po dobu potřeby
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	SML; KÚLK; jiné
Předpoklad realizace	
Vazba na další opatření / cíle	
Opatření 3.2.2	Město má jednotnou centrální evidenci sdružující všechny závazky občanů vůči městu a vymáhá dluhy napřímo
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - sbírání a vyhodnocování dat v čase (včetně přehled o dluzích občanů vůči městu). Audit efektivity a přehlednosti procesů - jednotný postup pro vymáhání pohledávek z vlastních kapacit města - koordinovaný přenos a sdílení informací v rámci úřadu směrem k veřejnosti

	- město má přehled, kdo a za co mu dluží a dokáže tuto informaci dlužníkovi na požádání poskytnout
Cílová skupina	osoby ohrožené dluhy, osoby v exekuci, osoby v exekuci zvláště ohrožené
Indikátor	audit; interní metodika jednotného způsobu pro vymáhání pohledávek; centrální evidence
Odpovědný subjekt	SML, příp. NNO
Harmonogram	nejdéle od r. 2024
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	využití vlastních kapacit města, jednotný postup pro vymáhání pohledávek
Vazba na další opatření / cíle	vazba na opatření 3.2.4
Opatření 3.2.3	Město má na základě vyhodnocených dat nastavenou prevenci, osvětové aktivity a ucelenou kampaň v oblasti dluhů
Popis opatření	- informační kampaň realizována informačních platformách města (Zpravodaj, facebook, internetové stránky) dále třeba i ve veřejném prostoru MHD apod. - do šíření se zapojí i místní NNO - informační kampaň by měla reagovat na aktuální dění a odpovídat např. na zvýšenou nabídku neetických půjček v období Vánoc nebo propagovat akce typu „Milostivé léto“ nebo reflektovat nové trendy v oddlužování, situaci obyvatel v souvislosti s prohlubováním ekonomických krizí
Cílová skupina	osoby ohrožené dluhy, osoby v exekuci, osoby v exekuci zvláště ohrožené
Indikátor	počet výstupů v médiích, počet výstupů ve veřejném prostoru, počet zapojených organizací, počet sledujících
Odpovědný subjekt	SML, případně NNO (z projektu)
Harmonogram	
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	využití vlastních kapacit města nebo aktivita v rámci projektů OPZ+ případně jiných
Vazba na další opatření / cíle	

Ohrožené rodiny s dětmi: Specifický cíl 4.1: Od roku 2022 je nastavena podpora ohroženým rodinám s dětmi v odpovídajících kapacitách a kvalitě

Tabulka 18: Opatření – Ohrožené rodiny s dětmi

Opatření 4.1.1	Od roku 2023 dojde ke vzniku sociálně aktivizační služby pro ohrožené rodiny s pozicí integračního pracovníka
Popis opatření	- vznik SAS s pozicí integračního pracovníka se znalostí problematiky cizinců - pomocí SAS překonávat nepříznivou sociální situaci rodin - spolupráce s OSPOD a postup v souladu s IPOD /pokud je relevantní) - řešení témat v rodině např.: vzdělání dětí, rodinné a sociální vazby, zdraví, bydlení, finance, zaměstnání, - nabídka klubových aktivit - zapojení dobrovolníků pro práci s rodinami

	- metodika osvědčených metod
Cílová skupina	rodiny a jednotlivci vyloučení a sociálním vyloučením ohrožení - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	min. 5,00 HPP v přímé péči, 1 nová metodika, 300 podpořených osob, 70 osob podpořených 40+ hodin
Odpovědný subjekt	NNP, partnerská NNO
Harmonogram	od 01/2023 do 01/2026
Předpokládané náklady	20 899 781,28 Kč
Zdroje financování	OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	domluva mezi NNO na partnerství při projektu, obsazená pozice integračního pracovníka, vůle dobrovolníků se zapojit, zapojení do krajské sítě sociálních služeb Libereckého kraje
Vazba na další opatření / cíle	opatření 4.1.2, opatření 4.1.3
Opatření 4.1.2	Od roku 2023 dojde ke vzniku sociálně aktivizační služby pro ohrožené rodiny s bližší znalostí potřeb Romů
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - vznik SAS s bližší znalostí Romů - pomocí SAS překonávat nepříznivou sociální situaci rodin - spolupráce s OSPOD a postup v souladu s IPOD /pokud je relevantní) - řešení témat v rodině např.: vzdělání dětí, rodinné a sociální vazby, zdraví, bydlení, finance, zaměstnání
Cílová skupina	rodiny a jednotlivci vyloučení a sociálním vyloučením ohrožení - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	min. 2,00 HPP v přímé péči, 30 podpořených osob, 30 osob podpořených 40+ hodin
Odpovědný subjekt	NNO
Harmonogram	od 01/2023 do 01/2026
Předpokládané náklady	10 915 102,80 Kč
Zdroje financování	OPZ+ (KPSV+)
Předpoklad realizace	zapojení do krajské sítě sociálních služeb Libereckého kraje
Vazba na další opatření / cíle	opatření 4.1.1, opatření 4.1.3
Opatření 4.1.3	Od roku 2023 dojde ke vzniku sociálně aktivizační služby pro ohrožené rodiny s bližší znalostí osob se speciálními zdravotními potřebami
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - vznik SAS s bližší znalostí osob se zdravotním hendikepem - pomocí SAS překonávat nepříznivou sociální situaci rodin - spolupráce s OSPOD a postup v souladu s IPOD /pokud je relevantní) - řešení témat v rodině např.: vzdělání dětí, rodinné a sociální vazby, zdraví (celková životní kondice), bydlení, finance, zaměstnání
Cílová skupina	rodiny a jednotlivci vyloučení a sociálním vyloučením ohrožení - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	min. 2,00 HPP v přímé péči; 100 podpořených osob; 30 osob podpořených 40+ hodin
Odpovědný subjekt	NNO
Harmonogram	od 01/2023 do 01/2026
Předpokládané náklady	14 053 471,71 Kč
Zdroje financování	OPZ+; jiné
Předpoklad realizace	zapojení do krajské sítě sociálních služeb Libereckého kraje
Vazba na další opatření / cíle	opatření 4.1.1, opatření 4.1.2

Opatření 4.1.4	Koordinovat podporu pro ohrožené rodiny. Nastavení komunikačních kanálů, poskytované pomoci. Využití multidisciplinárního týmu a metody case-managementu
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - koordinátor na městě zajišťuje pravidelnou komunikaci mezi aktéry - je určen způsob a minimální rozsah pomoci např. „dluhové minimum“, jako základ, který poskytne jakákoli organizace v území - využívání disciplinárního týmu/ů a metod case-managementu
Cílová skupina	rodiny a jednotlivci vyloučení a sociálním vyloučením ohrožení - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	koordinátor při městě, počet multidisciplinárních týmů, počet poskytnuté podpory tzv. case managementu
Odpovědný subjekt	SML, NNO
Harmonogram	do roku 2025
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	kapacita na městě, systematická práce, spolupráce aktérů v lokalitě
Vazba na další opatření / cíle	
Opatření 4.1.5	Udržet a případně rozvíjet službu potravinové banky
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - spolupráce s potravinovou bankou při podpoře ohrožených rodin a dalších osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených - efektivní nastavení materiální pomoci vyplývající z bližší znalosti případu klienta/ů
Cílová skupina	rodiny a jednotlivci vyloučení a sociálním vyloučením ohrožení - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	spolupráce NNO potravinovou bankou, vydaná potravinová pomoc
Odpovědný subjekt	NNO
Harmonogram	od roku 2022
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+, KÚLK, jiné
Předpoklad realizace	existence služby v regionu
Vazba na další opatření / cíle	opatření 4.1.6
Opatření 4.1.6	Udržet a případně rozvíjet službu nábytkové banky
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - spolupráce s nábytkovou bankou při podpoře ohrožených rodin a dalších osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených - efektivní nastavení materiální pomoci vyplývající z bližší znalosti případu klienta/ů
Cílová skupina	rodiny a jednotlivci vyloučení a sociálním vyloučením ohrožení - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	spolupráce NNO s nábytkovou bankou, vydaná nábytková pomoc
Odpovědný subjekt	NNO
Harmonogram	od roku 2022
Předpokládané náklady	
Zdroje financování	OPZ+, KÚLK, jiné
Předpoklad realizace	existence služby v regionu
Vazba na další opatření / cíle	opatření 4.1.5

Ohrožené rodiny s dětmi: Specifický cíl 4.2: Je nastavena podpora rodinám s dětmi a mladým dospělým k úspěšnému dokončení základního stupně vzdělání a uplatnění na trhu práce

Opatření 4.2.1	Podporovat rodiny při styku s institucemi a při zajištění rovných podmínek ke vzdělání a zaměstnání
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - motivace rodičů k docházce dětí do MŠ a ZŠ - podpora rodin v komunikaci se školou a dalšími institucemi - komunikace problematiky a intervence na úrovni město-škola, rodina-škola, rodina/žák-NNO - podpora při zajištění rovných podmínek ke vzdělání a zaměstnání
Cílová skupina	ohrožené rodiny a další osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené
Indikátor	počet podpořených rodin/osob, počet zainteresovaných institucí
Odpovědný subjekt	NNO, SML, instituce
Harmonogram	do roku 2025
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+, MŠMT, jiné
Předpoklad realizace	správná motivace CS, existence SAS, pozitivní přístup SML a institucí
Vazba na další opatření / cíle	opatření 4.1.1, opatření 4.1.3, opatření 4.1.4
Opatření 4.2.2	Posílit aktivity doučování a zájmových skupin (kroužků)
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - doučování pro děti základních a středních škol - kroužky zdarma s chápáním bariér CS (občasná docházka, špatné materiální zázemí apod.)
Cílová skupina	ohrožené rodiny a další osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené
Indikátor	počet doučování (hodin/osob), počet vytvořených a využitých zájmových kroužků a skupin zdarma
Odpovědný subjekt	SML, NNO, Kraj
Harmonogram	do roku 2025
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+, MŠMT, jiné
Předpoklad realizace	existence aktivit, reflektování specifických potřeb CS
Vazba na další opatření / cíle	opatření 4.2.1

Ohrožené rodiny s dětmi: Specifický cíl 4.3: Rodiče z CS mají podporu při posilování svých rodičovských kompetencí

Opatření 4.3.1	Posilovat rodičovské kompetence, vytvořit podmínky pro zvyšování kompetencí rodičů
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - posilovat rodičovské kompetence zejména těmito aktivitami: - svépomocná skupina - terapeutická skupina (pro rodiče, jednotlivce...) - programy osobního rozvoje - zvyšování kompetencí v oblasti zdraví aj. - vytvoření podmínek pro zvyšování kompetencí zejména časové např. bezplatné hlídání dětí

Cílová skupina	ohrožené rodiny a další osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené
Indikátor	počet svépomocných skupin, počet programů osobního rozvoje, počet aktivit vedoucích ke zvyšování kompetencí
Odpovědný subjekt	NNO
Harmonogram	do roku 2025
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	
Vazba na další opatření / cíle	opatření 5.2.1

Ohrožené rodiny s dětmi: Specifický cíl 4.4: Je posílena a modernizována infrastruktura (sociálních) služeb

Opatření 4.4.1	Od roku 2023 vznikne odpovídající zázemí pro Centrum bydlení Liberec a sociálně realitní službu
Popis opatření	Pořízení, výstavba, nebo rekonstrukce prostor s adekvátním technicko-materiálním zázemím pro potřeby Centrum bydlení Liberec a sociálně realitní služby
Cílová skupina	ohrožené rodiny a další osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené
Indikátory	projektová dokumentace, rekonstrukce objektu, pořízení vnitřního vybavení, kolaudace
Odpovědný subjekt	NNO; SML
Harmonogram	od 2023
Předpokládané náklady	57 590 000 Kč
Zdroje financování	IROP; jiné
Předpoklad realizace	Fungující služba, dostupné objekty
Vazba na další opatření / cíle	
Opatření 4.4.2	Zkvalitnění materiálně technického stavu azylového domu
Popis opatření	Rekonstrukce budovy azylového domu včetně pořízení vnitřního vybavení za účelem úspory na energiích a zlepšení materiálně technického stavu pro poskytování služby.
Cílová skupina	osoby v bytové nouzi dle ETHOS
Indikátor	projektová dokumentace, rekonstrukce objektu, pořízení vnitřního vybavení, kolaudace
Odpovědný subjekt	NNO; SML
Harmonogram	od 2023
Předpokládané náklady	78 590 000 Kč
Zdroje financování	IROP; jiné
Předpoklad realizace	aktivní realizátor a majitel budovy
Vazba na další opatření / cíle	
Opatření 4.4.3	Nákup nemovitosti za účelem poskytování sociální služby pro osoby s postižením, duševním onemocněním nebo jinými specifickými potřebami a jejich rodiny
Popis opatření	Pořízení objektu a stavební úpravy a modernizace, které vytvoří podmínky pro kvalitní poskytování sociálních služeb, nákup zařízení a vybavení

	sociálních služeb, obnova a zkvalitnění materiálně technické základy sociálních služeb
Cílová skupina	osoby sociálně vyloučené, nebo sociálním vyloučením ohrožené, osoby s postižením; osoby s duševním onemocněním; osoby se specifickými potřebami; rodiny těchto osob
Indikátor	spolupráce NNO s nábytkovou bankou, vydaná nábytková pomoc
Odpovědný subjekt	NNO; obec
Harmonogram	od roku 2023
Předpokládané náklady	74 000 000 Kč
Zdroje financování	IROP; jiné
Předpoklad realizace	existence služby v regionu
Vazba na další opatření / cíle	
Opatření 4.4.4	Rekonstrukce zázemí pro zkvalitnění poskytování soc. služby NZDM
Popis opatření	Zateplení střechy a obálky budovy včetně návazných prací; úpravy interiéru; rekonstrukce topné soustavy či jiné stavební úpravy nemovitosti za účelem zkvalitnění materiálně technické základy služby NZDM
Cílová skupina	osoby s postižením; osoby s duševním onemocněním; osoby se specifickými potřebami; rodiny těchto osob
Indikátor	
Odpovědný subjekt	NNO; SML
Harmonogram	od roku 2023
Předpokládané náklady	13 000 000 Kč
Zdroje financování	IROP; jiné
Předpoklad realizace	existence služby v regionu
Vazba na další opatření / cíle	
Opatření 4.4.5	Pořízení zázemí pro sociální službu terénních programů, nebo odborného sociálního poradenství
Popis opatření	Zateplení střechy a obálky budovy včetně návazných prací; úpravy interiéru; rekonstrukce topné soustavy či jiné stavební úpravy nemovitosti za účelem zkvalitnění materiálně technické základy služby NZDM
Cílová skupina	osoby sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené
Indikátor	projektová dokumentace, nákup budovy vhodné pro sociální službu terénní programy; odborné sociální poradenství
Odpovědný subjekt	NNO; SML
Harmonogram	od roku 2023
Předpokládané náklady	27 000 000 Kč
Zdroje financování	IROP; jiné
Předpoklad realizace	existence služby v regionu
Vazba na další opatření / cíle	

Zaměstnanost: Specifický cíl 5.1: Od roku 2022 je nastaven systém podpory k získání motivace a kompetencí CS k uplatnění na trhu práce. Systém podpory odpovídá potřebám CS

Tabulka 19: Opatření – Zaměstnanost

Opatření 5.1.1	Od roku 2022 je vytvořeno min. 30 adaptačních pracovních míst pro osoby zvláště znevýhodněné na trhu práce
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - vznik min. 30 adaptačních míst - seznámení s pracovištěm - podpora CS při adaptaci na pracovní kolektiv a řešení vzniklých pracovních problémů - vysvětlení a nápomoc při zvládání pracovních činností
Cílová skupina	osoby dlouhodobě nezaměstnané; osoby zvláště zranitelné na trhu práce (kumulace hendikepů, nízké nebo žádné vzdělání, nízký věk, předdůchodový věk, osoby pečující, apod.)
Indikátor	počet nově vzniklých adaptačních míst, počet mzdových příspěvků; počet osob
Odpovědný subjekt	SML; NNO
Harmonogram	do roku 2027
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+; jiné
Předpoklad realizace	realizátor umí pracovat s CS a reaguje na individuální potřeby CS
Vazba na další opatření / cíle	opatření 5.1.2; opatření 5.1.3; opatření 5.1.4
Opatření 5.1.2	Od roku 2022 je realizován program podporovaného zaměstnávání, který ročně podpoří min. 20 osob z CS zvláště ohrožených osob na trhu práce, a to formou intenzivní individuální podpory
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - vytipování osob z CS do programu podpory, spolupráce s ÚP - sociální a pracovní anamnéza u klientů programu - individuálně pracovní právní poradenství, mentoring, koučink - kariérový poradce pro ohrožené, rizikové a znevýhodněné skupiny - podpora pro VPP (min. 10 osob) - intenzivní podpora v rámci adaptačních pracovních míst (min. 10 osob) - přechod na běžných trh práce - koordinace s organizacemi a aktéry pracujícími s CS
Cílová skupina	osoby dlouhodobě nezaměstnané; osoby zvláště zranitelné na trhu práce (kumulace hendikepů, nízké nebo žádné vzdělání, nízký věk, předdůchodový věk, osoby pečující, apod.)
Indikátor	počet podpořených osob v intenzivní podpoře, počet nově vzniklých adaptačních míst, pozice kariérového poradce
Odpovědný subjekt	SML, NNO
Harmonogram	do roku 2027
Předpokládané náklady	42 183 540Kč
Zdroje financování	OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	realizátor umí pracovat s CS a reaguje na individuální potřeby CS
Vazba na další opatření / cíle	opatření 5.1.1
Opatření 5.1.3	Do roku 2025 bude podpořeno min. 200 osob z CS ohrožených dlouhodobou nezaměstnaností a s nízkou kvalifikací k podpoře vstupu a udržení se na trhu práce
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - motivace a poradenství pro klienty při vstupu na trh práce - analýza bariér klientů a jejich cílené odstraňování při vstupu na trh práce - aktivity osobního rozvoje pro snížení bariér - poskytnutí služeb psychoterapeuta/psychologa

	<ul style="list-style-type: none"> - podpora při získávání pracovních návyků - podpora pracovních míst pro CS - podpora CS formou DPČ
Cílová skupina	osoby dlouhodobě nezaměstnané; osoby zvláště zranitelné na trhu práce (kumulace hendikepů, nízké nebo žádné vzdělání, nízký věk, předdůchodový věk, osoby pečující, apod.)
Indikátor	min. 2,5 HPP v přímé péči, 200 podpořených osob, 75 osob podpořených 40+ hodin, 20 úvazků podporovaných pracovních míst na 0,75 po dobu 1 roku, podpora osob z CS na praxích DPČ max. 0,25 úvazku měsíčně max. po dobu 6 měsíců na osobu
Odpovědný subjekt	NNO; OPS; SML
Harmonogram	od 01/2023 do 01/2026
Předpokládané náklady	19 963 272 Kč
Zdroje financování	OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	z větší části individuální práce s osobami sociálně vyloučenými a sociálním vyloučením ohroženými
Vazba na další opatření / cíle	opatření 5.1.1
Opatření 5.1.4	Do roku 2025 bude podpořeno min. 70 osob z CS ohrožených dlouhodobou nezaměstnaností a s nízkou kvalifikací k podpoře vstupu a udržení se na trhu práce
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - usnadnění CS návratu do zaměstnání, zvýšení odborných kompetencí a pracovních návyků. - snížení rizika přijímání negativních životních strategií - analýza celkové životní situace klienta - podpora klienta při odstraňování bariér pro uplatnění na trhu práce, případně odkázání na vhodnou odbornou službu - hlídání dětí klientů, jako odstranění jedné z bariér - využití tzv. měkkých metod při práci s klientem (poradenství, mentoring, koučink, psychologická intervence) - profesní diagnostika
Cílová skupina	osoby dlouhodobě nezaměstnané (nad 12 měsíců) a opakovaně nezaměstnané - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	min. 3,00 HPP v přímé péči, 150 podpořených osob, 70 osob podpořených 40+ hodin
Odpovědný subjekt	NNO
Harmonogram	od 07/2023 do 07/2026
Předpokládané náklady	22 642 098,80 Kč
Zdroje financování	OPZ+; jiné
Předpoklad realizace	z větší části individuální práce s osobami sociálně vyloučenými a sociálním vyloučením ohroženými
Vazba na další opatření / cíle	opatření 5.1.1
Opatření 5.1.5	Do roku 2025 posílit kompetence u 100 osob ze SVL zejména individuálním přístupem
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - budování pracovních kompetencí lidí ze sociálně vyloučených lokalit - vznik adaptačních pracovních míst - individuálně pracovní-právní poradenství, mentoring, koučink - kariérový poradce pro ohrožené, rizikové a znevýhodněné skupiny

Cílová skupina	osoby dlouhodobě nezaměstnané (nad 12 měsíců) a opakovaně nezaměstnané - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	min. 3,00 HPP v přímé péči, 250 podpořených osob, 100 osob podpořených 40+ hodin
Odpovědný subjekt	NNO, SML
Harmonogram	do roku 2025
Předpokládané náklady	19 290 726 Kč
Zdroje financování	OPZ+; jiné
Předpoklad realizace	realizátor umí pracovat s CS a reaguje na individuální potřeby CS
Vazba na další opatření / cíle	opatření 5.1.1

Zaměstnanost: Specifický cíl 5.2: Min. u 50 % osob z CS, které projdou programem podpory zaměstnání, dojde ke snížení bariér pro uplatnění se na trhu práce

Opatření 5.2.1	Od roku 2022 v rámci realizace projektů na podporované a prostupné zaměstnávání bude cíleně pracováno na odstranění bariér CS zvláště ohrožených na trhu práce
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - s osobami před vstupem nebo při vstupu do programu bude sestavena životní anamnéza popisující bariéry pro vstup a udržení se na trhu práce (např. exekuce, psychosociální trauma, chybějící vzdělání, kvalifikace, nestabilní bydlení, rodinné problémy, apod.) a bude cíleně pracováno na odstranění bariér, buď z kapacit programu nebo ve spolupráci s dalšími subjekty (OSP dluhy, CBL, SAS, apod.) - před ukončením podpory bude s klientem vyhodnoceno
Cílová skupina	osoby dlouhodobě nezaměstnané; osoby zvláště zranitelné na trhu práce (kumulace hendikepů, nízké nebo žádné vzdělání, nízký věk, předdůchodový věk, osoby pečující, apod.)
Indikátor	počet sestavených sociálních anamnéz klienta na začátku programu; počet osob se snížením min 2 bariér; počet spolupracujících organizací
Odpovědný subjekt	SML, NNO
Harmonogram	2022 - 2027
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	z větší části individuální práce s osobami sociálně vyloučenými a sociálním vyloučením ohroženými
Vazba na další opatření / cíle	

Zaměstnanost: Specifický cíl 5.3: Do roku 2025 se zvýší počet pracovních míst pro zástupce CS

Opatření 5.3.1	Koordinovat a sít'ovat místní aktéry v oblasti zaměstnanosti za účelem tvorby pracovních míst vhodných pro CS
Popis opatření	<ul style="list-style-type: none"> - koordinace pracovních příležitostí na městě - analýza trhu práce - spolupráce a se zaměstnavateli ve veřejné a soukromé sféře - motivace zaměstnavatelů zaměstnat CS (např.: odbornou podporou při administraci dluhů, při komunikaci s CS, doprovázení CS při přechodu na běžný pracovní trh) - podpora sociálního podnikání - využívání podpory APZ ve prospěch CS a budoucích šancí při uplatnění na běžném trhu práce - přechod z programů podporovaného zaměstnávání na běžných trh práce
Cílová skupina	osoby dlouhodobě nezaměstnané (nad 12 měsíců) a opakovaně nezaměstnané - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	koordinátor pracovních příležitostí, existující analýza trhu práce, počet pracovních pozic pro CS
Odpovědný subjekt	Pakt zaměstnanosti; ÚP; NNO
Harmonogram	2023 - 2027
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	úvazek koordinátora vůle a motivace zaměstnavatelů spolupracovat,
Vazba na další opatření / cíle	

Zdraví: Specifický cíl 6.1: Do roku 2023 vznikne komplexní zdravotně-sociální služba

Tabulka 20: Opatření – Zdraví

Opatření 6.1.1	Zlepšovat dostupnost zdravotní péče pro osoby žijící v SVL, osoby v krajní bytové nouzi a klienty sociálního bydlení
Popis opatření	zřídit ordinaci pro osoby znevýhodněné v přístupu ke zdravotní péči, zejména osoby v krajní bytové nouzi (bezdomovectví), včetně alternativy v podobě terénní formy
Cílová skupina	osoby s dlouhodobou zkušeností s bezdomovectvím, obyvatelé sociálně vyloučených lokalit - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	vznik zdravotní služby (ordinace/sanitka)
Odpovědný subjekt	NNO; SML; KÚLK
Harmonogram	od roku 2022
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	MZČR, OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	finanční prostředky a realizátor ordinace/sanitky
Vazba na další opatření / cíle	opatření 6.2.1

Zdraví: Specifický cíl 6.2: Je nastaven systém podpory zdraví pro osoby ohrožené sociálním vyloučením

Opatření 6.2.1	Udržet a rozvinout stávající služby v oblasti podpory zdraví pro osoby ohrožené sociálním vyloučením
Popis opatření	- Udržet a navýšit stávající úvazek (počty) pozice mediátora v oblasti podpory zdraví (1.0/ jedna osoba) a posílit rozvoj jeho/její práce - Vzdělávání a zvyšování kompetencí v oblasti zdravotní gramotnosti cílové skupiny
Cílová skupina	osoby s dlouhodobou zkušeností s bezdomovectvím, obyvatelé sociálně vyloučených lokalit - širší rozvedení CS v kapitole 2.5 Syntetická analýza
Indikátor	úvazky mediátora,
Odpovědný subjekt	NNO, SZU, MZČR, OPZ+, SML, KÚLK
Harmonogram	od roku 2022
Předpokládané náklady	bude specifikováno v druhé polovině roku 2022
Zdroje financování	MZČR, OPZ+, jiné
Předpoklad realizace	úvazek mediátora zdraví, finanční prostředky
Vazba na další opatření / cíle	opatření 6.1.1

4 Implementační část

Implementaci PSZ Liberec zajišťují připravené projekty či skupiny projektů. Realizací projektů dojde k naplnění cílů a opatření PSZ.

Pro naplnění některých cílů PSZ jsou vyhrazeny finanční zdroje z fondů EU, a to operačního programu Zaměstnanost plus (OPZ+) a Integrovaného regionálního operačního programu 2021-2027 (IROP 2021-2027). Ministerstvo práce a sociálních věcí (řídící orgány OPZ+) a Ministerstvo pro místní rozvoj (řídící orgán IROP) vyhlašují příslušné výzvy, v jejichž rámci je vyčleněna (sub)alokace pro žadatele realizující projekty v rámci naplňování PSZ územních celků zapojených do KPSV 2021+.

Implementace PSZ je zajišťována vícezdrojovým financováním. Kromě finančních zdrojů napojených na KPSV 2021+ bude pro implementaci opatření a aktivit nutné čerpat z dalších výzev fondů EU, ale i národních a regionálních zdrojů, předpokládá se rovněž využití vlastních zdrojů územního celku.

Dále jsou součástí PSZ také opatření tzv. systémová, která nevyžadující finanční krytí formou dotací, ale vyžadují systémové změny na obci (např. koordinační aktivity v oblasti dluhů, zaměstnanosti či ohrožených rodin), za implementaci systémových opatření je zodpovědný určený garant.

Obec je nositelem PSZ, který je schvalován orgány města. Je zodpovědná za vytváření podmínek pro realizaci PSZ, jeho plnění, publicitu, evaluaci a za monitoring naplňování cílů PSZ.

4.1 Řídící struktura implementace

Město Liberec ve spolupráci s Agenturou zlepšuje úroveň řízení, koordinace a kvality místní sítě podpůrných služeb a aktivit, přičemž zejména:

- zajišťuje činnost lokálního partnerství, udržuje a rozvíjí spolupráci s přizvanými partnery, zajišťuje kapacity a zdroje na zajištění řízení a koordinaci místní sítě podpůrných služeb a aktivit;
- pravidelně a aktivně spolupracuje s Odborem (Agenturou) prostřednictvím pověřeného zástupce sociálního začleňování a manažera sociálního začleňování;
- ustavuje, koordinuje a řídí procesy strategického plánování a řízení;
- zajišťuje projednání výstupů spolupráce v orgánech samosprávy;
- zajišťuje finanční prostředky a kapacity na realizaci příslušných opatření ve schváleném plánu sociálního začleňování;
- pravidelně vyhodnocuje plnění plánu sociálního začleňování a popisu spolupráce a podílí se v případě potřeby na dalších evaluačních činnostech;
- provádí aktualizace a revize plánu sociálního začleňování na základě vyhodnocování jeho naplňování;
- podílí se na naplňování indikátorů systémových projektů realizovaných Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování a

- podílí se na realizaci monitoringu dopadů plánu sociálního začleňování a promítnutí jeho výsledků do implementace popisu spolupráce a plánu sociálního začleňování.

Lokální partnerství (dále jen LP) je základní platformou pro řešení problematiky sociálního vyloučení v územním celku, jeho partnerů a Odboru (Agentury) pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj. Do lokálního partnerství jsou zapojeni relevantní aktéři v oblastech sociálního začleňování působící na území města a také zástupci Odboru (Agentury) pro sociální začleňování. Uskutečňuje se min.1x ročně. V rámci lokálního partnerství se konají tematicky zaměřené pracovní skupiny (např. Bezpečnost, Bydlení, Dluhy, Ohrožená rodina, Zdraví, Zaměstnanost apod.) a jednání PSPI vždy však ve vztahu k sociálnímu vyloučení v Liberci.

V Liberci se pravidelně schází **Pracovní skupina projekty a implementace** (PSPI), v rámci níž místní aktéři řeší a domlouvají realizaci projektů, koordinaci v území, vzájemnou propojenost a spolupráci. Dále také průběžně vyhodnocují opatření a sestavují doporučení pro přenastavení intervencí. Skupina se schází maximálně 4x za rok a jejími členy jsou zástupci realizátorů projektů, Odboru školství a sociálních věcí a zástupci Odboru (Agentury) pro sociální začleňování. PSPI je realizační složkou **Lokálního partnerství**. **Manažer sociálního začleňování** spolupracuje s lokálním konzultantem Agentury a po odchodu Agentury z lokality přebírá jeho činnost. Společně s LK realizuje tematické pracovní skupiny. Informuje obec a její orgány o obsahu spolupráce s Agenturou. Sleduje a vyhodnocuje úspěšnost naplnění cílů a opatření vydefinovaných v tomto dokumentu. Aktivně jedná se členy LP a místními aktéry, kteří se připravují nebo realizují činnosti zmírňující sociální vyloučení v Liberci, zejména projektů ESIF.

Lokální konzultant (LK) je pracovníkem Odboru (Agentury) pro sociální začleňování, který odpovídá za činnost Lokálního partnerství a Pracovní skupiny projekty a implementace. V rámci své koordinační role propojuje místní aktéry a zprostředkovává jim poradenství od lokálních poradců Odboru (Agentury) pro sociální začleňování na prioritní témata (popsaná v Popisu spolupráce, 2023). V případě potřeby a kapacit Odboru (Agentury) je možné zpracovat tematické výzkumy, které vytváří výzkumné oddělení Agentury. Podpůrnou roli hraje Odbor (Agentura) pro sociální začleňování také v případě konání pracovních setkání, workshopů atd. Cílem této podpory je vytvoření stabilní odborné sítě, která se bude zabývat problematikou sociálního vyloučení s akcentem na participaci CS. Odbor (Agentura) může poskytnout na vyžádání mediální podporu při eskalaci napětí mezi majoritou a komunitami, příp. pro lepší pochopení dopadů aktivit a opatření PSZ ze strany široké veřejnosti.

4.2 Analýza rizik a nastavení řízení rizik

Tato kapitola se zabývá identifikací rizik, stanovením pravděpodobnosti výskytu rizik a mírou dopadu. V posledním sloupci jsou však popsány aktivity, které tyto rizika eliminují.

Tabulka 21: Analýza rizik

č.	Název rizika	Pravděpodobnost	Dopad	Eliminace
1	Neochota partnerů podílet se na realizaci opatření	střední	vysoký	Transparentní fungování Lokálního partnerství a pracovních skupin, koordinace ze strany SML, komunikace všech aktérů, upozorňování a zmenšování systémových bariér (KSSS, financování)
2	Nedostatek finančních prostředků	střední	velmi vysoký	Dobře nastavená síť podpory města, Krajská síť sociálních služeb. Synergické plánování PSZ a komunitního plánu. Alternativní zdroje finančních prostředků (nadace, MV, MZDR, MPSV aj.)
3	Nedostatečná implementace PSZ	nízká	střední	Průběžný monitoring aktivit. Realizování i systémových opatření bez finančního krytí.
4	Dynamika sociálního vyloučení	střední	střední	Kvalitní síťování, koordinace a předávání informací. Realizace výzkumu. Práce s daty.
5	Nedostupnost kvalifikovaných lidských zdrojů pro implementaci PSZ	střední	střední	Spolupráce s místní univerzitou a využití potenciálu absolventů oboru sociální práce.
6	Změna politické reprezentace	střední	velmi vysoký	Zavádět sociální začleňování a pro sociální myšlení do kultury města. Vést otevřenou diskusi o tabuizovaných tématech. Realizovat pro-sociální opatření systémově.

4.3 Sledování, vyhodnocení a revize

Sledování plnění plánovaných opatření a vyhodnocování provádí zejména manažer sociálního začleňování za pomoci lokálního konzultanta. Sledovat plnění plánovaných opatření však může jakýkoli člen Lokálního partnerství. Vyhodnocení naplňování PSZ a případné návrhy revize budou projednány v rámci příslušných pracovních skupin a dále budou schváleny Lokálním partnerstvím.

Revizí, se rozumí aktualizace strategického dokumentu, kdy dochází k jeho změnám. V případě provedení revize je založen změnový list.

PSZ je průběžně vyhodnocován (viz kapitola 6.6 specifické části Metodiky KPSV+), a to:

- minimálně 2× ročně na úrovni lokálního pracovníka příslušného regionálního pracoviště, manažera SZ a pověřeného zástupce SZ (z tohoto jednání je veden zápis),
- minimálně 1× ročně na jednání LP a
- minimálně 1× ročně formou zprávy o naplňování PSZ, která je předkládána na vědomí zastupitelstvu obce, či pokud se nejedná o obec, orgánu územního celku plnícímu obdobnou funkci jako zastupitelstvo obce.

V průběhu platnosti PSZ může docházet k jeho změnám. Změny je nutné projednat ve stejném režimu jako nový PSZ s tím, že na straně územního celku může být rozhodujícím krokem až usnesení zastupitelstva obce.

Revize PSZ se provádí zejména na základě stávajícího vyhodnocení opatření PSZ. První revize PSZ je naplánována na první polovinu roku 2025, tedy přibližně na polovinu platnosti PSZ.

4.3.1 Monitoring realizace PSZ

Realizace PSZ je pravidelně vyhodnocována monitoringem realizace PSZ prostřednictvím místní sítě podpůrných služeb a aktivit (a to včetně složek územního celku, příp. jím zřízených organizací). Jedná se o opakující se proces zjišťování plnění opatření PSZ na sociální situaci sociálně vyloučených a ohrožených osob. Tyto činnosti koordinuje ve spolupráci s územním celkem příslušné regionální pracoviště.

Výstupem je zpráva z realizace monitoringu, která je 1× ročně předkládána členům LP. Je podkladem pro vyhodnocení intervencí PSZ v území a může být podkladem pro aktualizaci/revizi nebo tvorbu nového PSZ.

Zpráva obsahuje minimálně:

- představení monitoringu místní sítě podpůrných služeb a aktivit,
- specifika nastavení monitoringu v územním celku, účel zpracování,
- specifikaci vazby na PSZ,
- přehled podpořených osob v jednotlivých tematických oblastech,
- plnění relevantních opatření PSZ,
- dopady poskytovaných služeb a realizovaných aktivit – indikátory v dané tematické oblasti,
- přehled plnění indikátorů podle nastavených opatření PSZ,

- reflexe naplňování dílčích cílů (silné stránky a příležitosti, slabé stránky a hrozby),
- rozvoj sociálních služeb v rámci realizace strategického či prováděcího dokumentu,
- předpoklady udržitelnosti,
- v případě opakovaného sběru dat pak vyhodnocení změn ve sledovaných obdobích a trendů ve vývoji situace klientů,
- manažerské shrnutí nejzásadnějších zjištění, konsekvencí a doporučení pro další plánovací a řídicí procesy.

4.4 Financování plánu sociálního začleňování

Na plnění PSZ budou vyhrazeny finanční zdroje z fondů EU. Konkrétně se jedná o:

- Operačního programu Zaměstnanost plus (OPZ+)
- Integrovaný regionální operační programu 2021-2027 (IROP 2021-2027).

4.4.1 Alokované prostředky KPSV 2021+

Jelikož v době schválení PSZ nebyly známy přesné podmínky výzev řídicího orgánu v návaznosti na KPSV 2021+ a nebylo známo nastavení jednotlivých operačních programů, v tabulce č. 22 se jedná pouze o předpokládaný rozpočet a určení předpokládaného zdroje financování.

Tabulka 22: Čerpání z prostředků alokovaných na KPSV 2021+

Strategický cíl	Specifický cíl	Opatření	Alokace (KPSV+)	Operační program
1	1.2	1.2.1	18 674 880,00 Kč	OPZ+
1	1.2	1.2.2	21 371 280,00 Kč	OPZ+
1	1.2	1.2.4	14 061 600,00 Kč	OPZ+
1	1.2	1.2.5	3 105 748,00 Kč	OPZ+
1	1.3	1.3.1	2 787 170,40 Kč	OPZ+
2	2.1	2.1.5	55 680 000,00 Kč	IROP+
3	3.1	3.1.1	5 849 424,00 Kč	OPZ+
4	4.1	4.1.1	20 899 781,28 Kč	OPZ+
4	4.1	4.1.2	10 915 102,80 Kč	OPZ+
4	4.1	4.1.3	14 053 471,71 Kč	OPZ+
4	4.4	4.4.1	57 590 000,00 Kč	IROP+
4	4.4	4.4.2	78 590 000,00 Kč	IROP+
4	4.4	4.4.3	74 000 000 Kč	IROP+
4	4.4	4.4.4	13 000 000 Kč	IROP+
4	4.4	4.4.5	27 000 000 Kč	IROP+
5	5.1	5.1.1	42 183 540,00 Kč	OPZ+
5	5.1	5.1.3	19 963 272,00 Kč	OPZ+
5	5.1	5.1.4	22 642 098,80 Kč	OPZ+
5	5.1	5.1.5	19 290 726,00 Kč	OPZ+
OPZ+ (KPSV+) celkem:			215 798 094,99 Kč	
IROP celkem:			305 860 000,00 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování

5 Seznam zdrojů:

Baltag, T. *Frydlantsko - dostupnost zdravotní péče*. 2018. Praha: Agentura pro sociální začleňování. Dostupné z: <https://docplayer.cz/127671990-Frydlantsko-dostupnost-zdravotni-pece-zpracovala-mgr-tereza-baltag.htm>

Český statistický úřad: *Projekce obyvatelstva České republiky - 2018 – 2100*. Praha. Listopad 2018.

Český statistický úřad: *Výsledky SLDB 2021 (VDB)* Praha. 1. června

FEANTSA. *ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR*. Dostupné z: https://www.feantsa.org/download/cz_8621229557703714801.pdf

CHAFEA. *Implementation of the National Roma Integration Strategy and Other National Commitments in the Field of Health, Czech republic (A multi-stakeholder perspective report on 2005-2014 developments)*. 2015.

Liberecký kraj. *Strategie sociálního začleňování Libereckého kraje 2021+*. Liberec. Listopad 2021. Dostupné z: <https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/case:show/id:1103548/2021-12-01%2007:39:50.000000>

McKnight. *The Four Essential Elements of an Asset-Based Community Development Process*. ABCD. 2018

MMR, Agentura. *Evaluační zpráva Liberec*. Praha. Březen 2021. Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-skolstvi-kultury/lokalni-partnerstvi/ez-liberec_23-3-2021.pdf

MMR, Agentura. *Rozsah sociálního vyloučení v Libereckém kraji*. Praha. Červenec 2020. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/rozsah-socialniho-vylouceniv-libereckem-kraji/>

MMR, Agentura. *Tematický výzkum: Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci*. Praha. Březen 2021. Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-skolstvi-kultury/lokalni-partnerstvi/final_aktualizace-lokalit-lbc_fin-1406_2021.pdf

MPSV. *Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend*. Listopad 2017 Dostupné z: <http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydleni/sb-u-nas-a-v-zahranici>

MPSV. *Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend*. Listopad. 2017 Dostupné z: <http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydleni/housing-first-v-cr>

MV. *Index kriminality*. Praha. 2021. Dostupné z: <https://mapakriminality.cz/>

MV. Odbor prevence kriminality. *Prevence kriminality na regionální a lokální úrovni*. Praha. Březen 2022. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-na-regionalni-a-lokalni-urovni.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>

Otevřená společnost, o.p.s. *Mapa exekucí*. 2019. Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/>

Poruba. *Plán prevence kriminality statutárního města Liberec pro období 2020-2022*. Liberec. 2019. Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/mestska-policie/prevence/plany-prevence-kriminality-bezpecnostni-analyzy/ppk2020_web.pdf

Šolková. *Analýza sociálně vyloučených lokalit a ubytoven na území města Liberce*. Liberec. 2015. Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/vizitky_prilohy/analyza-socialne-vyloucenych-lokalit-ubytoven-uzemi-mesta-liberce_verejna-verze.pdf

Toušek, Laco (ed.). (2018). *Labyrintem zločinu a chudoby: kriminalita a viktimizace v sociálně vyloučených lokalitách*. Brno. Dostupné z: <http://brizolit.org/wp-content/uploads/2019/02/Labyrintem-zlo%C4%8Dinu-a-chudoby.pdf>.

UVČR, ASZ. *Strategický plán sociálního začleňování pro statutární město Liberec (2016–2019)*. Praha. Leden 2017. Dostupné z: <https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-skolstvi-kultury/lokalni-partnerstvi/spsz-liberec-final.pdf>

6 Seznam obrazových příloh:

Obrázek 1: Schéma spolupráce	4
Obrázek 2: Index sociálního vyloučení v českých obcích v roce 2020.....	11
Obrázek 3: Graf dlouhodobé nezaměstnanosti v Liberci	20
Obrázek 4: Náčrt vztahů organizací pracujících s osobou v nouzi se zdravotními problémy..	22

7 Seznam tabulek:

Tabulka 1: Realizované projekty v rámci prioritní osy: Sociální začleňování a boj s chudobou	9
Tabulka 2: Srovnání indexu sociálního vyloučení a příslušných ukazatelů na úrovni města, kraje a České republiky	12
Tabulka 3: Počet domácností v bytové nouzi.....	14
Tabulka 4: Byty v rámci projektu sociálního bydlení IROP/IPRU	16
Tabulka 5: Exekuce obcí v Libereckém kraji v roce 2020.....	17
Tabulka 6: Přehled poskytovatelů sociálních služeb vybrané CS za rok 2021	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka 7: Přehled dalších služeb a aktivit	28
Tabulka 8: Mapa strategie	47
Tabulka 9: Strategický cíl 1 – Bezpečnost	49
Tabulka 10: Strategický cíl 2 – Bydlení	50
Tabulka 11: Strategický cíl 3 – Dluhy.....	51
Tabulka 12: Strategický cíl 4 – Ohrožené rodiny s dětmi	52
Tabulka 13: Strategický cíl 5 – Zaměstnanost	53

Tabulka 14: Strategický cíl 6 – Zdraví	54
Tabulka 15: Opatření – Bezpečnost	54
Tabulka 16: Opatření – Bydlení	58
Tabulka 17: Opatření – Dluhy	62
Tabulka 18: Opatření – Ohrožené rodiny s dětmi	63
Tabulka 19: Opatření – Zaměstnanost.....	69
Tabulka 20: Opatření – Zdraví	72
Tabulka 21: Analýza rizik	76
Tabulka 22: Čerpání z prostředků alokovaných na KPSV 2021+.....	78

8 Seznam zkratk:

APK	Asistent prevence kriminality
ASZ	Agentura pro sociální začleňování (v textu také: Agentura)
CS	Cílová skupina
ČSÚ	Český statistický úřad
DPS	Domov s pečovatelskou službou
EU	Evropská unie
EZ	Evaluační zpráva
GŘ	Generální ředitelství
HF	Housing first
IROP	Integrovaný regionální operační program
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
KPSS	Komunitní plán/ování služeb v sociální oblasti
KSSS	Krajská síť sociálních služeb
KÚ LK	Krajský úřad Libereckého kraje
LP	Lokální partnerství
LK	Lokální konzultant Agentura/Liberecký kraj
NNO	Nestátní nezisková organizace
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
MěÚ	Městský úřad
MP	Městská policie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	Mateřská škola
OPZ+	Operační program Zaměstnanost+
ORP	Obec s rozšířenou působností
OSP	Odborně sociální poradenství
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
PPP	Pedagogicko psychologická poradna/pracovník v přímé péči
PČR	Policie České republiky
PS	Pracovní skupina
PSPI	Pracovní skupina projekty a implementace

PSZ	Plán sociálního začleňování
RCS	Regionální centrum střed
SAS	Sociálně aktivizační služba
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
TAP	Tematický akční plán
TČ	Trestný čin
ÚP	Úřad práce České republiky
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody
ZŠ	Základní škola

9 Seznam příloh:

Příloha 1: Bezpečnost

Příloha 2: Bydlení

Příloha 3: Dluhy

Příloha 4: Zaměstnanost

Příloha 1: Bezpečnost

Celkové klima ve společnosti je ovlivňováno bezpečnostní situací. Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit a osoby sociálním vyloučením ohrožené jsou rovněž ovlivněni bezpečnostní situací v území, což má vliv na jejich důvěru v instituce. Nabourání důvěry v instituce způsobuje zhoršenou spolupráci s institucemi, čímž u cílové skupiny dochází k oslabení kompetencí v této oblasti. U lidí sociálně vyloučených a zároveň kriminalitou ohrožených se tak výrazně snižuje jejich motivace čelit problémům pomocí legálních a přiměřených nástrojů v rámci zákona. Toto prostředí je příznivé, pro extremistické, nacionalistické a násilné tendence. Nejspíše ve snaze zajistit bezpečí a spravedlnost vlastními prostředky (sebeozbrojování, vyřizování si účtů, msta, inklinace k násilným skupinám, domobrany, eskalace násilí z frustrace a strachu apod.). Bezpečnostní situace se tedy promítá do sociální stability území a naopak.

Cílové skupiny osob ohrožené z hlediska bezpečnosti:²⁷

- sociálně znevýhodněné děti a dospívající
- děti a mládež s rizikovým chováním
- sociálně vyloučené rodiny, rodiny žijící rizikovým způsobem života (sociálně patologické jevy)
- rodiny cizinců a národnostních menšin
- jednotlivci z minorit, jednotlivci závislí, jednotlivci v riziku kriminálního života či po VTOS, oběti TČ
- komunity, subkultury, menšiny ohrožené sociálním vyloučením

V Liberci je kriminální situace města každoročně mapována v rámci bezpečnostních analýz, plánů a programů prevence kriminality. Proto je v rámci tohoto dokumentu využíváno primárně těchto výstupů. Základními kontextovými materiály pro účely plánu jsou SPSZ (2016-2019), TAP pro oblast zaměstnanosti a dluhů (2020-2022) s níže vypsány cíli.

Základní cíle TAP (2020–2022):

- Koordinované řešení situací v lokalitách sociálního vyloučení a bydlení, včetně kvality života, bezpečnosti, prevence kriminality a občanského soužití
- Nastavování preventivních opatření proti riziku vzniku nových lokalit sociálního vyloučení
- Zlepšování podmínek pro život a kvalitní občanské soužití v lokalitách sociálního vyloučení a bytových domech města
- Zlepšování občanského soužití v lokalitách sociálního vyloučení, v bytových domech města i na veřejných místech

²⁷Zdroj: Strategie sociálního začleňování LK 2021

Základní cíle SPSZ (2016–2019):

- Navýšení kapacit Městské policie Liberec a posílit je o APK a kurýry prevence kriminality
- Zefektivnění monitoringu a koordinace bezpečnostních témat
- Zvýšení pocitu bezpečí na území města
- Zavést resocializační program pro pachatele trestné činnosti (20 ročně)
- Realizování nových vzdělávacích projektů zacílených na skupiny potenciálních obětí trestné činnosti, veřejnost a spolupracující subjekty
- Medializování a diskutování bezpečnostních témat a doporučených způsobů řešení rizikových situací
- Vytvoření koncepce a systému pro prevenci sociálně rizikového chování u dětí a mládeže
- Podpoření projektů zaměřených na prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (ve školách i v rámci volného času)
- Rozvíjení služeb zaměřených na práci s drogově závislými

Tabulka: Počet dopadových indikátorů v oblasti Bezpečnosti v rámci KPSV projektů

projekt	Asistenti prevence kriminality	Sociální služby Romodrom Liberec (TP)
realizátor	Statutární město Liberec	Romodrom o.p.s.
počet intervencí dohlížení nad problematickými místy	4200	
upozornění na protiprávnost jednání	700	33
počet mediováných konfliktů	20	
počet asistencí při kulturních a veřejných akcích	20	3
počet zachráněných osobních věcí a dokladů	10	
počet poskytnutých úkonů první pomoci	10	
pomoc při orientaci ve městě	50	
počet upozornění na technické problémy ve městě	150	15
prevence recidivy (spolupráce s PMS)	40	20 věznic

V tabulce výše můžeme vidět dva projekty, jež byly v minulosti realizované, a zabývali se bezpečností v Liberci. Asistenti prevence kriminality tuto problematiku řešili dle dopadových indikátorů nejvíce. Méně indikátorů pak zaznamenal monitoring u Sociální služby Romodrom Liberec. Je to způsobeno tím, že služba organizace Romodrom o.p.s. se zaměřuje spíše na sociální práci. Tuto sociální práci však provádí u specifické cílové skupiny, která se každodenně potýká i s bezpečnostními tématy. Dopadové bezpečnostní indikátory jsou zde tedy spíše doprovodným jevem při poskytování sociální práce.

Tabulka: Úvazky v čase

organizace	služba	úvazky	realizace	poznámka
Statutární město Liberec	Asistenti prevence kriminality I	5,0	1. 3. 2018 - 28. 2. 2021	projekt ESF
Statutární město Liberec	Asistenti prevence kriminality II	10,0	1. 9. 2021 - 30. 6. 2022	realizátor hledá zdroje na překlenutí období mezi projekty
	Domovníci	5,0	nerealizováno	i přes nerealizování účastníci LP zmiňovali potřebnost
Romodrom o.p.s	<i>Sociální služby Romodrom Liberec (TP)</i>	4,00	1. 1. 2018 - 31. 12. 2020	úvazky překlopeny do krajské sítě

Zdroj: Evaluační zpráva (vlastní zpracování)

Trendy v souvislosti s válkou na Ukrajině a následným přívalem uprchlíků v roce 2022

V souvislosti s válkou na Ukrajině a přílivem uprchlíků do Liberce není zaznamenáván nárůst kriminality, ve které by uprchlíci figurovali jako pachatelé, což je pravděpodobně způsobeno i tím, že většinu uprchlíků tvoří ženy a děti. Od různých zdrojů se hromadí indicie, že se spíše sami uprchlíci stávali obětí nečestného, neetického až protiprávního jednání, přičemž není výjimkou, že se tohoto jednání dopouštějí jejich krajané.

- Výběr výpalného u nově příchozích utečenců do Liberce
- Lov duší, přebírání záštity a stahování do struktur pracovních agentur
- Zprostředkování pomoci a výhod za úplatu nebo za to, že se stanou klienty (agentury, ubytovny)
- Přeregistrování již dříve registrovaných uprchlíků a vnucení nevýhodných podmínek
- Šíření dezinformací (majitelé ubytoven) že ubytování zdarma je poskytováno pouze na dva měsíce (a proto je lepší volit ubytovnu)
- Čerpání příspěvku od státu na ubytování uprchlíků a zároveň výběr nájemného od těchto samých osob (podvod, kdy inkasuje poskytovatel ubytovacího zařízení 2x za stejnou službu)
- Zaměstnávání za nevýhodných až vykořisťovatelských podmínek

Lze předpokládat, že drtivá většina těchto skutků zůstává skryta, neoznámena, neregistrována což je způsobeno například mentalitou příchozích občanů Ukrajiny, kteří v korupci a protekcionismu nespátří nic neobvyklého. Osoby v situaci existenčního ohrožení rádi využijí jakékoliv nabídky a nechtějí sebe a své blízké vystavovat rizikům, že budou mít v hostitelské zemi problémy. Kontakt s policií je pro uprchlíka často příliš vysoký práh kvůli jazykové bariéře, neznalosti právního prostředí a strachu z budoucnosti. Oběti mohou být na pachatelích existenčně závislé, zadlužené, mohou být dezinformované a vydírané. Vzhledem k výše uvedenému je evidentní, že v odhalování, prevenci a potírání této problematiky je nutná iniciativa ze strany zainteresovaných subjektů a nelze spoléhat na to, že bezpečnostním ukazatelem budou policejní statistické výstupy. Ve spolupráci města Liberec a Městské policie Liberec jsou aktuálně zaměstnány na pozici asistent prevence kriminality dvě ženy

ukrajinské národnosti, jejichž zaměřením je monitoring sociálního vyloučení a prevence kriminality ve vztahu k ukrajinské menšině, podobným směrem je cíleno i na úrovni institucí ve spolupráci PČR, CPIC a MML.

Dosavadní opatření

Asistenti prevence kriminality

Obecný cíl aktivit – Řešit souhrn aktuálních, nebo potencionálních problémů, jakými jsou různé rizikové jevy (záškoláctví, pouliční agrese, vandalismus, prodej drog a další). Reagovat na snížený pocit bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách a jejich okolí.

Jedná se o velice úspěšný projekt, který od roku 2018 zaměstnal 5 asistentů prevence kriminality. Jeho úspěšnost podtrhává i fakt návazného projektu realizovaného od roku 2021, kde je zaměstnáno celkem 9 asistentů prevence kriminality (plná hodnota původního opatření SPSZ). APK se podílí na prevenci kriminality v obci, přispívají k ochraně a bezpečnosti osob a majetku. Dále provádí dohled nad dodržováním čistoty na veřejných prostranstvích v obci. Při své činnosti je asistent podřízen konkrétnímu strážníkovi – mentorovi.

Sociální služby Romodrom Liberec (TP)

Obecný cíl aktivit – Minimalizovat dopad sociálního vyloučení do všech oblastí života uživatele sociálních služeb (bydlení, zaměstnanost, rodina, bezpečnost, atd.) a přispět tak k pozitivním změnám u cílové skupiny. Hlavního cíle bude dosaženo při naplnění dílčích cílů.

Terénní program Liberec má svou nespornou unikátnost oproti jiným terénním programům v území pro svou nízko-prahovost a dovednost práce s menšinami, zejména Romy. Služba se zaměřovala na terénní práci a řešila bydlení. Díky intervencím služby získalo celkem 57 osob bydlení a to včetně dětí. Služba též fungovala jako předvoj odborného sociálního poradenství, jež současně nabízel druhý souběžně fungující projekt stejnojmenné organizace. TP Liberec s klienty řešil jejich nejzákladnější potřeby, jako: pomoc při vyřízení dávek státní sociální podpory a dávek pomoci v hmotné nouzi, motivaci k řešení svízelných životních situací, materiální stabilizaci, dlužné na nájemném a akutní krizové situace (např. celé rodiny ocitly nečekaně bez střechy nad hlavou). Projekt v době monitoringu podpořil celkem 164 osob, z nichž u 52 došlo k úspěšnému splnění společné zakázky.

Domovníci

Služba, která v Liberci stále chybí, je pozice domovníků. V Plánu sociálního začleňování objevilo opatření vzniku pozice 5-ti domovníků od r. 2017. Bohužel se pro realizaci tohoto opatření nenašly u obce personální kapacity. Toto opatření se tak nerealizovalo, i když by podle účastníků Lokálního partnerství bylo vhodné.

Problémové oblasti

Problémové oblasti byly definovány na pracovní skupině Libereckého kraje, při tvorbě Strategie sociálního začleňování LK 2021. Níže uvádíme pouze ty, které jsou relevantní pro naši regionální úroveň města Liberce.

- rámcování oblasti sociální prevence
- nutnost mezioborové spolupráce včetně komunitního rozvoje – zohledňování cílové skupiny osob sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených ve všech dokumentech a aktivitách zaměřených na bezpečí, zdraví, komunitní život
- mapování volnočasových aktivit v oblastech s vyšším rozsahem sociálního vyloučení jako základ podpory²⁸

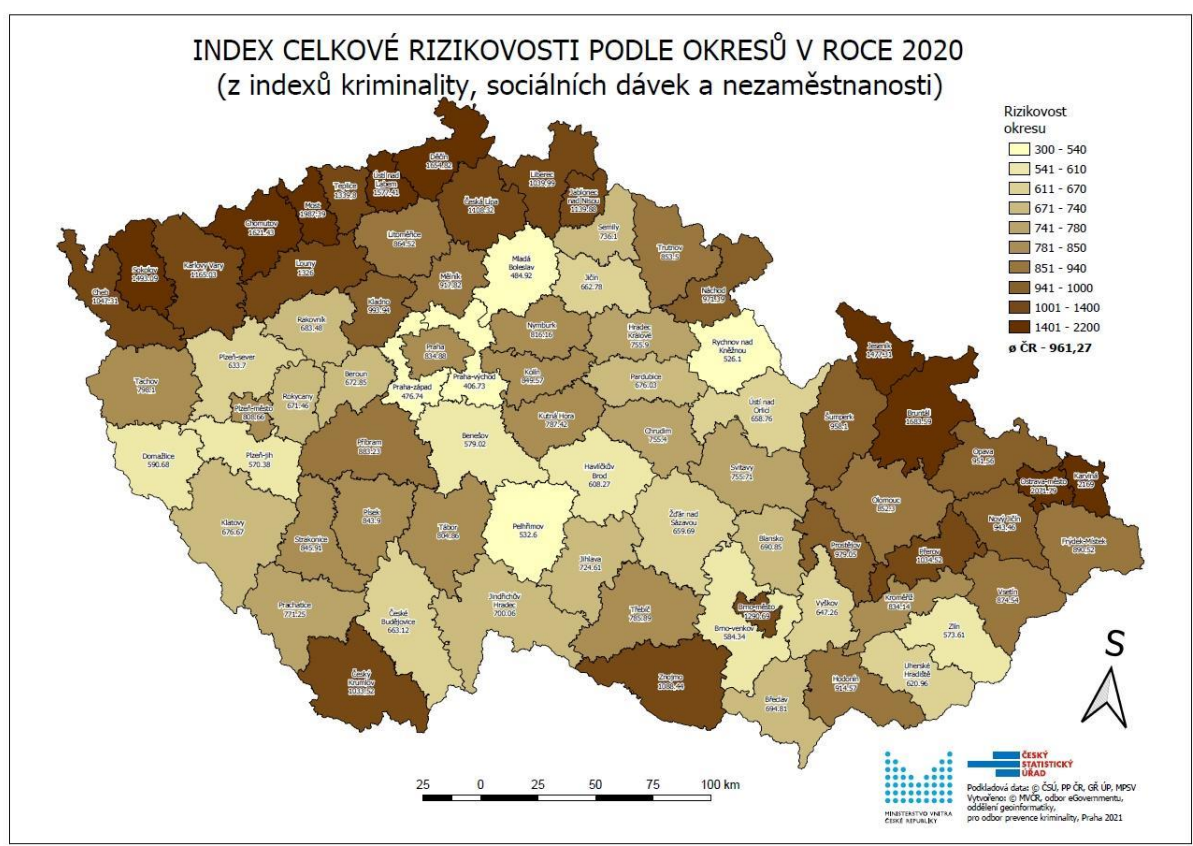
Nejvíce komplexní popis problematických oblastí nalezneme v Bezpečnostní analýze v rámci Plánu prevence kriminality statutárního města Liberec pro období 2020 – 2022²⁹.

Zde je bezpečnost charakterizována tzv. indexem rizikovosti území. Jedná se o zhodnocení prováděné Ministerstvem vnitra, při kterém jsou z bezpečnostního hlediska na úrovni okresů posuzována hodnotící kritéria zahrnující data o kriminalitě, počtu nezaměstnaných a počtu vyplacených sociálních dávek závislých na výši příjmu. Přepočtem těchto ukazatelů na 10 000 obyvatel dochází k vytvoření indexu rizikovosti, který pomáhá při sestavování priorit preventivně-bezpečnostní politiky MV ČR. Liberec patří mezi okresy s vyšším stupněm rizika. Tento závěr koresponduje se srovnáním indexů dluhové zátěže, sociálního vyloučení, míry nezaměstnanosti apod. Za pozornost stojí i fakt, že v Libereckém kraji je velmi vysoká míra sebevraždnosti (nejvyšší v ČR).

²⁸ Zdroj: Strategie sociálního začleňování LK 2021

²⁹ https://www.liberec.cz/files/mestska-policie/prevence/plany-prevence-kriminality-bezpecnostni-analyzy/ppk2020_web.pdf

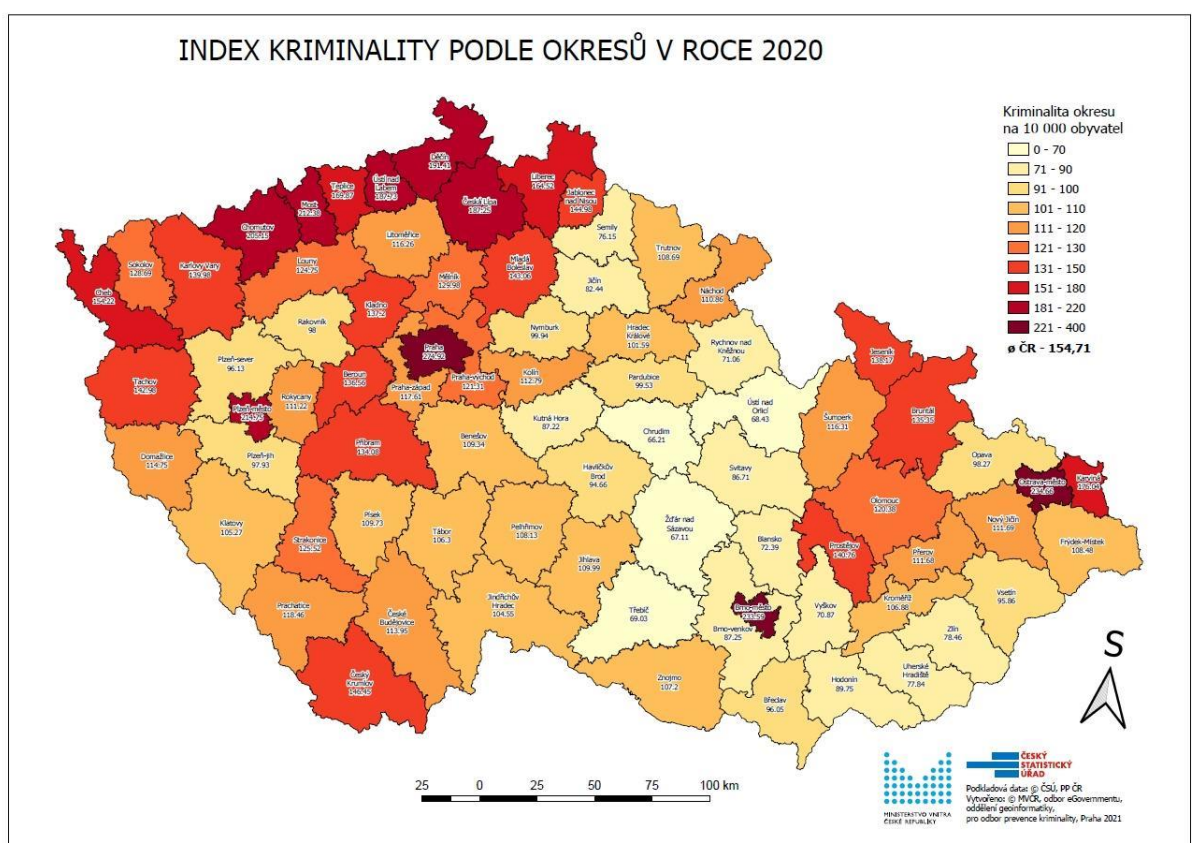
Obrázek: Index rizikivosti podle okresů v roce 2020

Zdroj: MV ČR

Míra kriminality vyjádřená tzv. indexem kriminality řadí Liberec v dlouhodobém horizontu ke krajským městům s vyšší mírou kriminality. V roce 2020 byl okres Liberec na 12. pozici indexu celkové kriminality územního odboru Liberec ze 77 okresů. Na úrovni kraje je Liberecký kraj čtvrtým nejvíce zatíženým krajem ze 14. krajů ČR.

Obrázek: Index kriminality podle okresů v roce 2020

Zdroj: MV ČR³⁰

³⁰<https://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-na-regionalni-a-lokalni-urovni.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>

Obrazek: Index kriminality podle obcí v roce 2020

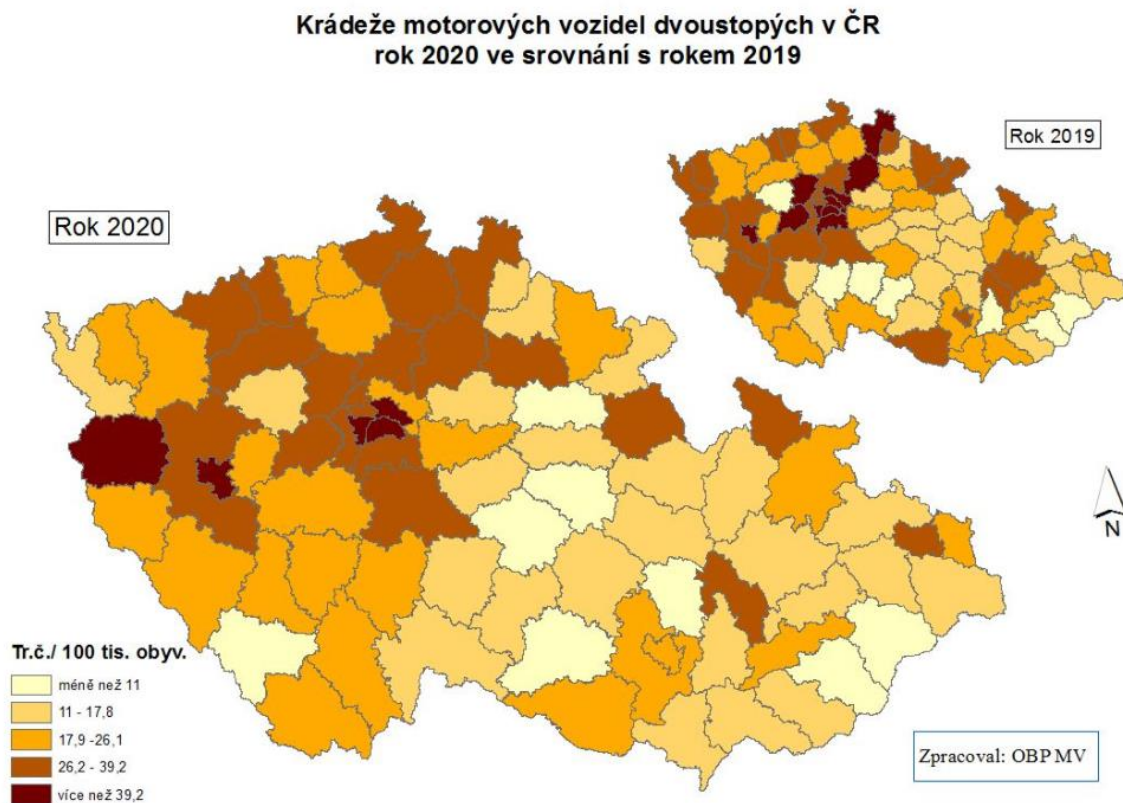
Okresy	kraj	Počet obyvatel*	Kriminalita	index kriminality (idx 10 000)		Kraj	počet obyvatel *	kriminalita	index kriminality (idx 10 000)
1 Praha	Pha	1 326 988	36 482	274,92		1 Praha	1 326 988	36 482	274,92
2 Ostrava-město	MS	318 588	7 476	234,66		2 Ústecký kraj	819 453	14 295	174,45
3 Brno-město	JMK	381 474	8 911	233,59		3 Moravskoslezský kraj	1 197 018	18 774	156,84
4 Plzeň-město	PLK	194 831	4 184	214,75		4 Liberecký kraj	443 209	6 799	153,40
5 Most	ÚL	111 688	2 372	212,38		5 Plzeňský kraj	590 916	8 527	144,30
6 Chomutov	ÚL	124 833	2 561	205,15		6 Karlovarský kraj	294 187	4 149	141,03
7 Děčín	ÚL	128 992	2 469	191,41		7 Jihomoravský kraj	1 193 752	16 045	134,41
8 Ústí nad Labem	ÚL	119 056	2 235	187,73		8 Olomoucký kraj	631 807	7 733	122,39
9 Česká Lípa	LI	103 125	1 931	187,25		9 Středočeský kraj	1 391 993	16 955	121,80
10 Karviná	MS	244 887	4 311	176,04		10 Jihočeský kraj	643 176	7 446	115,77
11 Teplice	ÚL	128 925	2 190	169,87		11 Královéhradecký kraj	551 493	5 382	97,59
12 Liberec	LJ	175 598	2 889	164,52	idx kriminality - 154,71 o ČR	12 Kraj Vysočina	509 818	4 488	88,03
13 Cheb	KvK	91 560	1 412	154,22		13 Zlínský kraj	581 331	5 100	87,73
14 Český Krumlov	JCK	61 456	900	146,45		14 Pardubický kraj	523 430	4 297	82,09
15 Jablonec nad Nisou	LI	90 425	1 311	144,98		Celkem ČR	10 698 896	165 525	154,71
16 Mladá Boleslav	SčK	130 710	1 870	143,06					
17 Tachov	PLK	54 412	778	142,98					
18 Prostějov	OL	108 554	1 528	140,76					
19 Karlovy Vary	KvK	114 663	1 605	139,98					
20 Jeseník	OL	37 923	524	138,17					
21 Kladno	SčK	166 694	2 287	137,20					
22 Beroun	SčK	95 781	1 308	136,56					
23 Bruntál	MS	91 395	1 237	135,35					
24 Příbram	SčK	115 229	1 545	134,08					
25 Mělník	SčK	109 712	1 426	129,98					
26 Sokolov	KvK	87 964	1 132	128,69					
27 Strakonice	JČK	70 589	886	125,52					
28 Louny	ÚL	86 570	1 080	124,75					
29 Praha-východ	SčK	187 284	2 272	121,31					
30 Olomouc	OL	235 747	2 838	120,38					
31 Prachovice	JCK	50 902	603	118,46					
32 Praha-západ	SčK	150 662	1 772	117,61					
33 Šumperk	OL	120 286	1 399	116,31					
34 Litoměřice	ÚL	119 389	1 388	116,26					
35 Domažlice	PLK	62 135	713	114,75					
36 České Budějovice	JCK	196 235	2 236	113,95					

Zdroj: MV ČR³¹

Některé druhy kriminality (krádeže vozidel, vydírání aj.), dosahují téměř nejvyššího indexu v ČR.

³¹<https://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-na-regionalni-a-lokalni-urovni.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>

Obrázek: Krádeže motorových vozidel dvoustopých v ČR rok 2020 ve srovnání s rokem 2019

Zdroj: MV ČR

Zvláštním trendem byl pak mírný nárůst kriminality navzdory celostátnímu klesajícímu trendu. Konstatována je zátěž města kriminalitou související s užíváním drog, která je spojena s příhraniční polohou území. Nadregionálním fenoménem, který se nevyhýbá ani Liberci je dynamicky rostoucí počet páchaných trestných činů prostřednictvím internetu – tzv. kybernetická kriminalita.

Hlavními kriminogenními faktory je zástavba centra města s mohutným podílem obchodních ploch, zhuštěním míst s velkým pohybem osob a nízkou policejní kontrolou, silná liberecká drogová scéna, množství tzv. „brownfields“ a opuštěných objektů na území města. Dvě velké městské průmyslové zóny a živelnost zaměstnaneckých zprostředkovatelských agentur, ne-zaláčené osoby pod vlivem psychóz a v neposlední řadě i přirozená spádovost města pro osoby ukončující výkon trestu v místních věznicích.

Hlavními deficity při ochraně území jsou nízké počty státních policistů i strážníků, které neodpovídají územně-kriminální zátěži (zátěž na jednoho státního policistu nejvyšší v ČR). Dalším deficitem je relativně nízká finanční investice do kontroly, regulace a prevence kriminality, prevence sociálně patologických jevů. To jest doprovázeno absencí center duševního zdraví (v kontrastu s mírou sebevraždy).

Obrázek: Počet trestných činů na jednoho policistu v krajských městech

obec regionu	seřazeno dle zátěže/pol	Kraj PCR realný stav	Kraj PCR plánovaný stav	policistů/10ts.obyv.-real	policistů/obyv.-plan	trestných činů na jednoho policistu	strážníků v hlavní obci 2017	strážníků v hlavní obci/ts.obyv	obyvatel kraje (2018)	TC 2018	Obyvatel obce
Liberec	KRP Libereckého kraje 1269, 1393	1269	1393	29	31	7,1	80	8	442 356	9065	104 000
Ostrava	KRP Moravskoslezského kraje 4221, 4203	4221	4203	35	35	5,6	680	23	1 203 299	23465	290 000
Brno	KRP Jihomoravského kraje 3554, 3691	3554	3691	30	31	5,5	487	13	1 187 667	19562	380 000
Kolín	KRP Středočeského kraje 3523, 3896	3523	3896	26	28	5,5	42	13	1 369 332	19210	32 000
Olomouc	KRP Olomouckého kraje 1796, 1796	1796	1796	28	28	5,2	119	12	632 492	9332	100 000
Ústí nad Labem	KRP Ústeckého kraje 3240, 3456	3240	3456	39	42	5,1	139	15	820 789	16560	93 000
Zlín	KRP Zlínského kraje 1266, 1313	1266	1313	22	23	4,9	96	13	582 921	6199	75 000
Pišeň	KRP Jihočeského kraje 2191, 2368	2191	2368	37	41	4,5	257	15	584 672	9923	171 000
Pardubice	KRP Pardubického kraje 1304, 1349	1304	1349	25	26	4,3	90	10	520 316	5558	90 000
Karlovy Vary	KRP Karlovarského kraje 1228, 1362	1228	1362	42	46	4,1	61	12	294 896	5034	49 000
Jihlava	KRP kraje Vysočina 1331, 1352	1331	1352	26	27	4,0	61	12	509 274	5312	51 000
České Budějovice	KRP Jihočeského kraje 2240, 2363	2240	2363	35	61	4,0	101	11	642 133	8861	94 000
Hradec Králové	KRP Královéhradeckého kraje 1824, 1913	1824	1913	33	35	3,7	102	11	551 021	6723	93 000

Zdroj: MC ČR

Obrázek: Mapa CDZ

Centra duševního zdraví

Zdroj: MZCR³²

V rámci pracovní skupiny bezpečnost (při LP) byla v průběhu setkávání 2017-2019 identifikována riziková skupina dětí a mládeže z prostředí SVL, kterou lze zjednodušeně nazvat jako „dětí ulice“. Nejedná se o jednotlivou skupinu, ani nelze říci, že by se „na ulici“ pohybovaly výlučně děti ze SVL prostředí. Tato skupina ovšem existuje a vyskytuje se, jak v centru města (Fügnerova ulice, Šaldovo náměstí, náměstí Dr. Edvarda Beneše i jinde), tak v dalších částech města (okolí Krkonošské

³² <https://www.mzcr.cz/ministerstvo-zdravotnictvi-vybralo-dalsich-15-center-dusevniho-zdravi-spustit-by-se-mela-do-cervence-2/>

ulice na Jeřábu, okolí ubytoven). Kvalifikovaným odhadem hovoříme o nejméně 50 jednotlivcích různého věku³³. Tyto děti pocházejí ze sociálně znevýhodněného prostředí, nepodnětných a materiálně špatně zajištěných rodin. Jejich přirozeným prostředím je ulice, kde se mladší učí od starších, zanedbávají školní docházku a nenavštěvují volnočasové kluby a NZDM. Někde může být příčinou absence takového zařízení (Františkov, Krkonošská ulice), příčina ovšem může být také jiná (režim sociálních služeb, pravidla a nízké kompetence cílové skupiny tyto pravidla dodržovat apod.). Tato skupina nebude zařízení navštěvovat, na ulici je ale vystavena riziku přejímání špatných vzorů svých starších nebo zkušenějších vrstevníků. Tato cílová skupina je dlouhodobě nepodchycená a do budoucna představuje pro obec i stát nemalé náklady v důsledku nedokončeného vzdělání, kriminální kariéry a dalších neblahých jevů.

Tabulka: Vzdělávací problémy na základních školách v ORP Liberec

	Vybrané ORP	Průměr ČR	Podobná ORP
Nedokončování ZŠ	4,3 %	4,4 %	5,2 %
Neprospívání	1,9 %	1,4 %	1,7 %
Absence (omluvená i neomluvená)	82,3 h	87,5 h	92,3 h

Zdroj: PAQ Research 2022 <https://www.mapavzdelavani.cz/>

Dle odborné veřejnosti není práce s touto cílovou skupinou jednoduchá a musí být postavena na budování důvěry, nenásilné podpoře přímo v terénu a pružném reagování na potřeby konkrétních klientů. Sociální práce s touto cílovou skupinou nicméně možná je a lze ji budovat.

³³ Zdroj: APK, sociální služby

Příloha 2: Bydlení

Oblast bydlení se ukazuje jako klíčová ve vztahu k celé řadě problémů spojených se sociálním vyloučením v Liberci. Analytická část v oblasti bydlení pokrývá několik podoblastí. První kapitola je stručným historickým exkurzem do tématu bydlení ve vztahu k sociálnímu vyloučení v Liberci, a to včetně popisu zavádění sociálního bydlení. Následuje odraz bydlení ve strategických a koncepčních materiálech města. Třetí kapitola mapuje soukromý trh s byty. Text dále popisuje bytovou nouzi, lokality sociálního vyloučení a trh se substandardním bydlením. Návazně je uveden přehled základních problémů a příčin bytové nouze a udržování lokalit sociálního vyloučení. V poslední kapitole jsou uvedené některé významné kontextuální problémy. Analytická část využívá veřejná data, zpracovává a aktualizuje výstupy z dokumentů vytvořených na území města Liberce. Klíčové dokumenty jsou tyto: Analýza sociálně vyloučených lokalit a ubytoven na území města Liberce (2015), Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci (2021), Strategický plán sociálního začleňování pro statutární město Liberec (2016–2019), Koncepce sociálního bydlení SML (2019 – 2022), Tematický akční plán pro oblast zaměstnanosti a dluhů 2020 - 2022, Tematický akční plán pro oblast bydlení a bezpečnost 2020 - 2022, Evaluační zpráva Liberec (2021), Strategie rozvoje statutárního města Liberec 2021+ a Strategie sociálního začleňování Libereckého kraje 2021+.

Místní kontext

Liberec je největším městem Libereckého kraje a zároveň jeho přirozeným centrem. Je spádovým městem pro významnou část Libereckého kraje a spolu s Jabloncem nad Nisou a dalšími obcemi součástí větší aglomerace. Liberec samotný nabízí velké množství příležitostí a nabízí určitou anonymitu pro příchozí, což je z části příčinou soustředění sociálně negativních jevů. Situaci na trhu s bydlením v Liberci ovlivňuje řada faktorů, jako je přímé spojení s hlavním městem, migrace pracovní síly ze zahraničí a fakt, že Liberec je důležitým dopravním uzlem pro migraci z okolních oblastí. Situace v oblasti bydlení ve městě Liberci se do jisté míry podobá současné situaci v celé České republice, tedy dlouhodobá bytová nedostupnost, která je způsobena kombinací faktorů, zejména pak nedostatečnou veřejnou výstavbou, stoupajícími cenami nemovitostí, skupováním bytů za účelem investice či spekulace nebo zvyšováním nájemného a krátkodobými smlouvami.

V Liberci proběhla od začátku 90. let 20. století postupná privatizace většiny veřejného bytového fondu. Z části došlo ke vzniku větších vlastníků bytových domů a správcovských firem, z části k převodům bytů do osobního vlastnictví obyvatel-nájemníků. Část bytových domů města, zejména bytové domy staršího data vzniku, se postupně staly lokalitami sociálního vyloučení a substandardního bydlení. Jedná se o lokality popsané v dostupných analýzách. Souběžně rostly náklady na bydlení, a to zejména v posledních 10 letech, výrazněji pak po roce 2015. Další fenomén, který lze pozorovat, je narůstající diskriminace ze strany majitelů nemovitostí. Mezi diskriminační faktory lze řadit etnicitu, nízké příjmy a předlužení, zdravotní aspekty nebo početnost rodiny. Není ale výjimkou, že majitelé diskriminují na základě věku nebo si kladou podmínku mít pracovní smlouvu na dobu neurčitou a zakazují domácí mazlíčky. Ceny nájemního a vlastnického bydlení jsou vysoké. V posledním roce se

k problémům v bydlení přidalo téma cen energií. Bydlení v Liberci je nedostupné pro cílovou skupinu osob v bytové nouzi, ale stalo se i problémem pro nižší střední vrstvy.

Bytový fond obce prošel změnami způsobů přidělování bytů. Od roku 2015 Liberec přiděluje tzv. prosociálním způsobem, od roku 2016 pilotuje programy sociálního bydlení (prostupné bydlení 2016, Bydlení především 2017). Od roku 2018 funguje podpora nájemníků sociální práci (projekt KSP), v roce 2021 byl zahájen pilotní provoz kontaktního místa bydlení (Centrum bydlení Liberec). Kontaktní místo registruje zájemce o městský byt, ověřuje místním šetřením, realizuje prevenci ztráty bydlení a podporu sociální práce v programech sociálního bydlení. Úzce spolupracuje s humanitním oddělením, dalšími odbory magistrátu, úřady a neziskovým sektorem. Sociální bydlení posiluje šance cílové skupiny na standardní bydlení, systém má ovšem řadu nedostatků a kapacity bytového fondu jsou omezené. Městský systém bydlení je složitý a chybí větší byty v odpovídající kvalitě. Liberec má velmi hustou síť sociálních služeb, které mohou pomoci při získání a udržení si bydlení pro velmi různé cílové skupiny. Zároveň část odborných služeb chybí, zejména SAS pro rodiny s dětmi nebo podpora psychiatrů.

V Liberci se nacházejí desítky menších lokalit sociálního vyloučení a substandardního bydlení. Tyto lokality vykazují dynamickou fluktuaci obyvatel, jejich stavební stav se většinou zhoršuje a jejich hlavním problémem je kumulace sociálně vyloučených domácností do nemovitostí bez řádných investic ze strany majitele. Liberec lokality monitoruje a hledá lepší bydlení části jejich obyvatel. Trendem je postupné uzavírání objektů jednoho konkrétního majitele, který některé domy následně rekonstruuje za účelem pronajímání jiné cílové skupině. Specifickou kapitolou je bezdomovectví, které se ve městě projevuje desítkami až stovkami osob v krajní bytové nouzi.

Výsledný obrázek ukazuje město s vysokou nedostupností bydlení pro sociálně vyloučené a ohrožené ztrátou bydlení, včetně nižších středních vrstev, město monitorující lokality sociálního vyloučení, město s hustou sítí sociálních služeb a pokrokovým přístupem k sociálnímu bydlení, jehož kapacity ale nejsou dostatečné. Rovněž chybí kapacity některých specializovaných služeb, zejména SAS pro rodiny s dětmi. Městský systém bydlení rovněž vykazuje přetrvávající technické (nedostatečná kapacita technické správy) a administrativní (propojení databází, systematizace podpory sociální práce) nedostatky.

Bydlení ve strategických dokumentech města

Strategický plán sociálního začleňování Liberec 2016-2019

Strategický plán z roku 2016 kladl 3 základní cíle:

1. Rozvoj a zefektivnění systému sociálního a prostupného bydlení pro minimálně 500 osob bez domova a osob ohrožených ztrátou bydlení
2. Zvyšování kapacity systému sociálního a prostupného bydlení
3. Od roku 2017 podpora terénní aktivity zaměřené na sociální práci s osobami bez přístřeší

Je možné konstatovat, že tyto obecné cíle strategického plánu jsou naplňovány. Ve větším detailu specifických cílů a opatření nicméně existují významné rezervy pro naplňování. Zároveň tedy platí, že uvedené cíle jsou stále relevantní, kapacity je potřeba navyšovat a terénní práci a podporu v bydlení dále systematicky posilovat.

Koncepce sociálního bydlení Liberec 2019-2022

Statutární město Liberec začalo v roce 2018 spolupracovat s Platformou pro sociální bydlení a ASZ na Koncepci sociálního bydlení Liberec. Tento dokument rozšiřuje již vzniklé analytické dokument na oblast bydlení. Analytická část se věnuje popisu témat a potřeb v oblasti bydlení ve městě Liberci. Součástí textu je popis obecné situace v bydlení v Liberci, popis cílové skupiny a možnosti bydlení pro ni. Hlavním těžištěm je popis a analýza bytového fondu statutárního města Liberec, pravidel pro přidělování bytů a analýza souvisejících procesů, včetně technické správy bytového fondu. Jsou zde popsány specializované programy pro bydlení, zvláštní kapitola je věnována nájmu a dluhům, stejně jako je popsán práh pro vstup do bydlení. Každá kapitola obsahuje popis problémů či témat, na která formuluje doporučení. Analytická část je podkladem pro uvedenou část návrhovou. Návrhová část má 8 doporučení pro zlepšení systému řešení bytové nouze v Liberci.

Doporučení:

- Jednotný vstup do systému spojený s prioritizací dle potřeb a s katalogem řešení
- Dobrá znalost nájemníků a vhodné párování s byty i podporou pro snížení rizik
- Prevence ztráty bydlení ve všech bytech města a příprava na krize
- Revitalizace bytového fondu: sjednotit standard bytů a urychlit opravy
- Rozšiřování kapacit dostupných bytů pro osoby v bytové nouzi
- Propojení práce odborů města, poskytovatelů služeb a dalších aktérů
- Systematický monitoring stavu bytové nouze, výsledků a efektivity systému sociálního bydlení
- Rozvoj lokalit, sociální mix a zlepšení soužití

Na základě výše zmíněných doporučení byly nastaveny předpoklady k úspěchu plnění koncepce. Byl spuštěn projekt jednotného kontaktního místa pro bydlení (Centrum bydlení Liberec). Tento projekt je zaměřen na několik výše zmíněných doporučení a naplňuje je. Statutární město se zároveň snaží rozšiřovat bytový fond města projekty z IROP.

Tematický akční plán pro oblast bydlení a bezpečnost 2020-2022:

V rámci spolupráce SML s Agenturou pro sociální začleňování byl v roce 2020 zpracován Tematický akční plán (TAP) pro oblasti bydlení a bezpečnost. TAP navazuje na strategický plán a na Koncepci sociálního bydlení (2019-2022). Zde je přehled hlavních cílů TAPu:

1. Zkvalitnění systému (sociálního) bydlení SML

- Systematizace práce s osobami v bytové nouzi a s žadateli o bydlení
- Posílení systému prevence ztráty bydlení v bytech SML
- Snížení míry ničení majetku v bytech a společných prostorách domů bytového fondu SML
- Aktualizace a vznik dokumentů k systému bydlení SML a bytové nouzi

2. Zvýšení dostupnosti standardního bydlení pro cílovou skupinu osob v bytové nouzi

- Navýšení kapacit a kvality bytového fondu SML
- Zajištění kapacity soukromého standardního bydlení pro osoby ohrožené na trhu s bydlením

3. Koordinované řešení situací v lokalitách sociálního vyloučení a bydlení, včetně kvality života, bezpečnosti, prevence kriminality a občanského soužití

- Nastavování preventivních opatření proti riziku vzniku nových lokalit sociálního vyloučení
- Zlepšení podmínek pro život a kvalitní občanské soužití v lokalitách sociálního vyloučení a bytových domech města
- Zlepšení občanského soužití v lokalitách sociálního vyloučení, v bytových domech města i na veřejných místech

První dva z uvedených cílů reagují na potřeby v oblasti kapacit sociálního bydlení. Město deklaruje potřebu navýšení bytového fondu a systematizaci práce s cílovou skupinou zájemců o městské bydlení a nájemníků města. Třetí cíl reaguje na problémy spojené s lokalitami sociálního vyloučení a zatížením bytových domů města. Hlavními nástroji realizace opatření jsou projekty Centrum bydlení Liberec (model kontaktního místa bydlení, návaznost na projekt Kontaktní sociální práce Liberec 2018-2020) a Asistenti prevence kriminality II.

Strategie rozvoje SML 2021+

Strategie rozvoje SML 2021+ dosud nebyla schválena, je ale kompletně zpracována a aktuálně (březen 2022) v procesu připomínkování SEA. Analytická část popisuje oblast bydlení, soukromý trh s bydlením, bytovou nouzi i systém práce s bytovým fondem a realizaci sociálního bydlení. Z návrhové části se oblasti bydlení a sociálního bydlení týkají 2 specifické cíle.

První je z oblasti sociálních služeb a zdraví:

2.1 – Optimalizujeme kapacity sociálních služeb, podporujeme vyváženost terénních, ambulantních a pobytových služeb, zvyšujeme jejich kvalitu, dostupnost a adresnost. (str. 148)

Druhý se adresně týká bydlení:

3.1 – Zvyšujeme dostupnost bydlení, podporujeme bydlení pro mladé a znevýhodněné na komerčním trhu s bydlením, preferujeme projekty trvale udržitelné architektury a navracíme bydlení do centra města. (str. 148)

Statutární město Liberec prostřednictvím této strategie deklaruje ochotu rozvíjet sociální služby a podporovat rozvoj dostupného a sociálního bydlení, stejně jako rozvíjet bydlení v centru města.

Evaluační zpráva (ASZ 2021)

Z Evaluační zprávy Liberec vyplývá, že opatření SPSZ Liberec (2016-2019) v oblasti bydlení se zaměřovala zejména na posílení terénní sociální práce a řešení dluhové problematiky. Opatření se dále zaměřovala na problematiku bezdomovectví, rozvíjení sociálního a prostupného bydlení, boj proti obchodu s chudobou a kontrolu ubytovacích zařízení. Tyto opatření byla dále rozvíjena v dalším strategickém dokumentu, s názvem Tematický akční plán pro oblast bydlení, bezpečnosti a občanského soužití Liberec pro období 2020 – 2022.

Od vzniku samotného SPSZ v Liberci docházelo k rozvoji a zásadním změnám ve strategii přidělování městských bytů. Systém prostupného bydlení zaváděný od začátku roku 2016 byl postupně utlumen a nahradil ho v mnoha zemích uplatňovaný přístup Housing First. Došlo k navýšení počtu sociálních bytů vystavovaných z dotací z IROP o 33 bytů. Dalších 58 bytů je ve výstavbě, kde se předpokládá u 9 bytů dokončení na jaře v roce 2022 a u 49 bytů je předpoklad dokončení v jarních měsících roku 2023. Zároveň město na základě smluv o spoluvlastnictví s Interma BYTY a.s. přišlo o možnost přidělování bytům nájemníkům u 234 bytů. S přibývajícím počtem sociálních bytů vznikají také nové nároky na podporu sociálních služeb při zabydlování. Velkou výzvou je pro město také nastavení systému tak, aby docházelo k optimálnímu sociálnímu mixu v jednotlivých bytových domech a nedocházelo tak k přetěžování jednotlivých bytových domů a lokalit domácnostmi ze sociálně vyloučeného prostředí.

Pokrok byl zaznamenán také v oblasti samotného přidělování bytů, které je přehlednější a kde je klíčovým kritériem sociální situace dané domácnosti. Zlepšila se dostupnost městských bytů pro sociálně slabé, snížil se práh a zlepšila se podpora osob, které bydlí v městských bytech. Celkově se zlepšila dostupnost a prostupnost bydlení. Došlo k větší aktivizaci nájemníků městských bytů. Díky projektu Housing First, projektu Kontaktní sociální práce Liberec a projektu Centra bydlení Liberec se zvýšila dostupnost služeb a možnost získání bytu pro osoby bez přístřeší. Díky projektům z výzev OPZ a IROP vznikla také služba Azylového bydlení pro ženy a rodiny s dětmi, tato služba v největším krajském městě nebyla.

Město Liberec průběžně rozšiřuje svůj bytový fond, město usiluje o moderní způsob přidělování bytů dle potřeby a individuální situace žadatelů, stejně jako se snaží snižovat rizika spojená s poskytováním bydlení cílové skupině, osob v bytové nouzi a stále reviduje a inovuje své přístupy. Někteří poskytovatelé sociálních služeb považují postup obce při zabydlování jejich klientů stále za příliš zásluhový a formalistický. V Liberci i přes výše zmíněné snahy zůstává mnoho objektů,

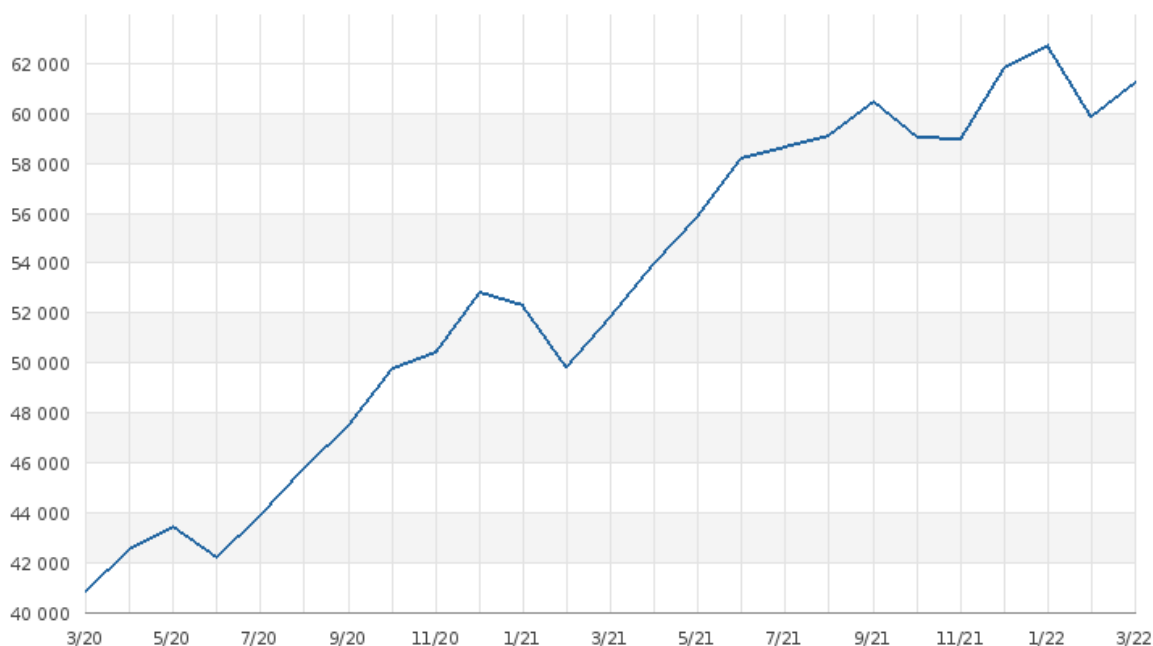
kde je prostor pro potencionální obchod s chudobou. Majitelé pronajímají substandardní byty za neúměrně vysoké nájemné, které je pak hrazeno ze sociální podpory.

Soukromý trh s bydlením na území města Liberce

Soukromý trh s bydlením zahrnuje vlastnické a nájemní bydlení, stejně jako bydlení standardní (dobré kvality) a bydlení substandardní. Ceny nemovitostí v posledních deseti letech setrvale rostly, poslední 2-3 roky pak rostly rapidně. Liberec v tomto následuje křivku cen nemovitostí v celé ČR a je ovlivňován zajímavostí lokality v blízkosti hor a dopravní dostupností (rychlostní silnice) s Prahou, kde se krize dostupnosti bydlení v rámci ČR projevovala již dříve. Zrušení superhrubé mzdy a následná akcelerující inflace ceny ještě navýšili. Posledním faktorem je růst cen materiálů posílený aktuální válkou na Ukrajině. Zatímco pro jednu skupinu občanů ČR se bydlení stalo investiční příležitostí a zdrojem peněz, pro druhou skupinu lidí se vlastnické bydlení stává stále nedostupnějším a v nájemním bydlení se nachází stále více překážek.

Server realitymix.cz uvádí pro březen 2022 průměrnou cenu za metr čtvereční 61.224 Kč. Meziroční nárůst cen je možné vidět na následujícím grafu.

Graf: Průměrná cena za m² bytu

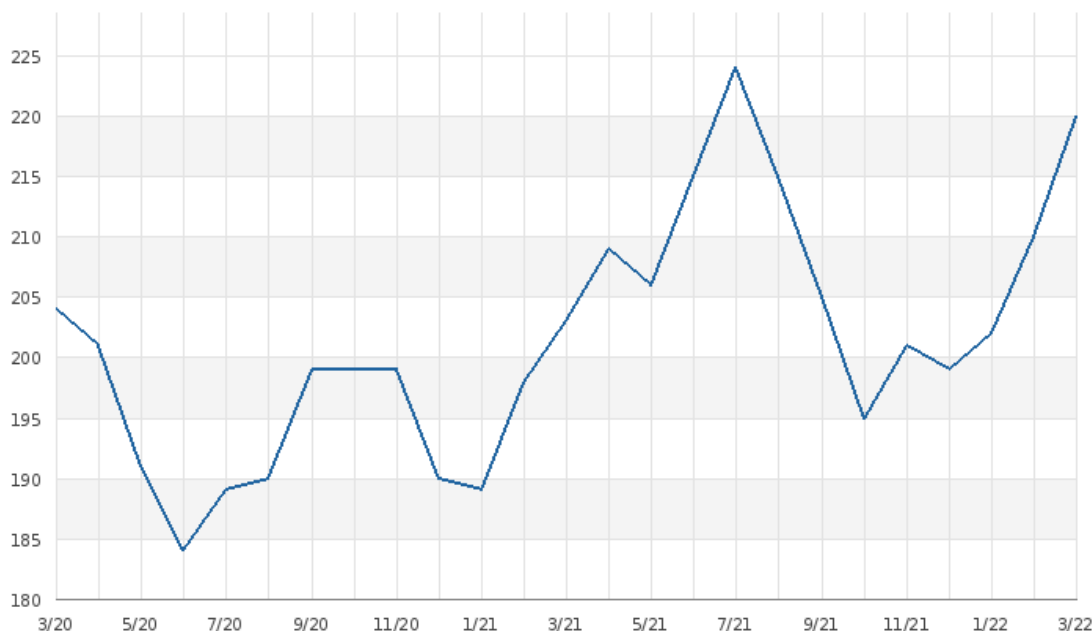

Zdroj: realitymix.cz, staženo 13. 3. 2022

Společnost Deloitte pro třetí čtvrtletí 2021 uvádí průměrnou cenu 63.200 Kč za metr čtvereční v Libereckém kraji³⁴. Koupě vlastního bydlení se stává pro část domácností stále méně reálnou³⁵ (Daniel Prokop, 2019, hovoří o 20% domácností, které v ČR nedosáhnou na hypotéku). Jsou tedy odkázáni na nájemní bydlení, které se ovšem také stále zdražuje, a lidé jsou proto nuceni vynakládat stále více prostředků na udržení si bydlení. Domácnosti začínají trpět materiální chudobou a část z nich je i vystavena riziku ztráty standardního bydlení.

V oblasti nájemního bydlení sledujeme mezi lety 2015 - 2020 setrvalý nárůst cen za pronájem. V roce 2015 se měsíčně jeden m² bytu pronajímал v Liberci průměrně za cca 140,-Kč, v roce 2020 už to bylo 204,-Kč za m², což odpovídá nárůstu o téměř 46%. Za poslední rok je možné sledovat několik výkyvů, přesto je trendem růst nájmu. V reálných číslech je možné vidět následující rozmezí cen u pronájmů bytů³⁶:

Graf: Průměrná cena pronájmu za m² v Liberci mezi březnem 2020 a březnem 2022

Zdroj: realitymix.cz

Tabulka: Náklady na bydlení

velikost bytu	holý nájem	zálohy na energie a služby	celkové náklady na bydlení
1KK	6.000 – 9.000	1.500 – 3.000	7.500 – 12.000
1+1	8.000 – 12.000	2.000 – 3.000	10.000 – 15.000
2KK, 2+1	9.000 – 13.000	2.500 – 4.500	11.500 – 17.500
3KK a větší	od 12.000	od 4.000	16.000 a více

Zdroj: realitymix.cz

³⁴ Zdroj: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/real-estate/CZ_Real_index_3Q_2021.pdf, staženo 13.3.2022

³⁵ Prokop (2019) hovoří o tom, že 20% českých domácností nedosáhne na hypotéku.

³⁶ Jedná se o orientační představu vyvozenou ze znalosti realitního trhu v Liberci (zdroje dat: bezrealitky.cz, realitymix.cz, sreality.cz a další, sestaveno březen 2022)

Ceny pronájmů jsou orientační a varují dle lokality, stavu budovy a bytu a výměry obytné plochy v samotném bytě. Jedním problémem jsou ceny pronájmů, druhým pak vstupní náklady pro pořízení nájemního bydlení. Pronajímatelé často požadují nájemné dopředu, vratnou jistinu (kauci) ve výši 1-3 nájmy, realitní makléři pak chtějí svojí provizi. Vstup do nájemního bydlení tak v Liberci může jednorázově stát cca 35.000 u garsonek a dosáhnout i 100.000 Kč u větších bytů. Výsledkem je cenová nedostupnost bydlení nejen pro osoby ze sociálně vyloučeného prostředí nebo sociálním vyloučením ohrožené, ale i pro podstatnou část střední třídy s nízkými příjmy. Tyto skupiny osob vynakládají za bydlení značnou část prostředků.

Samostatným problémem je diskriminace na trhu s bydlením, respektive vstupní práh v podobě dalších podmínek a okolností, které hrají roli při získání nájemní smlouvy. Zde jsou zásadní diskriminační faktory:

- etnicita, především romská
- věk (senioři)
- děti jako překážka
- zdravotní stav (zejména: pohybový aparát, duševní onemocnění)
- předlužení, exekuce a insolvence
- čerpání dávek na bydlení (např. i příspěvek na bydlení)
- nejisté zaměstnání nebo nezaměstnanost

Pro domácnosti s kumulací několika výše uvedených znaků je pak téměř nemožné standardní nájemní bydlení na komerčním trhu bez cizí pomoci získat. Vedle současných vysokých cen nájmu a prodejů vykazuje soukromý trh s bydlením další trendy. Jedním z opakujících se trendů jsou speciální podmínky, které majitelé vkládají do nájemních a podnájemních smluv a při jejich nesplnění ukončují další jednání o pronájmu bytu. Častým problémem jsou krátkodobé smlouvy. Objevují se i další podmínky pronájmu a to například potvrzení o zaměstnání, potvrzení o zaměstnání na dobu neurčitou, potvrzení o tom, že klient nemá exekuce, zákaz přihlášení trvalého bydliště na adresu nájmu, znemožnění pronájmu z důvodu čerpání příspěvku nebo doplatku na bydlení ze strany nájemníka. Některé podmínky jsou jednoznačně diskriminující a mohou být i v rozporu se zákony. V této situaci se nájemník ocitá v nerovném vztahu vůči pronajímateli. Existující nástroje ochrany nájemníků v podobě poradenských organizací mohou pomoci, nicméně v nerovném postavení vůči majiteli se jen málokdo odváží věci dostat až k soudu, byť se jedná o smluvní podmínky v rozporu se zákony ČR a tedy podmínky neplatné.

Romská etnicita určená na základě vzhledu, příjmení nebo deklarování ze strany zájemce pak velmi často znamená ukončení nabídky pronájmu bytu. Vysoké ceny nájemného bydlení, velký zájem o ně v kombinaci s přísnými podmínkami vzniku nájemní smlouvy a se skrytou nebo otevřenou diskriminací na trhu s bydlením vytvářejí extrémně nevýhodné podmínky pro cílovou skupinu. Majitelům dále mohou vadit čerpání sociálních dávek, byť je naprosto legální a dnes i státem veřejně podporované (např. PnB), zdravotní stav žadatele nebo situace předlužení, ačkoliv právě standardní bydlení může např. osobě v insolvenci pomoci dodržet její podmínky a tedy se oddlužit. Bariéry na soukromém trhu lze ovšem pracovním rozdělit do dvou kategorií:

- finanční: nedostatek financí pro vstup do bydlení, zejména díky nízkým příjmům, předlužení (částečně souvisí s financemi výše)
- symbolické: zdraví, etnicita, počet členů domácnosti, vzhled, nedostatek kompetencí k jednání apod.

Obě kategorie jsou úzce propojené, je ale část domácností, které pouze nemají peníze, a jiná část, které peníze mají, ale symbolické bariéry jim získání bydlení znemožňují.

Bytová nouze a sociální vyloučení v Liberci

Nejméně v posledních deseti letech zažíváme v ČR významný nárůst cen nemovitostí určených k bydlení, a to jak v oblasti cen nájemního bydlení a služeb, tak v oblasti cen vlastnického bydlení. Tento nárůst byl v posledních pěti letech, a obzvláště v období 2019-2021, dramatický. V roce 2021 se v ČR již otevřeně hovořilo o krizi bydlení, realitní bublině a nedostupnosti bydlení i pro část středních vrstev. Ukazatelem přebujení realitního trhu je fakt, že i při rostoucích cenách nemovitostí se v roce 2021 v ČR prodaly hypotéky za souhrnnou částku téměř shodnou se součtem dvou předchozích let dohromady. Osoby a domácnosti v bytové nouzi provází další hendikepy, typicky předlužení, krize vztahů, rizikové užívání látek měnících vědomí, nízké vzdělání, původ v prostředí sociálního vyloučení nebo etnicita. V důsledku těchto hendikepů a ve snaze vlastníků nájemních bytů ochránit své investice a zvyšovat své zisky dochází k diskriminaci jednotlivců a skupin, které tržní aktéři považují za rizikové. Při velkém zájmu o byty je pak nejednoduší vybrat „nejlepšího“ nájemníka, a ostatní, které provází jakákoliv zvláštnost, z výběru vyloučit. To potvrzují jak zaměstnanci projektu AD, tak samotní uživatelé služby v Liberci. Bytová nouze a bezdomovectví jsou fenomény významně rozvinuté po roce 1989, ačkoliv i dříve v omezené míře existovaly. Jestliže i před obdobím zhruba do roku 2010 byl pro určité skupiny problém získat a udržet si standardní bydlení, v současné době je pro uvedené cílové skupiny získání standardního bydlení bez pomoci zvenčí téměř nemožné, a pro další skupiny je riziko ztráty bydlení významnější. K problému bytové nouze v ČR se připojují specifické fenomény, jako je ženské bezdomovectví, často spojené s problémem sebeúcty a domácího násilí, bytová nouze předlužených rodin, které často pocházejí z romského prostředí lokalit sociálního vyloučení, dále vysoké náklady na bydlení u seniorek, nebo problémy spojené s duševním onemocněním. Je potřeba říci, že bytová nouze není v ČR systematicky sledována ucelenou metodologií, ale že s jistou periodicitou vznikají dílčí zprávy, které do značné míry odrážejí realitu bytové nouze v zemi.

Data k bytové nouzi – starší analýzy

Platforma pro sociální bydlení vydala již dvě Zprávy o vyloučení z Bydlení, první v roce 2019 (za rok 2018) a druhou v roce 2021 (za rok 2020). Pro rok 2018 (v roce 2019) uvádí zpráva o vyloučení z bydlení celorepublikově 5700 osob žijících na azylových domech (str. 7) a dalších 25 300 osob na ubytovnách. Celkově zpráva hovoří o 54 000 domácnostech v bytové nouzi a až 83 000 osobách, které v závažné bytové nouzi žijí. Pro Liberec je uváděn následující rozpad domácností (str. 10):

Zpráva o vyloučení z bydlení (2019 a 2021)

Platforma pro sociální bydlení vydala již 2 Zprávy o vyloučení z Bydlení, první v roce 2019 (za rok 2018) a druhou v roce 2021 (za rok 2020). Pro rok 2018 (v roce 2019) uvádí zpráva o vyloučení z bydlení celorepublikově 5700 osob žijících na azylových domech (str. 7) a dalších 25 300 osob na ubytovnách. Celkově zpráva hovoří o 54 000 domácnostech v bytové nouzi a až 83 000 osobách, které v závažné bytové nouzi žijí. Pro Liberec je uváděn následující rozpad domácností (str. 10):

Tabulka: Rozpad domácností

město	celkem všech domácností v bytové nouzi	rodiny: celkem v bytové nouzi	bezdělné domácnosti: celkem v bytové nouzi	celkem v bytové nouzi (počet osob)	Celkem dětí v bytové nouzi	AD a ubytovny	nevhodné byty, přechodné přebývání	bez přístřeší
Liberec	600	130	470	960	280	270	130	200

Zdroj: Zpráva o vyloučení z bydlení 2021

Data pro Liberec byla získána ze znalosti terénních pracovníků místních neziskových organizací a úřadů, stejně jako z hloubkového šetření bytové nouze pomocí tzv. registračního týdne (sběr dat podzim 2017) v rámci přípravy zavedení programu Housing First.

Ve druhé polovině roku 2021 vyšla analýza Bydlení jako problém: Zpráva o vyloučení z bydlení 2021 (Za bydlení 2021). Zpráva konstatuje, že v bytové nouzi je v ČR mezi 35 a 62 tisíce domácností, v nichž žije 20 až 51 tisíc dětí do 18 let (str. 8). Dalších až 190 tisíc domácností je ohroženou ztrátou bydlení, v nich celkem až 100 tisíc dětí. 300 až 450 tisíc převážně seniorských domácností trpí nadměrnými náklady na bydlení (za bydlení vydají 40 a více procent ze svých příjmů). Celkem se problém ohrožení ztrátou bydlení může týkat až 500 000 domácností, v nichž žije až 1 000 000 lidí (str. 8). Pro Liberec je za rok 2020 uváděno, že v bytové nouzi je nejméně 200 a až 500 domácností (strana 19). Podle uvedené zprávy je na tom Liberec podobně jako sousední Jablonec nad Nisou, Most, Pardubice nebo Kladno. Je důležité podotknout, že čísla za rok 2020 jsou získána extrapolací na základě dat z jiných měst, a nejsou tedy přesná. Není pravděpodobné, že by se situace mezi roky 2018 a 2020 zlepšila, neziskové organizace působící ve městě i vývoj realitního trhu naznačují spíše opak. Podrobnější data k bytové nouzi v Liberci uvádíme níže.

Bytová nouze je od konce 90 let problémem v celé České republice. Pro zjišťování její míry neexistuje jednotná metodika, existují však podobná základní vodítka. Bytová nouze se standardně kategorizuje podle ukazatelů ETHOS – Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení v prostředí ČR, kterou definovala FEANTSA – Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdomovci, která pro tyto účely vydává návodné materiály, přeložené i do češtiny. Společným jmenovatelem bytové nouze, do níž patří např. absence přístřeší, bydlení v nouzových ubytovnách, u známých apod., je absence nebo nejistota bydlení na úrovni fyzického prostoru, kvality bydlení, míry bezpečí a intimity a povahy smluv (právní rovina a míra jistoty). Určit tedy míru bytové nouze na konkrétním území jako je Liberec není snadné, některé osoby v bytové nouzi nemusejí vykazovat vždy

známky toho, že se nacházejí v bytové nouzi. Liberec se snaží situaci v sociálním vyloučení a bytové nouzi monitorovat a mít aktuální odhady minimálně od roku 2014. V roce 2015 byla zpracována analýza lokalit sociálního vyloučení (Šolková, 2015), v roce 2016 analýza pro SPSZ Liberec, v roce 2017 bylo provedeno systematické sčítání osob v bytové nouzi a začátkem roku 2021 proběhl tematický výzkum „Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci“.

Analýza LUMOS k příčinám umístování dětí do Dětského centra Liberec

Liberecký kraj vydal v lednu 2021 zprávu analyzující důvody umístování dětí do institucionální péče v Libereckém kraji (Lumos 2021), jmenovitě do dětského centra Liberec (p. o. Libereckého kraje). Analýza poukazuje na bytovou nouzi rodin jako jednu z příčin umístování dětí do institucionální péče v Libereckém kraji. Hlavní závěry a doporučení jsou:

- většina dětí pochází z ORP Liberec, je potřeba posílit v Liberci SAS pro rodiny s dětmi
- u 90 % umístěných dětí do 3 let byl jedním z důvodů nedostatečné bydlení, je potřeba posílit dlouhodobé i krizové bydlení
- pozitivní dopad může mít metodické vedení kraje ve vztahu k OSPODu daného ORP
- doporučuje se posílení pěstounských kampaní

Závěry této analýzy plně korespondují jak s dřívějšími analýzami, tedy s potřebností SAS a s potřebností komplexně a koordinovaně řešit situaci bydlení ohrožených rodin a dětí.

Aktuální data z databáze Centra bydlení Liberec

V rámci projektu Centrum bydlení Liberec jsou realizovány registrace zájemců o městské bydlení. Od konce února 2021 do 4. 5. 2022 bylo zaregistrováno celkem 497 domácností-zájemců o městské bydlení. Předpokládáme, že CBL dosud zaregistrovalo zhruba 75% domácností v bytové nouzi v Liberci, vycházíme z faktu, že na registraci aktuálně čeká 60 zájemců a další se průběžně ozývají. Přehledně uvádíme vybraná statistická data získaná z databáze CBL. Data z CBL odrážejí stav věcí ve chvíli, kdy se domácnost registruje a je třeba brát v úvahu, že situace domácností se průběžně mění. Lze předpokládat statistickou odchylku do 10%. Spolehlivost dat je zároveň odvislá od ochoty registrovaného některé skutečnosti uvést či nikoliv. Dalším aspektem je fakt, že část domácností během doby působení CBL získala městský byt (čísla bytové nouze se tak snižují), jiná část ale o bydlení přichází nebo ztráta bydlení hrozí (čísla by se tak zvyšovala). Proto považujeme čísla za značně reprezentativní s tím, že je potřeba výstupy průběžně aktualizovat tak, jak bude znalost narůstat.

Tabulka: Data z registrací CBL

ukazatel	hodnota	poznámka
celkový počet registrací	497	
z toho není v bytové nouzi	124	
domácnosti v bytové nouzi	373	75,05 % registrovaných je v bytové nouzi
KATEGORIZACE ETHOS		
bez střechy	15	registrace CBL představuje jistý práh (koordinace, telefon, dodržení schůzky), v období 7-9/2022 se CBL zaměří na registraci této kategorie specifickými metodami (depistáže v terénu s papírovým dotazníkem)
bez bytu	116	zejména obyvatelé ubytoven a azylových domů
v nejistém bydlení	168	zejména bydlení v bytě u rodiny nebo přátel nebo bydlení v bytě ve výpovědi nebo s krátkodobou smlouvou
v nevyhovujícím bydlení	74	zejména bydlení v bytech špatného technického stavu nebo přelidněných
GENDER ASPEKT		
domácnost v bytové nouzi – gender muž	140	
domácnost v bytové nouzi – gender žena	232	
z toho gender - jiné	1	
trvalý (TB) a skutečný pobyt (SB) v Liberci		
počet domácností v bytové nouzi s TB Liberec	262	70,24 % domácností v bytové nouzi má TB Liberec
počet domácností v bytové nouzi s SB Liberec	333	89,3 % domácností v bytové nouzi má skutečný pobyt v Liberci
rodiny		
rodina (potřebují byt 2KK ³⁷ a větší)	157	
rodina (byt 2KK a větší a děti jsou aktuálně v domácnosti)	121	
celkový počet dětí v domácnostech v bytové nouzi	396	děti mohou, ale nemusejí být aktuálně v domácnosti
rodiny – požadavek na byt 3KK a větší	41	
senioři		
počet domácností v bytové nouzi – věk 60 let a více	98	včetně těch, kteří letos (2022) dovrší věk 60 let
předlužení		
počet domácností deklarujících předlužení	95	
počet domácností deklarujících, že mají dluhy vůči SML	78	
počet domácností deklarujících, že jsou v insolvenci	35	
zdraví a další aspekty		

³⁷ Identifikovat rodinu s dětmi jako zájemce o městský byt není v rámci registrace CBL jednoduché. Část dětí je v náhradní rodinné péči, ne vždy je jasné složení i dospělých členů domácnosti, rodiče nemusí mít jasno, zda děti získají zpět nebo získat chtějí. Indikátor je výsledkem požadavku na větší byt (požadavek koriguje CBL dle preferencí města – počet členů je adekvátní bytu – např. jednotlivci dostávají většinou garsonky, výjimečně 1+1, páry garsonky, 1+1 nebo 2KK, matka s dítětem 1+1 nebo 2KK, ale už ne 2+1 atd.) a informace, zda jsou v rodině děti. Děti mohou být ale dospělé a žít mimo domácnost. Tento indikátor tedy není přesný, je potřeba počítat s odchylkou cca 15%. Přesnější data by poskytla hlubší analýza databáze CBL a zápisů z místních šetření.

počet zájemců se zdravotním omezením	188	deklarované, včetně omezení bez zdravotnického potvrzení (většina ale schopna doložit některé z dokladů k ID, ZTP, ZTP/P, lékařské zprávy)
počet jednotlivců celkem	87	kvalifikovaný odhad z databáze, odvozujeme dle požadované velikosti bytu garsonka (možná odchylka +/- 10%) a deklaráce, že do bydlení chce jít sám
počet samotných žen	41	metoda zjištění z databáze CBL: žena s požadavkem garsonky

Zdroj: CBL, 05/2022

Další tabulka ukazuje znovu rozpad kategorií ETHOS a výsledný kvalifikovaný odhad.

Tabulka: Samostatná tabulka ETHOS, kvalifikované odhady a interpretace

kategorie ETHOS	počet domácností - registrace CBL	počet domácností - odhad	poznámka
bez střechy	15	100-300	v rámci CBL registrováno pouze 9 osob; rozmezí 100-300 vychází z kvalifikovaného odhadu terénních pracovníků (k diskuzi)
bez bytu	116	150	ubytovny, azylové domy
v nejistém bydlení	168	180	převažující kategorie v rámci bydlení v bytech
v nevyhovujícím bydlení	74	100	substandard se stabilní nájemní smlouvou
celkový počet domácností v bytové nouzi	373	nejméně 530	
z toho s TB Liberec	262	350	
z toho SB Liberec	333	420	
celkový počet osob v bytové nouzi	není spočítáno	až 1200	kvalifikovaný odhad – k diskuzi

Zdroj: CBL, 05/2022

Vzhledem k dosud nedostatečnému sběru dat ke kategorii bez střechy není možné udělat statistické závěry o procentuálním podílu jednotlivých kategorií. Osob bez střechy je ale jistě nejméně 100, potvrzují to data starších šetření a odhady sociálních služeb, MP Liberec a zkušenost CBL (např. zájem o potravinovou pomoc z řad osob bez střechy). Horní hranici lze jen těžko nyní potvrdit. Významnou část CS tvoří osoby žijící na ubytovnách, kterých je v Liberci velké množství. Velmi významný se zdá být podíl domácností žijících v nejistotě, tedy lidé s velkým rizikem ztráty bydlení, kteří ale dosud žijí v bytech. Na jejich situaci lze pozorovat nízkou míru stability nájemního bydlení v ČR obecně. Další skupinou jsou domácnosti žijící v přeplněných nebo technicky nevyhovujících bytech, které mohou mít standardní nájemní smlouvu, ale nemají páky na zlepšení stavu bydlení. Sociální struktura domácností ukazuje na domácnosti jednotlivců, sólo rodičů, rodin s dětmi a větších rodin. Menší jsou počty domácností ve složení dvojice bez dětí. Rodiny představují komplexní fenomén, který zahrnuje bývalé partnery, děti různých rodičů a děti v domácnosti nebo v nějaké formě náhradní rodinné péče. To vše za časté situace předlužení, exekucí, v lepším případě insolvence. Data u domácností v předlužení mohou mást, protože při místních šetřeních v CBL jsou často dluhy odhaleny, počet domácností v předlužení a s dluhy vůči SML je tak výrazně vyšší. Nezanedbatelné je množství seniorů v bytové nouzi. Většina domácností v bytové nouzi navíc deklaruje zdravotní problémy. V anamnézách dětí dominují poruchy učení, autismus, traumatizace, opožděný vývoj apod. (není přesně

spočítáno). Drtivá většina domácností v bytové nouzi registrovaných v CBL má trvalé nebo skutečné bydliště v Liberci, nicméně na centrum se obracejí domácnosti z celého Libereckého kraje i odjinud, čímž se centrum stává indikátorem bytové nouze v regionu. Data CBL jsou předběžná a databáze by vyžadovala hlubší analýzu, **přesto hlavním závěrem je pouze potvrzení dlouhodobě indikovanou situaci koncentrace vážné i méně vážné bytové nouze v Liberci v řádu stovek domácností jednotlivců i rodin, s četnými hendikepy zdravotními a předlužení, narůstající bytová nouze seniorů, stejně jako propojení s fenoménem duševního zdraví, stigmatizace výkonem trestu a kumulace hendikepů u řady domácností. Významnou bariérou pro vstup do bydlení jsou dluhy vůči SML. U předlužení obecně dominuje situace nezmapovaných dluhů, na straně druhé nejsou výjimkou lidé úspěšně plnící podmínky insolvence, kteří zároveň potřebují kvalitní bydlení.**

Analýza SVL – ASZ 2021

Sociální vyloučení je komplexní a dynamický sociální fenomén, který je zapříčiněn kombinací několika faktorů, jako je nezaměstnanost, nízké nebo žádné vzdělání, diskriminace na trhu s bydlením, materiální chudoba, předlužení nebo exekuce a často se objevující etnicita. V období zima-jaro 2021 zrealizovala Agentura pro sociální začleňování aktualizaci znalosti SVL výzkumem v terénu Liberce. V Liberci charakterizují sociální vyloučení následující fakta:

- V Liberci je nejméně 20 lokalit, které lze označit jako sociálně vyloučené, které jsou ve všech částech města s vyšší koncentrací osob se sociálními hendikepy
- Lokality jsou samostatné bytové domy nebo ubytovny, někdy se jedná o shluk několika domů v těsném sousedství.
- Objekty v SVL vlastní soukromí majitelé, většinou se jedná o objekty, které jsou z privatizovaného majetku města.
- Domy nebo ubytovny jsou často ve velmi špatném technickém stavu (stará okna, staré inženýrské sítě, rozbité vybavení ve společných prostorách). Stav bydlení se průběžně mění a většinou se zhoršuje a může vést k ohrožení zdraví člověka.
- V lokalitách je podle posledního průzkumu (Dynamika proměn sociálního vyloučení v Liberci – ASZ 2021) cca 820 osob z toho přibližně 320 dětí.
- Až 80% obyvatel těchto lokalit tvoří v Liberci Romové (jedná se o kvalifikovaný odhad)
- K lokalitám patří některé ubytovny, z nichž minimálně 1/3 ubytovává osoby sociálně vyloučené. (Celkem je v Liberci 25 soukromých ubytoven)
- V lokalitách lze zaznamenat vyšší míru migrace, stejně tak v rámci Libereckého kraje i ve vztahu k dalším krajům, zejména Ústeckému kraji.
- V Liberci žije odhadem dalších 300 osob bez přístřeší

Lze shrnout, že situace na poli sociálního vyloučení v roce 2021 v Liberci koresponduje s dřívějšími analýzami (Šolková 2015, SPSZ 2016 atd.). Některé lokality se kvalitativně zhoršily, jiné zanikly (např. Vojanova, Jablonecká) nebo procházejí rekonstrukcí a domácnosti musely odejít jinam. V této souvislosti došlo k přetížení několika ubytoven a lokalit (Mydlák, oblast Hanychovská-Krkonošská). Některé bytové domy byly uzavřeny stavebním úřadem (Vesecká 330 v září 2021) nebo

byly poškozeny (požár v Kateřinkách – únor 2022). Lokality jsou setrvalým problémem Liberce a jejich osazenstvo se z většiny překrývá s domácnostmi v bytové nouzi dle ETHOS (zejména kategorie bez bytu, nejisté a nevyhovující bydlení). Alarmující je množství dětí, které v tomto prostředí musí vyrůstat. Na tento komplex se podíváme v následující kapitole.

Klíčové problémy v bydlení a jejich příčiny

Liberec má drahé bydlení, lokality sociálního vyloučení a substandardního bydlení, stovky osob v bytové nouzi a obecně vysokou míru předlužení obyvatel. V rámci CS osob v bytové nouzi nalezneme řadu dílčích podskupin, jejichž hendikepy nyní popíšeme. Zároveň se město snaží podnikat nápravná opatření, která rozebíráme níže.

1. Vysoký počet domácností v bytové nouzi / nedostupnost bydlení - příčiny

- Nedostupné (cenová nedostupnost – kauce, provize, nájem) či nekvalitní bydlení
- Hluboce substandardní kvalita bydlení za vysoké nájemné
- Pomalá výstavba bydlení spojená se spekulanty a tzv. neobsazené investičními byty
- Nedostatečná kapacita bytového fondu obce a pomalá výstavba
- Diskriminace na trhu s bydlením (etnicita, zdraví, počet členů rodiny, sólorodičovství, duševní zdraví, věk a jiné příčiny či důvody diskriminace)
- Nedostatečná kapacita podpůrných služeb a koordinace
- Předlužení a stigmatizace předlužených
- Závislosti, duální diagnózy, dlouhodobý pobyt v bytové nouzi
- Chování a vystupování CS navenek
- Objektivně nízké kompetence komunikační nebo dorozumívací
- Malý počet velkých bytů – příčina: trend menších bytů a standard menší rodiny
- Složitost systému BF SML – příčiny: administrativa města, dotační programy a zákony
- Dluhy vůči SML jako bariéra pro vstup do bydlení

2. Vysoký počet menších lokalit sociálního vyloučení a ubytoven – příčiny:

- Souběh příčin sociálního vyloučení; nízká míra kontroly standardu bydlení ze strany státu, předlužení, diskriminace včetně etnicity, početnost rodin, uvykllost životu v sociálním vyloučení nebo jako alternativa standardního bydlení

3. Vysoká míra ztráty bydlení – příčiny

- Není měřeno, ale prevence ztráty bydlení má své limity a je pro ni nutný kontakt se službou podpory a důvěra

4. Technický stav bydlení u BF SML a na soukromém trhu – příčiny:

- Nedostatečná kapacita technické správy BF SML
- Nedostatečné finance
- Ničení bytů nájemníky
- Chybí cost-benefit socioekonomická analýza
- Nedostatečná multioborová spolupráce ve vztahu k SVL
- Zapojení ÚP, IZS, Stavebního úřadu a KHS není systematické; částečná příčina: zákonné limity aktérů

5. Nedostatečná koordinace sociální práce a předávání informací

- Intenzivní práce na tématu bydlení jako komplexu problémů je relativní novinkou pro město i pro sociální služby, město se pokouší nastavit procesy jak vně města, tak navenek například s NNO; chybí jeden zkušený koordinátor s jasným mandátem; Housing First, projekt Kontaktní sociální práce a projekt Centra bydlení Liberec jsou v tomto ohledu pilotní zkušeností; na straně sociálních služeb jsou zákonné limity, GDPR, standardy organizací, metodické vedení „Kraje“ a MPSV nevede k sociálnímu bydlení; chybí jasné všemi standardizované postupy
- Nedostatek odborných kapacit (zejména: psychiatrii); nezájem psychiatrů; sociální bydlení je stále novinka; není ošetřeno zákonem; chybí praktická zkušenost a motivace

6. Neustálená metoda sběru dat o bytové nouzi - příčiny

- Přístupy a metody se mění v čase a jsou i předmětem odborné diskuze; dosavadní analýzy akcentují různé aspekty problému; nikdo nese-psal minimální kompozit (statistická data, popis lokalit, bytová nouze), který by vedl ke kvalifikovanému odhadu.

7. Hygiena bydlení – zejména štěnice

- Špatné hygienické návyky nájemníků a podceňování problému; kontaminovaný nábytek; návštěvy z napadeného prostředí; slabé dezinfekční prostředky

8. Domácí násilí jako faktor v bytové nouzi i sociálním bydlení

- Socio-ekonomické problémy posilují stres v rodině, reprodukce násilných vzorců od rodičů, zranitelnost matek samoživitelek / rodičů samoživitelů, chudoba samotných matek vede k hledání partnera i z ekonomických důvodů

System bydlení statutárního města Liberec

System městského bytového fondu SML představuje velmi komplexní technický a administrativní správní fenomén, v rámci následujícího textu se proto omezujeme na základní informace na úrovni ukotvení, kapacit a systému přidělování městských bytů, včetně vstupního prahu a dalších aspektů.

Po roce 1989 čítal bytový fond SML přes 17.000 bytů. Postupná masová privatizace znamenala významné umenšení, takže v roce 2020 čítal BF SML již jen 1219 bytů. Několik desítek bytů prošlo nebo prochází rekonstrukcí v rámci projektů sociálního bydlení IPRÚ (IROP v rámci Integrovaného plánu rozvoje území Liberec-Jablonec nad Nisou). Zhruba 1/3 BF jsou byty v domech s pečovatelskou službou (DPS). Dispoziční rozvržení BF bylo následující: Nejvíce je bytů o velikosti 1+kk nebo 1+1 (cca 800 bytů), následují 2+kk a 2+1 (cca 250), bytů 3+kk nebo 3+1 je cca 120 a bytů 4+1 (cca 15). Vzhledem k potřebám cílové skupiny, kde velkou část tvoří početné rodiny a je zjevné, že v bytovém fondu chybí stále především větší byty (3+1 a větší). Pokud se podíváme na dynamiku uvolňování a přidělování BF, zjistíme, že ročně se průměrně uvolnilo kolem 30-60 bytů včetně DPS. Dle vyjádření pracovníků humanitního oddělení se mezi roky 2015 - 2018 obměnilo pouze cca 10% nájemníků v bytovém fondu, což vypovídá o relativní stabilitě obsazení. Výše uvedená data pocházejí z Koncepce sociálního bydlení pro SML z doby před přesunem 230 bytů pod společnost Interma, a.s. (soudní spor o byty), platí ale do značné míry i pro situaci dnešní.

Městský bytový fond SML 2021-2022 - stav a projekty

Městský bytový fond je rozdělen do několika poměrně podobných kategorií. System byl v minulosti pro žadatele a často i pro pracovníky v oboru nepřehledný, zájemci o byt často podávali žádosti do několika programů nebo složitě volili mezi kvalitou bytu, cenou nájmu, délkou smlouvy, typem podpory a šancí na získání bytu. Toto do značné míry přetrvává i nyní. V roce 2021 do BF vstoupil projekt Centrum bydlení Liberec, který je naplněním Koncepce sociálního bydlení ve snaze systematizovat podporu, pomáhat domácnostem v nouzi byt získat a udržet si ho, snižuje rizika plynoucí pro město a je hybatelem dalších možných změn ve správě bytového fondu SML. U většiny kategorií nebylo v minulosti prováděno sociální šetření při vstupu a pouze u speciálních kategorií DPS, prostupného bydlení a Housing First byla doprovodná sociální práce. Zjednodušení celého systému, sjednocení některých kategorií a stejná nabídka podpory pro všechny nájemníky v životní krizi (prevence ztráty bydlení všude a intenzivní podpora u speciálních programů) spolu se zjednodušením procesu přidělování bytů se ukázalo jako řešení, které by prospělo jak transparentnosti systému, tak jeho administraci a efektivitě pomoci obyvatelům Liberce. Realizace těchto zjednodušení ale není jednoduchá, protože část bytů je řízena dotačními pravidly nebo čekají na rekonstrukci apod. V bytovém fondu se uvolňuje maximálně 60 bytů ročně (včetně DPS). Z jednoduchého srovnání s cílovou skupinou domácností v bytové nouzi vyplývá, že poptávka po městském nájemním a sociálním bydlení významně převyšuje nabídku (viz data CBL). SML pozvolna podniká kroky k navýšení bytového fondu (v současné době prošlo několik domů rekonstrukcí v rámci projektů IROP) a v dlouhodobé perspektivě uvažuje o navýšení BF až na 2000 bytů (cíl Koncepce).

Tabulka: Byty ve vlastnictvím SML, které jsou přidělovány v rámci pravidel pro přidělování

Kategorie bytů	počet bytů
Soc. byty stand. typu	203
Startovací	168
Pro příjmově vymezené osoby	93
Zvláštního určení - BB a upravitelné	115
Zvláštního určení - DPS	324
Vstupní	28
Byty určené organizacím - služební	7
Ubytování nízkého standardu - přístřeší	11
sociální bydlení (IPRÚ/IROP)	33
CELKEM bytů	982

Zdroj: Odbor školství a sociálních věcí – oddělení humanitní, 03/2022

Asi nejvíce se (mimo DPS) uvolňují startovací byty, které jsou řízeny dotačními pravidly a jsou koncipovány na 5, respektive dříve 10 let. Speciální kategorií je bydlení nízkého standardu v podobě noclehárny v kateřinkách a bytů tamtéž. Zde platí nižší práh, místo je spravováno organizací Naděje.

Práh pro vstup do bydlení

Mezi hlavní prahy pro vstup do bydlení SML patří:

- administrativní náročnost podání žádosti (dokládání všech příjmů, RT a dalších podkladů)
- příjmové limity u dotačních bytů a posuzování příjmu před srážkami exekucí nebo insolvenčí
- podmínka bezdlužnosti vůči obci, včetně tématu dluhů nezahrnutých do insolvence

Výše uvedené prahy jsou z perspektivy města pochopitelné, cílové skupině ale vstup komplikují nebo znemožňují. Překonat tyto překážky pomáhá projekt Centrum bydlení Liberec.

Bytový fond SML se potýká i s dalšími problémy. U části cílové skupiny selhává prevence ztráty bydlení nebo není dostatečná, takže vede k předlžení, soudním výpovědím a někdy i k poničení bytu. Bytové domy SML v různé míře sociálně zatížené tak, že umístování dalších zatížených domácností musí být pečlivě zvažováno, a střední vrstvy se již do bytových domů SML stěhovat nechtějí. Existují i další problémy v administrativní a technické rovině, které jsou popsány v Koncepti a budou aktualizovány v roce 2022.

Centrum bydlení Liberec

Centrum bydlení Liberec (CBL) je projekt tzv. **kontaktního místa pro bydlení**, které slouží ke komunikaci a podpoře široké veřejnosti, zejména osobám a domácnostem v bytové nouzi, ohroženým ztrátou bydlení nebo nízkopříjmovým skupinám obyvatel, kteří hledají bydlení v Liberci. Centrum funguje jako detašované pracoviště oddělení humanitního, odboru školství a sociálních věcí MML.

Přednostně je centrum určeno obyvatelům Liberce, kteří zde mají trvalé bydliště nebo jinou dlouhodobou vazbu (dlouhodobě zde žijí, dlouhodobě zde pracují). V rámci centra se **registrují zájemci o městské bydlení** a provází se procesem přidělování městských bytů různých kategorií. Vyhodnocuje situaci zájemce, informuje o podmínkách vstupu do městského bydlení a navrhuje další postup. Poskytujeme základní poradenství v oblasti dostupnosti bydlení v Liberci, vyhodnocujeme potřebnost sociálního bydlení, pomáhá řešit konkrétní životní situace související s bydlením a přesměrovává na další odborné služby. V CBL **usilují systematizaci realizace sociálního bydlení v Liberci**. Do městského bytu může jít člověk s nízkými příjmy, domácnost s problémy nebo osoba či domácnost s řadou problémů. Pro každou domácnost je nastaveno adekvátní řešení a podpora. Mladí lidé potřebují dostupné bydlení, rodič samoživitel uvítá radu ohledně příspěvku na bydlení apod.. Člověk z ubytovny nebo bez přístřeší potřebuje komplexní podporu, kterou nabízí ve formě programu Housing First (bydlení především). Za 16 měsíců své činnosti byl sociální byt v některém z režimu podpory přidělen více než 70 domácnostem, z toho cca 25 v režimu individuální podpory (Housing led přístup) a 15 v režimu Housing first podpory. Další významnou činností CBL je **prevence ztráty bydlení**, zejména pak v městských bytech. To znamená, že se snaží zamezit ztrátě bydlení u domácností, které by o něj mohly přijít z důvodu neplacení nájmu nebo jiného porušování nájemní smlouvy. Nezaplacený nájem je pro město varovným signálem, chce vědět, jaký je důvod neplacení a nabídnout pomocnou ruku. CBL úzce spolupracuje s dalšími odbory města, NNO a ÚP Doplnkově CBL zprostředkovává materiální pomoc osobám v největší nouzi, spolupracuje s Potravinovou bankou Libereckého kraje, z.s. a Nábytkovou bankou Libereckého kraje, z.s., základě v rámci zabydlování domácností do bytů SML.

Investice: projekt sociální bydlení města Liberce

Jak bylo výše zmíněno, statutární město Liberec z programu: Evropský fond pro regionální rozvoj / Integrovaný regionální operační program (Výzva č. 61- Sociální infrastruktura - integrované projekty IPRÚ, Výzva č. 84 Sociální bydlení – integrované projekty IPRÚ) začalo rekonstruovat některé domy na tzv. sociální bydlení.

Cílem projektu je *„Zajištění dostupného bydlení cílovým skupinám – domácnosti s nízkými příjmy a osoby v bytové nouzi. Osobou v bytové nouzi se rozumí osoba v ekonomicky aktivním věku, která nemá uzavřenou jinou nájemní smlouvu, nemá ve vlastnictví ani spoluvlastnictví bytový dům, rodinný dům, byt, dům pro rekreační nebo jiné ubytovací účely a zároveň její průměrný čistý měsíční příjem v období 12 kalendářních měsíců před uzavřením nájemní smlouvy nepřesáhl 0,6 násobek průměrné měsíční mzdy.“*

Tabulka: Byty projekt sociálního bydlení IROP/IPRÚ

Adresa/ulice	Počet bytů	Rok ukončení rekonstrukce
ul. Žitavská	11	listopad 2019 / obsazení CS Q1/2020
ul. Orlí	12	září 2021 / obsazení CS 1. 12. 2021
ul. Proboštská	10	září 2021 / obsazení CS 1. 12. 2021
ul. M. Horákové	9	kolaudace květen 2022
ul. Na Žižkově	49	předpoklad kolaudace jaro 2023

Zdroj: SML, zpracování vlastní

Statutárnímú městu Liberec se do 31. 12. 2021 podařilo v rámci tohoto projektu rekonstruovat tři bytové domy a vzniklo tak 33 bytů. Které jsou pronajímány v režimu sociálního bydlení. Investiční projekty IROP úzce spolupracují s neinvestičním projektem CBL, který spolu s humanitním oddělením MML zajišťoval výběr domácností a realizuje podporu sociální práce domácnostem v několika režimech sociálního bydlení.

Shrnutí k BF SML:

SML realizuje sociální bydlení v omezené kapacitě svého bytového fondu. Pracuje na zlepšení podpory CS v rámci projektu CBL. Navyšuje kapacity sociálního bydlení v rámci investic. Přes veškerou snahu není v možnostech města rozsáhlou bytovou nouzi řešit, protože bytů není dostatek a nejsou dostatečně rozptýlené po městě. Budoucím řešením může být rozvoj sociálně-reálnitní činnosti, další veřejná výstavba a zlepšení prevence ztráty bydlení na soukromém trhu s nájemními byty.

Sumarizace k bydlení v Liberci

Ze všech dostupných dat lze konstatovat následující:

- V Liberci se nachází až 500 domácností v bytové nouzi. v nich žije až 1200 osob a nejméně 400 dětí;
- Existuje blíže neurčená skupina ohrožená ztrátou bydlení, které se ještě nedostává do kontaktu se soc. službami, ale která postupně kontaktuje projekt CBL;
- Soukromý trh s byty vylučuje osoby s hendikepy nebo kumulací hendikepů, jich se ujímá trh substandardní v podobě ubytoven, SVL a starých bytů a nebytových prostor;
- Mezi hlavní hendikepy CS patří: předlužení, etnicita, nízké kompetence a znalosti, zdravotní stav včetně duševního zdraví, závislosti a kombinace uvedeného;
- speciální kategorie jsou chudnoucí senioři, sólorodiče, větší rodiny s komplexními potřebami, duševně nemocní, osoby v bezdomovectví včetně duálních diagnóz, domácnosti splácející insolventi a dlužníci vůči městu;
- kapacity bytového fondu města nejsou dostatečné;
- chybí systematická prevence ztráty bydlení;
- chybí ideová shoda na konceptu sociálního bydlení na úrovni magistrátu
- kapacity Centra bydlení Liberec neodpovídají potřebě cílové skupiny v podpoře v bydlení;
- dluhy vůči městu jsou speciálním prahem, který nelze snadno odstranit, a pro něj je nutné vytvořit speciální systém individualizovaných řešení

- komplexní potřeby domácností vyžadují efektivní case management podpory včetně zapojení ÚP

Příloha 3: Dluhy

Dluhy, a jejich následné exekuční vymáhání způsobuje velikou zátěž. A to nejen pro dlužníka, ale i celé jeho okolí (blízkou i širší rodinu, přátele a další). Materiální i psychická zátěž má pak neblahé dopady na zdraví, vztahy a sociální status lidí v dluhové pasti. Výše exekuční srážky z příjmu ze zaměstnání, resp. skutečnost, že pracující člověk s exekucemi má výdělek, z něhož lze jen obtížně hradit životní náklady (zejména, pokud není v domácnosti další příjem, který by exekučně nebyl postižen), celý problém zhoršuje a je silně demotivující. Dluhová a finanční gramotnost by měla být součástí povinného vzdělávání již od dětství a větší pozornost by též měla být věnována prevenci sekundární. Nabízená pomoc by měla být dostupná a účinná. Řešení zadlužení značně komplikuje i intra-psychická dynamika dlužníků, kde je významnou veličinou stud. Ze zkušeností sociálních pracovníků v Liberci můžeme říci, že odhalení všech dluhů a zejména příčin jejich vzniku vyžaduje dlouhodobější profesionální sociální práci, která předpokládá vytvoření důvěry na úrovni pracovník-klient.

Tato část dokumentu analyzuje dluhovou problematiku z veřejně dostupných dat, výstupů Pracovní skupiny dluhy v rámci Lokálního partnerství Liberec a monitoringů dopadu KPSVL projektů. Základními kontextovými materiály jsou SPSZ (2016-2019), TAP pro oblast zaměstnanosti a dluhů (2020-2022) a evaluační zpráva, která shrnuje výsledky implementace SPSZ

Liberecký kraj je v počtu exekucí na počet obyvatel 3. nejhorší v české republice. Tento fakt bohužel odráží i podíl osob v exekuci v samotném Liberci, jakožto krajském městě. V roce 2019 bylo v Liberci **10,83 %** osob v exekuci. To znamená, že z celkového počtu **87 323** osob starších 15-ti let bylo **9 454** osob v exekuci. Celkový počet exekucí pak činil **56 749**. Největší podíl tvořily osoby se 3-9 ti exekucemi, celkem **42 %** z výše zmiňovaného počtu.³⁸

Při správném uchopení analytické části a jejího propojení s návrhovou částí lze očekávat zmírnění dluhové zátěže u obyvatel města Liberce.

Základní cíle TAP (2020–2022):

- Snížení počtu osob v předlužení a s exekucemi v Liberci a zamezení jejich hlubšímu propadu do předlužení
- Zvýšení počtu osob aktivně řešících vlastní dluhy, předlužení a exekuce
- Zvýšení finančních znalostí a kompetencí u veřejnosti a u dětí a mládeže
- Zpřehlednění dluhové problematiky na úrovni vzniku zadlužení i jeho aktivního řešení

Základní cíle SPSZ (2016–2019):

- Řešení dluhové problematiky nájemníků bytů SML zejména důrazem na aktivizaci nájemníků v procesu oddlužení
- Podpořit v oddlužení zadlužené klienty SML

³⁸ Zdroj: <http://mapaexekuci.cz/>

- Zajistit dostupnost odborného sociálního a dluhového poradenství v celé lokalitě pro nejméně 500 lidí ročně

Cíl aktérů společně vydefinovaný na PS Dluhy:

- „Naším společným cílem je zajistit stabilní a dostupnou pomoc zadluženým osobám, mít dobré síťování se zaměřením na potřeby klientů. Navrhnout jednotlivá opatření a scénáře v území, které povedou ke snížení míry zadluženosti.“

Z evaluační zprávy³⁹ vyplývá, že za dobu trvání LP⁴⁰ došlo v Liberci k mírnému snížení počtu osob v exekuci. Stalo se tak i díky navýšení kapacit dluhového poradenství prostřednictvím realizovaných projektů z Operačního programu Zaměstnanost 2014 – 2020. Snížení počtu osob v exekuci mělo jistě další celou řadu příčin. Od ekonomického růstu, přes legislativní změny až po částečnou destigmatizaci problematiky či posílení bezplatného dluhového poradenství. Výsledkem kombinace výše zmíněného byl pak pozitivní dopad na řešení dluhů v Liberci.

Tabulka: Počet dopadových indikátorů v oblasti Sociální práce a dluhy v rámci KPSV projektů

projekt	Realizátor	počet zpracovaných insolvenčních návrhů	počet podaných insolvenčních návrhů	počet sjednaných zakázek podpory klienta v exekučním řízení	počet sestavených rodinných rozpočtů	počet sestavených splátkových kalendářů	počet zastavených protiprávních exekucí	počet zakázek podpory klienta v nalézacím řízení	počet zakázek podpory klienta v mimosoudním vymáhání	počet intervencí mapování dluhů	počet intervencí vedoucích k finanční stabilitě	počet nakoupených služeb u právního externího právního
AD ženy a rodiny	Návrat, o.p.s									11		
Kontaktní sociální práce	Statutární město Liberec				19					13	29	
Rozšíření OP Liberec	Děčko Liberec z.s.	26	26				4					
Odborné soc. poradenství	Romodrom o.p.s.	5	5	11	63	13				101		56
Terénní program	Romodrom o.p.s.									85		300
Včas	Člověk v tísní o.p.s	19	10	17		18	4	4	22	951		

Zdroj: Monitoring KPSV projektů, vlastní zpracování

³⁹ Dostupné online: https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-skolstvi-kultury/lokalni-partnerstvi/ez-liberec_23-3-2021.pdf

⁴⁰ Počátek r.2015

I přes značnou aktivitu těchto realizátorů projektů a dalších existuje v lokalitě další prostor pro podporu osob s dluhy. V Liberci je stále velké množství osob, které svou dluhovou situaci z různých důvodů s odborníky neřeší. Vzhledem k dynamice problematiky dluhů a novým trendům zůstává také značný potenciál v oblasti vzdělávání pracovníků. Potenciál je i v preventivních osvětových opatřeních směrem k veřejnosti.

Aktivní služby v Liberci na podporu zadlužených osob

Pro přehlednost si můžeme rozdělit služby v Liberci do tří skupin:

1. Organizace poskytující dluhového poradenství s možností podat oddlužení (3x)
2. Organizace pracující s dluhy v omezené míře (11x)
3. Organizace poskytující základní poradenství a předání kontaktu na odborné služby (všechny ostatní)

V Liberci se dluhové problematice věnují hlavně 3 poradny (ČvT, Děčko a Romodrom). Každá z organizací realizujících dluhové poradenství se přitom zaměřuje trochu na jiné klienty, Člověk v tísní pracuje častěji s méně samostatnými klienty, kteří vyžadují větší míru podpory. Na druhé straně Děčko vyžaduje vyšší míru samostatnosti při práci na jednotlivých krocích spolupráce. Romodrom zase vyhledají častěji romští klienti. Podle respondentů jsou dluhové poradny komplementární a mají trochu odlišné cílové skupiny. „Když je to člověk, který není tak samostatný, pošlu ho do ČvT, to Děčko je vhodnější pro více samostatné klienty“⁴¹

⁴¹ Zdroj: https://www.liberec.cz/files/dokumenty/odbory/odbor-skolstvi-kultury/lokalni-partnerstvi/ez-liberec_23-3-2021.pdf

Tabulka: Poskytovatelé dluhového poradenství s možností podat oddlužení

organizace	služba	aktuální úvazky na Liberec	udržitelnost	v síti LK celkem	poznámka
Člověk v tísní	Odborné sociální poradenství - dluhová poradna	1,0		3,0	vzhledem k ukončení termínu projektů zadáno jako rozvojový záměr na rok 2022 (1,5 úvazku), ještě musí schválit LK
	Na cestě k oddlužení (resocializační projekt)	0,5	30. 12. 2021		
	Liberec bez dluhů	1,5	30. 06. 2022		
	Na cestě k oddlužení	0,8	31. 12. 2021		
	Krotitelé dluhů	1,0	31. 03. 2022		
Děčko Liberec	Odborné soc. poradenství	3,2		5,73	od roku 2022 snížení o 0,5 úvazku (5,23)
Romodrom	Odborné soc. poradenství	2,0		2,0	
Občanské sdružení D.R.A.K.	Sociální poradenství	0,9		1,2	spolupráce s akreditovanou společností na dluhové poradenství
	S Drakem proti chudobě	0,4	30.06.2022		prevence a řešení zadluženosti "dluhovým poradcem", celkem v projektu jeden úvazek
celkem 2021		11,3	předpoklad 2022	8,6	

Zdroj: Komunitní plánování Liberec

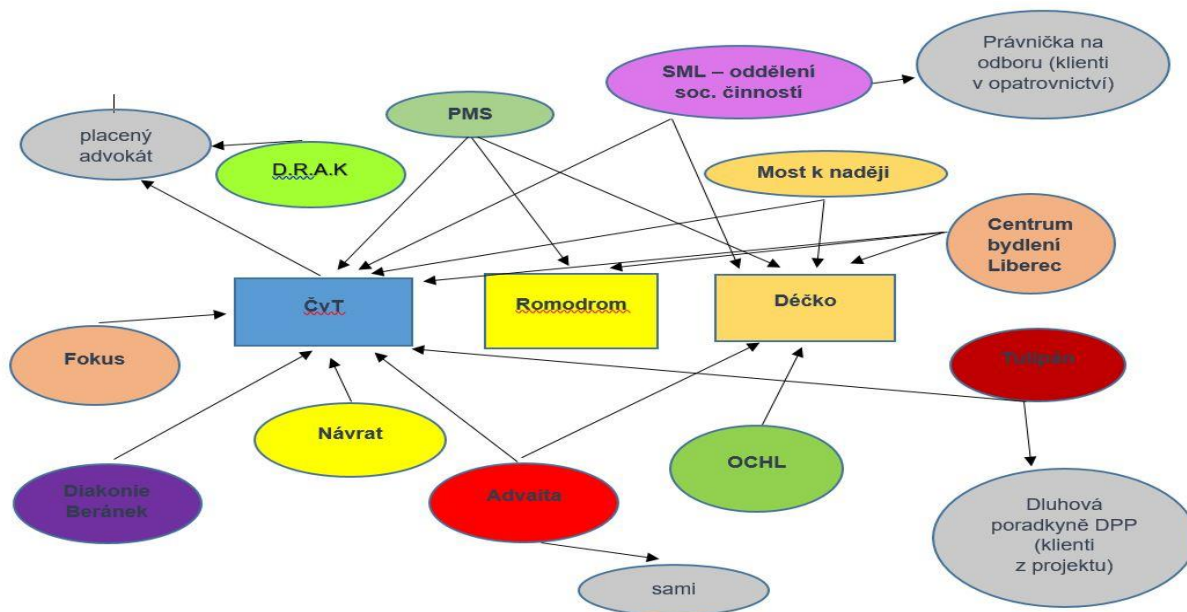
Tabulka: Organizace pracující s dluhy v omezené míře

organizace	služba	aktuální úvazky na Liberec	udržitelnost	v síti LK celkem	poznámka
Naděje	Terénní programy	není vyčíslen		6,1	6,1 úvazku na celé ORP Liberec, každý se pracovník se v nějaké míře zabývá dluhy, ale nelze vyčíslit. Odkazují na oddlužení do JBC
Most k naději	Dům na půl cesty, K-centrum Liberec a Jablonec nad Nisou, Terénní programy pro lidi ohrožené drogou, Program sociální prevence	není vyčíslen		14,0	Dluhovou problematikou se v nějaké formě zabývají téměř všichni zaměstnanci. Nicméně nejčastěji odkazujeme do Děčka, popřípadě do Člověka v tísní.
Statutární město Liberec	Projekt Centrum bydlení Liberec	1,0	30. 06. 2022		každý pracovník se zabývá touto problematikou ve výši cca 0,25 úvazku
Návrat	Azylový dům Speramus	0,9		6,0	6 úvazků na ORP Liberec, cca 15 % z 6 úvazků je věnováno dluhům
	Azylový dům pro ženy a rodiny s dětmi	1,2	30. 06. 2022	8,0	8 úvazků na ORP Liberec, cca 15 % z 8 úvazků je věnováno dluhům
ADVAITA	Odborné sociální poradenství	0,5	od 1. 1. 2022	3,55	
Člověk v tísní	Terénní programy	0,75		6,00	rozsah cca 0,5 - 1,0 úvazku
Oblastní charita Liberec	Azylový dům - Domov sv. Anny	0,50		4,50	po tel. dohodě s paní Koubkovou - jedná se pouze o odhad, úvazek není vyčíslen, každá soc. pracovnice v různé míře řeší s klientkami dluhy
Oblastní charita Liberec	Azylový dům Domov sv. Moniky	0,50		4,50	
Občanské sdružení D.R.A.K.	Terénní programy	0,5			
Fokus Liberec	PSB, SR, CHB	4,0			
Sdružení TULIPAN	v rámci navazujících aktivit (projekty, komunitní centra)	dluhová poradkyně na DPP			
celkem 2021		9,85	předpoklad 2022	9,85	

Zdroj: Komunitní plánování Liberec

Většina organizací se účastní síťovacích aktivit, spolupracují spolu a využívají se vzájemně, dle odbornosti. Na obrázku níže je pro představu zachycena fungující dynamika, odrážející běžnou praxi.

Obrázek: Náčrt vztahů organizací pracujících s dluhy

Zdroj: výstup z PS Dluhy

Za hlavní příčiny zadluženosti v Liberci považujeme tyto faktory:

- Lehce dostupné neetické půjčky / nedostatečná „proti-kampaň“
- I přes podstatný posun směrem k férovosti v oblasti poskytování úvěrů a vymáhání dluhů v legislativě během posledních let (omezení růstu dluhů u spotřebitelských úvěrů, následně i u OSVČ, snížení odměn advokátů a minimální odměny exekutorů, novela insolvenčního zákona z července 2019) zůstává řada změn, které se nedaří v legislativním procesu posunout (tříleté oddlužení, podstatnější změny v systému exekučního vymáhání aj.)
- Není přesně zmapována síť sociálních služeb zabývajících se dluhovou problematikou, nejistota dlouhodobého financování
- Fluktuace pracovníků NNO, při řešení dluhové problematiky je třeba důvěra klienta
- Velice poddimenzovaná kapacita SAS v lokalitě

Priority potřeb k efektivnímu snižování zadluženosti občanů Liberce

Vzhledem k tomu, že nemálo úvazků ve službách odborného dluhového poradenství, ale i službách souvisejících (návazných, podpůrných) je financováno z evropských projektů, hrozí snížení kapacit dluhového poradenství po skončení těchto projektů. S ohledem na vývoj situace kolem pandemie Covid 19, s ní spojeným úbytkem pracovních příležitostí (zhoršení situace OSVČ, snížení počtu zaměstnanců v sektoru služeb, hlavně DPČ a DPP), růstu cen a zároveň růstu inflace, lze zároveň předpokládat nárůst počtu osob, které se budou propadat do dluhové pasti. Zásadní je tak zajistit stabilní financování služeb, aby se problém na území města nezačal opět zhoršovat.

Potřeby byly vydefinovány pracovní skupinou na téma Dluhy při Lokálním partnerství v průběhu roku 2021. Důležitost jednotlivých potřeb se vzhledem k dynamice a komplexnosti dluhové problematiky může v čase měnit.

Potřeby 1. Stupně

- Posílení a zefektivnění spolupráce nejen mezi NNO, ale např. i s bankami, úřady apod.
- Finančně dostupné bydlení
- Podpora zadlužených klientů v zaměstnání
- Důraz na řešení příčin (nejen schválení oddlužení)

Potřeby 2. Stupně

- Práce s motivací osob z cílové skupiny
- Podpora pracovníků v pomáhajících profesích
- Nastavení vymáhání dluhů vůči obci tak, aby se občané nedostávali do dluhové pasti
- Vzájemná podpora mezi organizacemi. Konzultace postupů.
- Zvýšení kompetencí pracovníků nejen v odborné oblasti, ale i v tzv. měkkých dovednostech (citlivý přístup, práce s důvěrou, motivací)
- Navýšení kapacit SAS pro rodiny s dětmi

Potřeby 3. Stupně

- Zvýšení povědomí o bezplatných službách u CS, motivace k jejich využívání
- Využívat lépe potenciál úřadů a institucí
- Zvýšení finanční a dluhové gramotnosti
- Stabilní financování služeb a strategické plánování v praxi
- Omezení rychlých půjček, efektivní „protikampaň“ alespoň na lokální úrovni
- Vzdělávání na školách
- Atraktivní kampaň pro cílovou skupinu (srozumitelný obsah, atraktivní forma)

Vývoj zadluženosti v Libereckém kraji

Ve strategii sociálního začleňování LK je s ohledem na národní strategie a četnost osob, jež se předlužení dotýká, dluhová oblast jako jedna ze tří zásadních priorit. Jako klíčové problémy strategie uvádí:

- Vysoký počet předlužených osob v kraji (až 40 tis. obyvatel kraje)
- Nahodilý a nekoordinovaný systém prevence na úrovni kraje

Na cílovou skupinu lze nahlížet optikou počtu exekucí. Toto vymezení je opravdu široké od 1 exekuce až po 30 a více exekucí. Za osoby ohrožené strategie vnímá již osoby s počtem 3 a více exekucí. Tato skupina je i nejvíce početná.

Tabulka: Multiexekuce v Libereckém kraji

Počet exekucí, kterými je zatížena 1 osoba	Podíl osob s x exekucemi na celkovém počtu osob s exekucemi: % (počet osob)
1	24 (9 541)
2	11 (4 384)
3 až 9	45 (17 485)
10 až 29	20 (7 676)
30 a více	0 (111)
<i>celkem</i>	<i>100 (39 197)</i>

Zdroj: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/> (zpracování vlastní)

Z tabulky níže vyplývá, že Liberec je v rámci kraje město s největším počtem osob v exekuci. Ve městě se tedy nachází 12 319 osob v exekuci z celkového krajského součtu 36 583.

Tabulka: Exekuce v Libereckém kraji v roce 2020

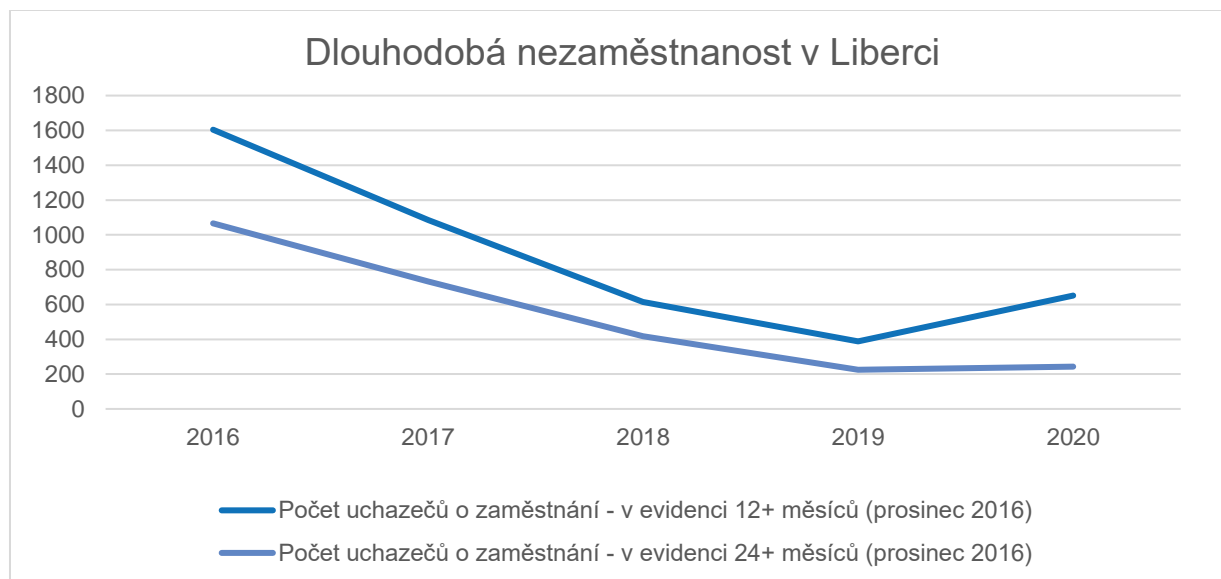
ORP	počet obyvatel 15+ (2019)	počet osob v exekuci (fyzické osoby)	počet osob v exekuci/počet obyvatel 15+	počet exekucí (jedním z účastníků je fyzická osoba)	počet exekucí/počet osob v exekuci	celkový dluh (fyzické osoby) na jistně (orientační)
Česká Lípa	64 356	8 157	12,67%	49 293	6,04	2 916 472 089 Kč
Frýdlant	20 501	2 475	12,07%	14 783	5,97	783 416 172 Kč
Jablonec n. N.	46 902	4 986	10,63%	30 251	6,07	2 048 500 923 Kč
Jilemnice	18 718	878	4,69%	4 505	5,13	398 833 320 Kč
Liberec	121 148	12 319	10,17%	77 196	6,27	5 157 287 241 Kč
Nový Bor	22 292	2 237	10,03%	12 998	5,81	846 357 226 Kč
Semily	21 615	1 455	6,73%	7 985	5,49	511 086 039 Kč
Tanvald	17 350	2 028	11,69%	12 842	6,33	676 441 215 Kč
Turnov	28 236	1 386	4,91%	7 240	5,22	877 905 628 Kč
Železný Brod	10 236	662	6,47%	3 539	5,35	241 541 619 Kč
<i>Liberecký kraj</i>	<i>371 354</i>	<i>36 583</i>	<i>9,01%</i>	<i>220 632</i>	<i>5,768</i>	<i>14 457 841 472 Kč</i>

Zdroj dat: Exekutorská komora (12/2020)

Příloha 4: Zaměstnanost

Problematika nezaměstnanosti patří mezi důležité aspekty sociálního vyloučení v Liberci. Nemůžeme opomenout, ani fakt, že problém dlouhodobé nezaměstnanosti souvisí i s předlužením cílové skupiny, které se díky současnému nastavení exekucí „nevyplatí“ chodit do práce, resp. je tato cílová skupina demotivovaná, protože legální zaměstnání nepřináší osobám v exekuci dostatečné materiální zajištění. V důsledku toho je možné, že část těchto lidí je donucen pracovat nelegálně tzv. „na černo“, přičemž se jim z dlouhodobého hlediska snižuje důchodové pojištění a tím i materiální zajištění do budoucna. Kromě dalších rizik, která s sebou nezaměstnanost přináší, jako je ztráta bydlení, či zadluženost, v závislosti na čase nastává i velké riziko ztráty základních pracovních návyků a kompetencí.

Graf: Dlouhodobá nezaměstnanost v Liberci

Zdroj: GRŮ ÚP

I když graf, vycházející ze statistik uváděných Úřadem práce napovídá, že dlouhodobá nezaměstnanost v Liberci meziročně klesá. Je však třeba dbát, na správnou interpretaci dat a další faktory, jež do těchto ukazatelů vstupují. Opravdu se daří dlouhodobě nezaměstnané osoby v takové míře zaměstnávat nebo dlouhodobě nezaměstnaní neplní podmínky úřadu práce a vypadávají tak z registru UP a graf výše je velice nepřesný z důvodu takového zkreslení? V tomto dokumentu analyzujeme situaci na trhu práce s důrazem na nezaměstnanost a její příčiny. A reflektujeme cíle předcházejícího SPSZ (2016-2019) a faktu, do jaké míry se dařily cíle naplnit. Základním kontextovým materiálem pro tuto část Strategického plánu je TAP pro oblast zaměstnanosti a dluhů v Liberci (2020-2022). Také již zmiňovaný Plán sociálního začleňování (2016-2019), kde je řešená problematika nezaměstnanosti samostatně. A v neposlední řadě též Evaluační zpráva Liberec z března 2021, která předkládá výsledky SPSZ. Při správném uchopení analytické části a následném propojení s návrhovou částí můžeme očekávat pozitivní vliv na zaměstnanost cílové skupiny s kumulací hendikepů na trhu práce v Liberci.

Cílové skupiny osob v oblasti zaměstnanosti⁴²

- Osoby dlouhodobě nezaměstnané (nad 6 a nad 12 měsíců)
- Osoby s nízkou kvalifikací – se základním vzděláním či bez vzdělání
- Osoby s kumulovanými handicapem a multiproblémy
- Mladí „drop-outování“ ze škol

Základní cíle TAP (2020–2022):

- Snížení dlouhodobé nezaměstnanosti
- Podpora pracovních příležitostí pro osoby z CS

⁴² Zdroj: Strategie sociálního začleňování LK 2021

- Existence systému poradenství, zvyšování kompetencí a zprostředkování podpůrných aktivit pro osoby vyloučené z trhu práce.
- Realizace systémových opatření na podporu osob vyloučených z trhu práce

Základní cíle SPSZ (2016–2019):

- Posílení poradenské činnosti
- Zlepšení podpory pracovních kompetencí u CS
- Rozvoj dostupného zaměstnání
- Rozšíření VPP a SÚPM (společensky účelové pracovní místo)
- Zlepšení komunikace se zaměstnavateli
- Motivování CS k hledání zaměstnání
- Rozvíjení pracovních kompetencí u CS
- Dostupné zaměstnávání
- Sledování potřeb trhu práce a zaměstnávání

Z evaluační zprávy Liberec z března 2021 bylo zjištěno, že vývoj v oblasti zaměstnanosti zasáhla ekonomická konjunktura. Velká poptávka po pracovní síle a zvýšení nezabavitelné částky přispělo k lepší situaci dlouhodobě nezaměstnaných. Ve zprávě se uvádí, že se zlepšila i možnost uplatnění Romů na trhu práce. K pozitivním změnám také přispěly aktivity lokálního partnerství. K významnému zapojení zaměstnavatelů dochází v rámci projektu Férové školy v Liberci, který se zaměřuje krom jiného i na kariérní poradenství na školách (partner žadatele Educa quality). Díky rozvoji terénních služeb a odborného sociálního poradenství se podařilo motivovat klienty k hledání zaměstnání. Také dochází k rozvoji k rozvoji dostupného zaměstnávání. Jde však o aktivity, na kterých se LP příliš nepodílí. Nejvíce se jedná o aktivity organizací TEXman, Fokus, Tulipán.

K výraznému útlumu dochází, pokud jde o využívání VPP. Důvodem je změna financování i celkový nedostatek pracovních sil na trhu práce. Zaměstnávání na VPP koordinuje příspěvková organizace obce s názvem Komunitní práce Liberec. Někteří respondenti vyjadřovali nespokojenost s komunikací na Úřadu práce. Problematické je i to, že magistrát obce do dneška problematiku nezaměstnanosti koncepčně neuchopil.

Je důležité si uvědomit, že se zvýšením nezaměstnanosti, která souvisí s pandemií Covid-19 bude toto téma nabývat na důležitosti. Na základě níže uvedených údajů, můžeme jednoznačně pozorovat nárůst nezaměstnanosti a to nejen v Liberci. Tento jev se týká celé České republiky.

Tabulka: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v Liberci (%)

2015											
leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec
8,2	8,1	7,8	7,6	7,4	7,2	7,4	7,4	7,3	7,0	6,9	7,1
2016											
7,2	7,1	6,9	6,7	6,4	6,2	6,3	6,2	5,9	5,6	5,6	5,7
2017											
5,8	5,7	5,5	5,2	4,9	4,8	4,8	4,8	4,6	4,4	4,2	4,3

2018											
4,3	4,2	4,0	3,8	3,6	3,5	3,6	3,5	3,4	3,2	3,2	3,4
2019											
3,5	3,5	3,4	3,2	3,0	2,9	3,1	3,1	2,9	2,9	2,9	3,1
2020											
3,2	3,2	3,3	3,6	4,0	4,1	4,3	4,4	4,2	4,1	4,2	4,3
2021											
4,5	4,6	4,7	4,7	4,6	4,6	4,6					

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Tabulka: Podíl nezaměstnaných nad 6 a 12 měsíců na celkové nezaměstnanosti k 31. 12. 2019

ORP	nezaměstnanost	podíl 6m+ z celkového počtu nezaměstnaných	počet nezaměstnaných 6m+	podíl 12m+ z celkového počtu nezaměstnaných	počet nezaměstnaných 12m+
Česká Lípa	3,51%	17%	300	7%	144
Jablonec nad Nisou	2,41%	24%	333	26%	226
Liberec	3,19%	33%	1029	15%	520
Semily	3,25%	35%	197	20%	94
Liberecký kraj	3,23%	31,4%	3039	14,8%	1590

Zdroj: Strategie sociálního začleňování Libereckého kraje 2021+, vlastní zpracování

Tabulka: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v ČR (%)

2015												
leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	
7,7	7,5	7,2	6,7	6,4	6,2	6,3	6,2	6,0	5,9	5,9	6,2	
2016												
6,4	6,3	6,1	5,7	5,4	5,2	5,4	5,3	5,2	5,0	4,9	5,2	
2017												
5,3	5,1	4,8	4,4	4,1	4,0	4,1	4,0	3,8	3,6	3,5	3,8	
2018												
3,9	3,7	3,5	3,2	3,0	2,9	3,1	3,1	3,0	2,8	2,8	3,1	
2019												
3,3	3,2	3,0	2,7	2,6	2,6	2,7	2,7	2,7	2,6	2,6	2,9	
2020												
3,1	3,0	3,0	3,4	3,6	3,7	3,8	3,8	3,8	3,7	3,8	4,0	
2021												
4,3	4,3	4,2	4,1	3,9	3,7	3,7						

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Tabulka: Služby v Liberci na podporu zaměstnanosti

Služba	Jakou službu poskytuje	Počet osob, které se podařilo zaměstnat
Komunitní práce Liberec	Poskytuje veřejně prospěšné práce pro těžko umístitelné uchazeče o zaměstnání	Do roku 2019 cca 80 osob/rok Od roku 2019 cca 40 osob/rok
Úřad práce Liberec	<ul style="list-style-type: none"> - Zprostředkování zaměstnání - Poskytuje rekvalifikační služby - Poskytuje sociálně právní a profesní poradenství v oblasti zaměstnanosti - Vyhledává pracovní uplatnění všem uchazečům o zaměstnání - Vyplácí nepojistné sociální dávky, jako například: dávky hmotné nouze, dávky státní sociální podpory, příspěvek na péči a podpora v nezaměstnanosti. 	

Sdružení Tulipán	Provozuje chráněnou dílnu, kde zaměstnává osoby se zdravotním znevýhodněním	K 31. 12. 2020 přes 172 osob
Projekt Férové školy	Poskytuje kariérní poradenství na školách	Poskytuje poradenství 25 základním školám v Liberci
Centrum Kašpar	Poskytuje: - pracovní a kariérní poradenství - profesní diagnostiku - zprostředkování práce - doprovodné aktivity (hlídání dětí) - mzdové příspěvky	Ø 163 osobám ročně poskytuje personální poradenství Ø 92 osobám ročně zprostředkuje zaměstnání Ø 50 osob ročně je prokazatelně zaměstnáno
Družstvo TEXman	Provozuje sociální podnik a poskytuje zaměstnání osobám se zdravotním znevýhodněním	Do roku 2021 zaměstnává 13 osob
Fokus Liberec	Poskytuje podporu duševně nemocným v samostatném rozhodování i a v pracovní sféře	Do roku 2020 zaměstnává 26 osob

Zdroj: služby, vlastní zpracování

Za hlavní příčiny nezaměstnanosti v Liberci vnímáme, jako zásadní tyto faktory:

- Vysoký počet osob s exekucemi, přičemž tento stav osobních financí má v individuálních případech možný dopad na motivaci pracovat mimo šedou ekonomiku
- Kvalifikační struktura nezaměstnaných, kteří neodpovídají požadavkům zaměstnavatelů dle dostupných volných míst
- Nedostatečná nabídka pracovních míst se zkrácenou nebo flexibilní pracovní dobou na jednu směnu, která by pomohla osobám vracejícím se na trh práce po mateřské nebo rodičovské dovolené
- Existence sociálně vyloučených lokalit (kumulace osob bez pracovních návyků, z nepodnětného prostředí a bez vzdělání)
- Nedostatek vhodných uchazečů o zaměstnání pro práci ve vícesměnných provozech, což je spojeno s náročným sladěním osobního a pracovního života a také se zdravotní dispozicí určité významné skupiny nezaměstnaných

Vývoj nezaměstnanosti v Libereckém kraji v roce 2020

Nezaměstnanost měla v roce 2020 rostoucí trend. K 31. 12. 2020 bylo v Libereckém kraji evidovaných 12 364 uchazečů o zaměstnání. Na konci tohoto roku bylo evidováno o 3 023 uchazečů víc, jako ve stejném měsíci minulého roku. Meziročně došlo k nárůstu počtu uchazečů o 32,4 %. Oproti klasickému vývoji nezaměstnanosti ovlivněnému převážně sezónními vlivy se do tvaru křivky znázorňující vývoj počtu uchazečů o zaměstnání přidal další faktor. A to výše zmiňovaná epidemie COVID-19. Křivka tak krom sezónnosti reaguje i na zavádění protiepidemických opatření a jejich následné rozvolňování. Jako můžete vidět v tabulce **č.3 nezaměstnanost**, tak rostla až do konce roku 2020. Přičemž v Liberci se zvýšil počet uchazečů o zaměstnání o 31,3%.

Tabulka: Počet uchazečů o zaměstnání v okresech Libereckého kraje

2019												
Okres	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Česká Lípa	2171	2135	1986	1808	1713	1671	1737	1758	1739	1690	1716	1894
Jablonec nad Nisou	2157	2126	2051	1942	1883	1810	1896	1852	1788	1753	1704	1802
Liberec	4472	4453	4342	4093	3919	3817	4011	3947	3834	3748	3773	4017
Semily	1757	1760	1642	1461	1425	1349	1433	1459	1427	1373	1411	1628
2020												
Okres	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Česká Lípa	2001	2024	1994	2305	2544	2653	2659	2588	2540	2413	2417	2559
Jablonec nad Nisou	1889	1875	1931	2263	2413	2445	2580	2520	2483	2410	2376	2466
Liberec	4154	4148	4147	4559	4912	5067	5314	5351	5178	5051	5108	5275
Semily	1757	1706	1719	1800	1794	1777	1847	1856	1889	1855	1886	2064

Zdroj: Úřad práce ČR, vlastní zpracování

Dlouhodobá nezaměstnanost může mít několik různých příčin. Jednou z významných bariér při návratu na volný trh práce je už zmiňované předlužení v podobě exekucí, jejíž nastavení je významným demotivačním faktorem při hledání zaměstnání. Proto považujeme za důležité věnovat se v další části problematice dluhů.

Předčasné odchody ze vzdělávání

Jak je popisováno ve Strategii sociálního začleňování LK 2021, v průniku oblastí vzdělávání a sociálního začleňování se objevuje významný problém související s nedokončeným základním vzděláním. Tím je v Libereckém kraji ohroženo ročně 200 dětí. V samotném Liberci při školním roce 2019/2020 nedokončilo základní vzdělání 51 žáků, což je 3,9% ze všech žáků, kteří v tomto roce končili povinnou školní docházku. Tento fakt má přímý vliv na brzkou registraci na ÚP a zhoršené podmínky pro vstup, či udržení se na trhu práce. Problematika tzv. „Drop outů“ je řešena v oblasti inkluzivního vzdělávání ale z důvodu příčin a dopadů této problematiky je vhodné se jí věnovat průřezově, zejména i pak v oblasti sociálního začleňování.

Projektové aktivity a aktivity LP

Evaluční zpráva popisuje projektové aktivity a aktivity členů LP, kde docházelo od r. 2019 k pozitivním změnám. Viz. „K významnému zapojení zaměstnavatelů dochází v rámci projektu Férové školy, který se zaměřuje mimo jiné na kariérové poradenství na školách (partner žadatele Educa quality). Projekt přispívá k sladění potřeb Díky rozvoji terénních služeb a odborného sociálního poradenství se podařilo motivovat klienty k hledání zaměstnání. Dochází i k rozvoji dostupného zaměstnávání, jde však o aktivity, na kterých se příliš nepodílí LP (TEXman, Fokus, Tulipán). K výraznému útlumu dochází, pokud jde o využívání VPP, důvodem je zejména změna financování i celkový nedostatek pracovních sil na pracovním trhu. Zaměstnávání na VPP koordinuje příspěvková organizace obce s názvem Komunitní práce Liberec. Někteří respondenti vyjadřovali nespokojenost s komunikací Úřadu práce. Problematický, je také fakt, že na magistrátu oblast zaměstnanosti zatím nikdo neuchopil, tam

máme jistý dluh. Se zvýšením nezaměstnanosti, které souvisí s pandemií Covid-19, bude toto téma nabývat na důležitosti.

K určitému posunu v této oblasti došlo s vytvořením Tematického akčního plánu pro oblast zaměstnanosti a dluhů v Liberci 2020–2022. Z tohoto dokumentu vzešel navazující projekt na rozšíření APK, jehož sekundárním cílem je také zaměstnanost osob z CS. Z procesu plánování vzešel také projekt OPZ, který má řešení zaměstnanosti jako primární cíl: S D.R.A.K.em proti chudobě. Cílem projektu je změnit nepříznivou sociální situaci klientů, jejich vzdělávání, posílení pracovních kompetencí, ale také zvýšení sebevědomí. Min. 10 klientů získá podporou praktických dovedností, stálou práci a podporou dluhového poradenství při řešení své životní situace (www.esfcr.cz). Vzniknou i tréninková pracovní místa.⁴³

Dluhem na poli zaměstnanosti je nerealizovaná služba Komunitní práce, která měla vzniknout v roce 2018. Existuje sice organizace Komunitní práce Liberec, o.p.s. (vznik 2007), ale ta je zřízená zejména pro zaměstnávání na VPP. Přirozeným vývojem by bylo, tuto organizaci více rozšířit a naplňovat s ní cíle podporující sociální začleňování v Liberci.

⁴³ Evaluační zpráva Liberec